

Grupa LOTOS S.A. Sprawozdanie finansowe za rok 2019

sporządzone
według Międzynarodowych Standardów
Sprawozdawczości Finansowej
zatwierdzonych przez Unię Europejską
wraz ze sprawozdaniem niezależnego biegłego rewidenta z badania

---

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	5
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	6
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	7
DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA	8
1. Informacje ogólne	8
2. Wskazanie, czy Spółka jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe	8
3. Podstawa sporządzania sprawozdań finansowych	8
4. Nowe standardy i interpretacje	8
5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach	11
6. Zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych oraz korekty błędów	12
7. Zasady rachunkowości	12
7.1 Przychody ze sprzedaży	12
7.2 Przychody z tytułu dywidend	15
7.3 Przychody z odsetek	15
7.4 Podatki	15
7.4.1 Podatek dochodowy	15
7.4.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy, opłata paliwowa i opłata emisyjna	16
7.5 Transakcje w walucie obcej	16
7.6 Rzeczowe aktywa trwałe	16
7.7 Aktywa niematerialne	17
7.8 Leasing	17
7.9 Udziały, akcje w jednostkach zależnych i współzależnych	18
7.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych	18
7.11 Zapasy	19
7.12 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19
7.13 Kapitały własne	19
7.14 Kredyty	19
7.15 Świadczenia pracownicze	20
7.15.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia	20
7.15.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne	20
7.16 Koszty finansowania zewnętrznego	20
7.17 Aktywa i zobowiązania finansowe	20
7.18 Utrata wartości aktywów finansowych	22
7.19 Pochodne instrumenty finansowe	22
7.20 Rachunkowość zabezpieczeń	23
7.21 Rezerwy	24
7.22 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe	24
7.23 Dotacje	24
7.24 Zobowiązania i aktywa warunkowe	24
7.25 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	25
7.26 Certyfikaty energetyczne	25
8. Segmenty działalności	25
9. Przychody i koszty	26
9.1 Przychody ze sprzedaży	26
9.2 Koszty według rodzaju	26
9.3 Koszty świadczeń pracowniczych	27
9.4 Pozostałe przychody	27
9.5 Pozostałe koszty	27
9.6 Przychody finansowe	27
9.7 Koszty finansowe	28
10. Podatek dochodowy	28
10.1 Obciążenia podatkowe	28
10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienia zysku przed opodatkowaniem do podstawy opodatkowania	28
10.3 Odroczony podatek dochodowy	29
11. Zysk netto przypadający na jedną akcję	29
12. Dywidendy	29
13. Rzeczowe aktywa trwałe	30
13.1 Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	31
14. Aktywa niematerialne	31
15. Udziały i akcje	32
15.1 Znaczące inwestycje w jednostkach zależnych i wspólnych przedsięwzięciach	32
16. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa	33
16.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności	33
17. Zapasy	34
17.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów	34
18. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	34
19. Kapitał podstawowy	34
20. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	34
21. Kapitał rezerwy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	35
22. Zyski zatrzymane	35
23. Kredyty oraz zobowiązania z tytułu leasingu	35
23.1 Kredyty	36
23.2 Zobowiązania z tytułu leasingu	37
24. Pochodne instrumenty finansowe	37
24.1 Hierarchia wartości godziwej	37
25. Świadczenia pracownicze	38
25.1 Zobowiązania z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych	38
25.2 Łączna kwota kosztów ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych	38
25.3 Założenia aktuarialne	38
25.4 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	38
25.5 Analiza wrażliwości zmian założeń aktuarialnych na świadczenia pracownicze	39
26. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy	40

26.1	Dotacje	40
27.	Instrumenty finansowe	41
27.1	Wartość bilansowa	41
27.2	Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych	42
28.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	43
28.1	Ryzyko cen surowców i produktów naftowych	43
28.1.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych	44
28.2	Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	44
28.2.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	45
28.3	Ryzyko walutowe	45
28.3.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursu USD dla wybranych instrumentów finansowych	46
28.4	Ryzyko stopy procentowej	47
28.4.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych	47
28.5	Ryzyko płynności	48
28.6	Ryzyko kredytowe	50
29.	Zarządzanie kapitałem	50
30.	Zobowiązania i aktywa warunkowe	51
30.1	Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach	51
30.2	Pozostałe zobowiązania warunkowe	51
31.	Informacje o podmiotach powiązanych	51
31.1	Informacje o istotnych transakcjach z jednostkami powiązаныmi, w których Grupa LOTOS S.A. posiada udziały i akcje	51
31.2	Podmiot sprawujący kontrolę nad Spółką	52
31.3	Transakcje z jednostkami powiązаныmi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ	52
31.4	Wynagrodzenie głównej kadry kierowniczej	53
31.5	Transakcje z podmiotami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki	54
32.	Sprawozdanie finansowe wg rodzajów działalności energetycznej – wybrane pozycje	54
32.1	Przychody i koszty	58
32.1.1	Przychody ze sprzedaży	58
32.1.2	Koszty według rodzaju	59
32.1.3	Pozostałe przychody operacyjne	60
32.1.4	Pozostałe koszty operacyjne	60
ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO		61

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	2019	2018 (dane przekształcone)
Przychody ze sprzedaży	9.1	26.313,0	26.737,3
Koszt własny sprzedaży	9.2	(24.509,4)	(24.369,0)
Zysk na sprzedaży		1.803,6	2.368,3
Koszty sprzedaży	9.2	(775,8)	(747,5)
Koszty ogólnego zarządu	9.2	(262,8)	(224,4)
Pozostałe przychody	9.4	15,7	12,5
Pozostałe koszty	9.5	(36,2)	(79,7)
Zysk operacyjny		744,5	1.329,2
Przychody finansowe	9.6	376,7	404,3
Koszty finansowe	9.7	(166,0)	(152,3)
Zysk przed opodatkowaniem		955,2	1.581,2
Podatek dochodowy od osób prawnych	10.1	(120,9)	(247,3)
Zysk netto		834,3	1.333,9

Inne całkowite dochody/(straty)

Pozycje, które w przyszłości mogą zostać zreklasyfikowane do wyniku:		84,6	(63,0)
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	21	104,5	(77,8)
Podatek dochodowy dotyczący zabezpieczenia przepływów pieniężnych	10.1; 21	(19,9)	14,8
Pozycje, które w przyszłości nie zostaną zreklasyfikowane do wyniku:		(3,3)	-
Zyski/(Straty) aktuarialne z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	25.1; 25.2	(4,1)	-
Podatek dochodowy dotyczący zysków/(strat) aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	10.1	0,8	-
Inne całkowite dochody/(straty) netto		81,3	(63,0)
Całkowite dochody/(straty) ogółem		915,6	1.270,9

Zysk netto na jedną akcję (w złotych)

Średnia ważona liczba akcji w milionach sztuk	11	184,9	184,9
- podstawowy	11	4,51	7,21
- rozwodniony	11	4,51	7,21

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	13	5.707,3	5.836,4
Aktywa niematerialne	14	92,9	86,4
Udziały i akcje	15	2.993,0	2.654,5
Pochodne instrumenty finansowe	24	0,1	2,1
Pozostałe aktywa długoterminowe	16	28,8	7,8
Aktywa trwałe razem		8.822,1	8.587,2
Aktywa obrotowe			
Zapasy	17	4.526,2	4.530,1
- w tym zapasy obowiązkowe		3.026,6	2.874,2
Należności z tytułu dostaw i usług	16	2.598,0	1.815,4
Należności z tytułu podatku dochodowego		84,3	-
Pochodne instrumenty finansowe	24	24,3	14,1
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	16	101,7	140,9
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	18	319,0	1.193,7
Aktywa obrotowe razem		7.653,5	7.694,2
Aktywa razem		16.475,6	16.281,4
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	19	184,9	184,9
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	20	2.228,3	2.228,3
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	21	(203,6)	(288,2)
Zyski zatrzymane	22	8.129,7	7.853,3
Kapitał własny razem		10.339,3	9.978,3
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty oraz zobowiązania z tytułu leasingu	23	1.340,2	1.295,6
Pochodne instrumenty finansowe	24	3,0	6,6
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	10.3	328,8	260,9
Świadczenia pracownicze	25	75,5	60,6
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	26	14,0	15,7
Zobowiązania długoterminowe razem		1.761,5	1.639,4
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty oraz zobowiązania z tytułu leasingu	23	580,1	990,3
Pochodne instrumenty finansowe	24	12,4	46,8
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	26	1.968,6	1.900,7
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		-	156,9
Świadczenia pracownicze	25	57,7	53,0
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	26	1.756,0	1.516,0
Zobowiązania krótkoterminowe razem		4.374,8	4.663,7
Zobowiązania razem		6.136,3	6.303,1
Kapitał własny i zobowiązania razem		16.475,6	16.281,4

SPRAWOZDANIE Z PRZEŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

(sporządzone metodą pośrednią)

	Nota	2019	2018
Przeływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk netto	11	834,3	1.333,9
Korekty:		486,3	(282,2)
Podatek dochodowy	10.1	120,9	247,3
Amortyzacja	9.2	393,6	367,0
(Zyski)/Straty z tytułu różnic kursowych		138,1	138,8
Odsetki i dywidendy		(203,3)	(282,9)
(Zyski)/Straty z tytułu działalności inwestycyjnej		0,3	6,8
Rozliczenie i wycena pochodnych instrumentów finansowych	9.6; 9.7	(32,2)	4,0
(Zwiększenie)/Zmniejszenie stanu należności z tytułu dostaw i usług		(782,6)	781,7
Zmniejszenie/(Zwiększenie) stanu pozostałych aktywów		40,3	(6,8)
(Zwiększenie) stanu zapasów		3,2	(1.195,6)
Zwiększenie/(Zmniejszenie) stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług		67,9	(221,6)
Zwiększenie/(Zmniejszenie) stanu pozostałych zobowiązań i rezerw		724,6	(124,0)
Zwiększenie stanu świadczeń pracowniczych		15,5	3,1
Podatek dochodowy zapłacony		(312,7)	(64,2)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		1.007,9	987,5
Przeływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Dywidendy otrzymane		312,9	371,4
Odsetki otrzymane		8,7	27,3
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		-	0,7
Zwrot dopłaty do kapitału spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o.		-	121,3
Splata pożyczek udzielonych podmiotom powiązanym	31.1	95,6	171,7
Zakup rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		(100,2)	(152,6)
Nabycie udziałów spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o.	15.1	(338,5)	(366,0)
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanym	31.1	(103,3)	(7,5)
Depozyt zabezpieczający		(49,9)	27,0
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		55,6	60,1
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(119,1)	253,4
Przeływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wydatki z tytułu spłaty kredytów	23	(1.030,0)	(632,5)
Zapłacone odsetki	23	(96,9)	(112,5)
Zapłacone dywidendy	12	(554,6)	(184,9)
Płatności z tytułu leasingu	23	(7,1)	-
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		(71,3)	48,9
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(1.759,9)	(881,0)
Przeływy pieniężne netto razem		(871,1)	359,9
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		(0,6)	2,8
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		(871,7)	362,7
Środki pieniężne na początek okresu		1.190,7	828,0
Środki pieniężne na koniec okresu	18	319,0	1.190,7

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

	Nota	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	Zyski zatrzymane	Kapitał własny razem
1 stycznia 2019		184,9	2.228,3	(288,2)	7.853,3	9.978,3
Zysk netto	11	-	-	-	834,3	834,3
Inne całkowite dochody/(straty) netto		-	-	84,6	(3,3)	81,3
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	84,6	831,0	915,6
Dywidenda	12	-	-	-	(554,6)	(554,6)
31 grudnia 2019		184,9	2.228,3	(203,6)	8.129,7	10.339,3
1 stycznia 2018		184,9	2.228,3	(225,2)	6.704,3	8.892,3
Zysk netto	11	-	-	-	1.333,9	1.333,9
Inne całkowite dochody/(straty) netto		-	-	(63,0)	-	(63,0)
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	(63,0)	1.333,9	1.270,9
Dywidenda		-	-	-	(184,9)	(184,9)
31 grudnia 2018		184,9	2.228,3	(288,2)	7.853,3	9.978,3

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

1. Informacje ogólne

Grupa LOTOS Spółka Akcyjna („Grupa LOTOS S.A.”, „Spółka”) została utworzona 18 września 1991 roku. Siedziba Spółki mieści się w Polsce pod adresem: 80-718 Gdańsk, ul. Elbląska 135.

Grupa LOTOS S.A. prowadzi działalność produkcyjną, usługową i handlową. Podstawowym przedmiotem działalności Spółki jest wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej. Według klasyfikacji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Grupa LOTOS S.A. zakwalifikowana jest do sektora paliwowego.

2. Wskazanie, czy Spółka jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Grupa LOTOS S.A. jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS Spółki Akcyjnej („Grupa Kapitałowa Grupy LOTOS S.A.”, „Grupa Kapitałowa LOTOS”, „Grupa Kapitałowa”, „Grupa”), w skład której na dzień 31 grudnia 2019 roku wchodzi: Grupa LOTOS S.A. („Jednostka Dominująca”) oraz podmioty o profilu produkcyjnym, usługowym i handlowym (spółki zależne oraz spółki pośrednio zależne od Grupy LOTOS S.A.).

Grupa LOTOS S.A. sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe uwzględniając dane finansowe jednostek zależnych konsolidowanych metodą pełną oraz wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności.

Sprawozdanie skonsolidowane Grupy Kapitałowej LOTOS za rok 2019 zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Spółki w dniu 9 marca 2020 roku.

3. Podstawa sporządzania sprawozdań finansowych

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Unię Europejską, opublikowanymi i obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2019 roku.

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Spółkę w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Spółkę.

Walutą funkcjonalną i walutą prezentacji sprawozdania finansowego jest złoty polski („złoty”, „zł”, „PLN”). Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w milionach złotych i wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w milionach złotych.

4. Nowe standardy i interpretacje

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”):

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2015 - 2017)” - dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” - zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” - definicja istotności (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),
- Zmiany odniesień do założeń koncepcyjnych zawartych w MSSF (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”, MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”: Reforma IBOR (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później).

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które nie zostały przyjęte przez Unię Europejską:

- MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć” - definicja przedsięwzięcia (obowiązujące w odniesieniu do połączeń, w przypadku których data przejścia przypada na początek pierwszego okresu rocznego rozpoczynającego się 1 stycznia 2020 r. lub później oraz w odniesieniu do nabycia aktywów, które nastąpiło w dniu rozpoczęcia w/w okresu rocznego lub później),
- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz późniejsze zmiany (data wejścia w życie zmian została odroczone do momentu zakończenia prac badawczych nad metodą praw własności),
- MSSF 14 „Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe” (data wejścia w życie zmian została odroczone),
- MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych: klasyfikacja zobowiązań jako krótkoterminowe lub długoterminowe” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2022 roku lub później).

Daty wejścia w życie są datami wynikającymi z treści standardów ogłoszonych przez Radę ds. Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej. Daty stosowania standardów w UE mogą różnić się od dat stosowania wynikających z treści standardów i są ogłaszane w momencie zatwierdzenia do stosowania przez UE.

Spółka nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego z przyjętych przez UE standardów, interpretacji lub zmian, które na dzień 31 grudnia 2019 roku nie miały zastosowania.

Wpływ wdrożenia nowych standardów

Zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku (patrz nota 6 do jednostkowego sprawozdania finansowego za rok 2018), z wyjątkiem zasad, które zostały wprowadzone w wyniku zastosowania z dniem 1 stycznia 2019 roku nowego standardu MSSF 16 „Leasing”. Wpływ nowego standardu na stosowane przez Spółkę zasady (polityki) rachunkowości opisano w notce 4 do jednostkowego sprawozdania finansowego za rok 2018 oraz poniżej.

Podstawowe informacje o standardzie

MSSF 16 „Leasing”

<p>MSSF 16 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie i został przyjęty przez Unię Europejską. Zastąpił on wcześniej obowiązujący standard MSR 17 oraz interpretację KIMSF 4, SKI 15, 27.</p>	<p>Nowy standard wprowadza jeden model ujęcia leasingu w księgach rachunkowych leasingobiorcy, zbieżny z ujęciem leasingu finansowego w ramach MSR 17. Zgodnie z MSSF 16 umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeśli przekazuje prawo do użytkowania ma miejsce wówczas, gdy mamy do czynienia ze zidentyfikowanym aktywem, w odniesieniu do którego leasingobiorca ma prawo do praktycznie wszystkich korzyści ekonomicznych i kontroluje wykorzystanie danego aktywa w danym okresie.</p> <p>Zasadniczym elementem różniącym definicję leasingu z MSR 17 i z MSSF 16 jest wymóg sprawowania kontroli nad użytkowanym, konkretnym składnikiem aktywów, wskazanym w umowie wprost lub w sposób dorozumiany. Przeniesienie prawa do użytkowania ma miejsce wówczas, gdy mamy do czynienia ze zidentyfikowanym aktywem, w odniesieniu do którego leasingobiorca ma prawo do praktycznie wszystkich korzyści ekonomicznych i kontroluje wykorzystanie danego aktywa w danym okresie.</p> <p>W przypadku gdy definicja leasingu jest spełniona, ujmuje się prawo do użytkowania aktywa wraz z odpowiednim zobowiązaniem z tytułu leasingu ustalonym w wysokości zdyskontowanych przyszłych płatności w okresie trwania leasingu.</p> <p>Wydatki związane z wykorzystywaniem aktywów będących przedmiotem leasingu, uprzednio ujęte w większości w kosztach usług obcych, są obecnie klasyfikowane jako koszty amortyzacji oraz koszty odsetek.</p> <p>Aktywa z tytułu prawa do użytkowania są amortyzowane liniowo, natomiast zobowiązania z tytułu umów leasingowych rozliczane są efektywną stopą procentową.</p>
---	--

Wpływ MSSF 16 na sprawozdanie finansowe

Spółka przeprowadziła analizę, której celem było wyselekcjonowanie umów, na podstawie których Spółka użytkuje składniki aktywów, będące własnością podmiotów trzecich. Każda zidentyfikowana umowa została poddana ocenie pod kątem spełnienia kryteriów uznania za leasing zgodnie z MSSF 16. Na bazie przeprowadzonej oceny umów, skalkulowano wpływ MSSF 16 na poszczególne pozycje sprawozdania finansowego Spółki.

Spółka dokonała także stosownych zmian w polityce rachunkowości i procedurach operacyjnych. Zostały opracowane i wdrożone metodyki prawidłowej identyfikacji umów, które są leasingiem oraz zbierania danych niezbędnych do prawidłowego ujęcia księgowego tych transakcji.

MSSF 16 wprowadza nową definicję leasingu. Grupa skorzystała jednak z uproszczenia dopuszczonego w okresie przejściowym i nie dokonała ponownej oceny, czy wcześniej sklasyfikowane umowy zawierają leasing. Wobec tego definicja leasingu zgodna z MSR 17 i KIMSF 4 będzie nadal obowiązywała w odniesieniu do umów leasingu zawartych lub zmienionych przed 1 stycznia 2019 roku.

Poniżej opisano poszczególne korekty wynikające z wdrożenia MSSF 16.

Ujęcie zobowiązań z tytułu leasingu

Po przyjęciu MSSF 16 Spółka ujęła zobowiązania z tytułu leasingu w odniesieniu do umów, które zostały sklasyfikowane jako "leasing operacyjny" zgodnie z zasadami dotychczas obowiązującego MSR 17. Zobowiązania te zostały wycenione w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w dacie rozpoczęcia stosowania MSSF 16, zdyskontowanych z zastosowaniem stopy procentowej leasingu na dzień wdrożenia standardu, obliczonej na bazie końcowej stopy procentowej Spółki.

Na dzień wdrożenia standardu obliczone przez Spółkę stopy dyskonta wynosiły średnio 6,15%.

Zobowiązanie z tytułu leasingu	1 stycznia 2019
Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego na dzień 31 grudnia 2018 roku	46,4
Wpływ dyskonta przy użyciu końcowej stopy procentowej Grupy na dzień 1 stycznia 2019 roku	(19,2)
Krótkoterminowe umowy leasingowe rozpoznane jako koszty okresu	(14,6)
Pozostałe ⁽¹⁾	119,5
Razem zobowiązanie z tytułu leasingu	132,1

⁽¹⁾ Dotyczy głównie użytkowania wieczystego gruntów, których nie klasyfikowano jako nieodwołalny leasing operacyjny na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Zastosowanie praktycznych uproszczeń

Stosując po raz pierwszy MSSF 16 Spółka zastosowała następujące praktyczne uproszczenia dopuszczone przez standard:

- zastosowanie jednej stopy dyskontowej do portfela umów leasingowych o podobnych cechach,
- umowy z tytułu leasingu operacyjnego z pozostałym okresem leasingu krótszym niż 12 miesięcy na dzień 1 stycznia 2019 roku potraktowane zostały jako leasing krótkoterminowy,
- wykluczenie początkowych kosztów bezpośrednich w zakresie pomiaru aktywów związanych z prawem do użytkowania w dniu początkowego zastosowania, oraz
- wykorzystanie perspektywy czasu (wykorzystanie wiedzy zdobytej po fakcie) w określaniu okresu leasingu, jeżeli umowa zawiera opcje przedłużenia lub rozwiązania umowy najmu.

Wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej

Szacowany skumulowany wpływ wdrożenia MSSF 16 na ujęcie dodatkowych aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz związanych z nimi zobowiązań finansowych na dzień 1 stycznia 2019 roku przedstawia poniższa tabela:

	MSR 17 31 grudnia 2018	Wpływ zmiany polityki rachunkowości	MSSF 16 1 stycznia 2019
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	5.836,4	132,1	5.968,5
Razem	5.836,4	132,1	5.968,5
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty oraz zobowiązania z tytułu leasingu	1.295,6	130,8	1.426,4
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty oraz zobowiązania z tytułu leasingu	990,3	1,3	991,6
Razem	2.285,9	132,1	2.418,0

Wpływ na sprawozdanie z całkowitych dochodów

Poniższa tabela przedstawia szacowane kwoty, które wpływają na jednostkowe sprawozdanie z całkowitych dochodów w bieżącym okresie sprawozdawczym w wyniku zastosowania MSSF 16 w porównaniu z MSR 17 i związanymi z nimi interpretacjami, które obowiązywały przed zmianą.

	2019		
	Kwoty ujęte zgodnie z MSSF 16	Korekta	Kwoty bez wpływu zastosowania MSSF 16*
Przychody ze sprzedaży	26.313,0	-	26.313,0
Koszt własny sprzedaży	(24.509,4)	(2,6)	(24.512,0)
Zysk na sprzedaży	1.803,6	(2,6)	1.801,0
Koszty sprzedaży	(775,8)	(0,5)	(776,3)
Koszty ogólnego zarządu	(262,8)	(0,1)	(262,9)
Pozostałe przychody	15,7	-	15,7
Pozostałe koszty	(36,2)	-	(36,2)
Zysk operacyjny	744,5	(3,2)	741,3
w tym: amortyzacja	(393,6)	5,8	(387,8)
Przychody finansowe	376,7	-	376,7
Koszty finansowe	(166,0)	7,5	(158,5)
Zysk przed opodatkowaniem	955,2	4,3	959,5
Podatek dochodowy od osób prawnych	(120,9)	(0,8)	(121,7)
Zysk netto	834,3	3,5	837,8

* Kolumna przedstawia kwoty ustalone w taki sposób, jakby MSR 17 i związane z nim interpretacje miały zastosowanie w bieżącym okresie sprawozdawczym

Wpływ na kapitał własny

Wdrożenie MSSF 16 nie miało wpływu na zyski zatrzymane i kapitał własny na dzień 1 stycznia 2019 roku z uwagi na ujęcie aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązań z tytułu leasingu w takiej samej wysokości.

Wpływ na wskaźniki finansowe

Ze względu na ujęcie w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej praktycznie wszystkich umów leasingu, wdrożenie MSSF 16 przez Grupę miało wpływ na jej wskaźniki bilansowe, w tym wskaźnik zadłużenia do kapitału własnego. Dodatkowo, w efekcie wdrożenia MSSF 16 zmianie uległy miary zysku (m. in. zysk z działalności operacyjnej, EBITDA), a także przepływy pieniężne z działalności operacyjnej. Grupa przeanalizowała wpływ tych zmian na spełnienie kowenantów zawartych w umowach kredytowych, których jest stroną i nie stwierdziła ryzyka ich naruszenia.

5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga przyjęcia pewnych założeń oraz dokonania szacunków i osądów, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym.

Założenia i szacunki są oparte na najlepszej wiedzy kierownictwa na temat bieżących i przyszłych zdarzeń oraz działań, jednak rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiana szacunków księgowych jest rozpoznawana w okresie, w którym zostały one zmienione, jeśli dotyczy to wyłącznie tego okresu, lub w okresie bieżącym i przyszłym, jeśli zmiany dotyczą zarówno okresu bieżącego jak i przyszłego.

Przyjmując założenia, dokonując szacunków i osądów zarząd Spółki (Zarząd) może kierować się własnym doświadczeniem i wiedzą a także opiniami, analizami i rekomendacjami niezależnych ekspertów.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, istotne znaczenie, oprócz szacunków, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Świadczenia pracownicze

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Założenia aktuarialne i wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych opisana została w nocie 25.

Amortyzacja

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz aktywów niematerialnych. Spółka corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ich ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. Aktualizacja szacunków w tym zakresie, która miała wpływ na sprawozdanie finansowe Spółki za rok 2019 spowodowała zwiększenie amortyzacji z tego tytułu o 1,4 mln zł.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wycenia się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy doborze odpowiednich metod i założeń do wyceny Spółka kieruje się profesjonalnym osądem.

Założenia dotyczące wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych opisano w notach 7.17 oraz 7.19.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty dochód podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione. Zarząd Spółki weryfikuje przyjęte szacunki dotyczące prawdopodobieństwa odzyskania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w oparciu o zmiany czynników branżowych pod uwagę przy ich dokonywaniu, nowe informacje oraz doświadczenia z przeszłości.

Informacje dotyczące aktywów z tytułu podatku odroczonego przedstawiono w nocie 10.3.

Utrata wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników aktywów

Każdorazowo na dzień kończący okres sprawozdawczy, zgodnie z postanowieniami standardu MSR 36 „Utrata wartości aktywów”, przeprowadza się analizę pod kątem przesłanek, które mogłyby wskazywać na ewentualną utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników aktywów. Przesłanki mogą pochodzić z zewnątrz i dotyczyć na przykład zmiennych rynkowych (w tym: zmiany cen, notowań kursów walut, notowań giełdowych, stóp procentowych, innych zmiennych związanych z bieżącymi trendami gospodarczymi), jak również wynikać z planów, działań i zdarzeń mających miejsce w Spółce, związanych na przykład z decyzjami o zmianie, zaniechaniu, ograniczaniu, czy rozwoju działalności, a także zmianie technologii, działaniach efektywnościowych i inwestycyjnych.

Stwierdzenie utraty wartości wymaga oszacowania wartości odzyskiwalnej składników aktywów lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Do istotnych założeń uwzględnianych przy szacunkach tej wartości należą takie zmienne jak: stopy dyskontowe, stopy wzrostu, wskaźniki cenowe.

Przeprowadzona analiza przepływów pieniężnych dla poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie wykazała przesłanek, które w opinii Zarządu wymagałyby dokonania testów na utratę wartości aktywów Spółki, w wyniku których konieczne byłoby dokonanie korekt.

Informacje dotyczące składników aktywów przedstawiono w notach 13, 14 oraz 15.

Leasing

Stopa dyskonta

Dla każdego rodzaju umów Spółka szacuje wysokość stopy dyskontowej, która będzie wpływać na ostateczną wartość wyceny tych umów. Spółka bierze pod uwagę charakterystykę umowy, długość trwania umowy, walutę umowy oraz potencjalną marżę, jaką musiałaby ponieść na rzecz zewnętrznych instytucji finansowych, gdyby chciała zawrzeć taką transakcję na rynku finansowym.

Proces ustalenia aktualnej krańcowej stopy procentowej obejmuje następujące kroki:

- analiza aktualnej struktury finansowania leasingobiorcy (np. jakie instrumenty dłużne posiada leasingobiorca i jakie są warunki tych instrumentów);
- ustalenie odpowiedniej stopy referencyjnej – (przy założeniu konkretnej waluty, warunków gospodarczych i okresu obowiązywania umowy leasingu);
- analiza pozostałych istotnych warunków leasingu, w tym charakter aktywów bazowych.

W celu obliczenia stóp dyskonta dla potrzeb leasingu Spółka przyjmuje, że stopa dyskonta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu podlegającego leasingowi.

Spółka zawiera umowy leasingu w oparciu o 3 główne waluty, dla których przypisała bazową stopę dyskonta. Są to PLN ze stopą bazową WIBOR dla okresów krótkoterminowych i oprocentowaniem obligacji skarbowych dla okresów długoterminowych, EUR ze stopą bazową EURIBOR dla okresów krótkoterminowych i oprocentowaniem obligacji skarbowych dla okresów długoterminowych oraz USD ze stopą bazową LIBOR dla okresów krótkoterminowych i oprocentowaniem obligacji skarbowych dla okresów długoterminowych.

Ustalenie aktualnych stóp dyskonta jest wykonywane cyklicznie co kwartał, a stopy dyskonta wówczas ustalone wykorzystywane są do kalkulacji leasingowych zgodnie z MSSF16 przez okres trwający do momentu kolejnej aktualizacji stóp dyskontowych.

Identyfikacja leasingu w ramach inwestycji EFRA

Grupa LOTOS S.A. wraz ze swoją spółką zależną LOTOS Asphalt Sp. z o.o. dokonały realizacji projektu inwestycyjnego o nazwie EFRA, w ramach którego zawarto szereg umów obejmujących m.in. dostarczanie surowca i mediów do LOTOS Asphalt Sp. z o.o., sprzedaż wyrobów z instalacji EFRA do Grupy LOTOS S.A., wykonanie usług utrzymania ruchu czy obsługi zbiorników. Spółka dokonała analizy, czy grupa tych umów zawiera leasing.

Proces oceny obejmował następujące kroki analizy:

- ustalenie zidentyfikowanego składnika aktywów,
- analiza prawa Spółki do uzyskania zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych z użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów,
- ustalenie, że Spółka ma prawo do kierowania tym, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów przez cały okres użytkowania.

Na podstawie analizy istniejących faktów i okoliczności Spółka oceniła ustalenia umowne jako spełniające definicję leasingu zgodną z MSSF16.

Biorąc pod uwagę, że opłaty leasingowe związane z użytkowaniem instalacji mają zmienny charakter i nie zawierają elementu zasadniczo stałego, nie są uwzględnione w początkowej kwocie zobowiązania z tytułu leasingu oraz początkowej wycenie składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania.

6. Zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych oraz korekty błędów

W sprawozdaniu z całkowitych dochodów Spółka dokonała zmiany w zakresie prezentacji utworzenia rezerwy na pokrycie niedoboru uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) z działalności pozostającej do działalności podstawowej (Podatki i opłaty). W wyniku tej zmiany w sprawozdaniu z całkowitych dochodów za rok 2018 pozostałe koszty zmniejszyły się (patrz nota 9.5), a koszt własny sprzedaży zwiększył się o kwotę 26,3 mln zł. Zmianie uległy również dane porównywalne zaprezentowane w nocie 9.2 Koszty według rodzaju w pozycjach: Podatki i opłaty oraz Koszt własny sprzedaży. Pozycje te wzrosły o kwotę 26,3 mln zł.

7. Zasady rachunkowości

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem tych instrumentów finansowych, które są zaklasyfikowane jako wyceniane według wartości godziwej.

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Spółkę przedstawione zostały poniżej.

7.1 Przychody ze sprzedaży

Przychody z umów z klientami ujmowane są w momencie spełnienia przez Spółkę zobowiązania do wykonania świadczenia, poprzez przekazanie przyrządzonego towaru lub usługi klientowi, gdzie przekazanie to stanowi jednocześnie uzyskanie przez nabywcę kontroli nad tym składnikiem aktywów. W przychodach z umów z klientami w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są przychody powstające ze zwykłej działalności operacyjnej Spółki (tj. przychody ze sprzedaży produktów, usług, towarów i materiałów) skorygowane o wynik z rozliczenia instrumentów zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej przedstawiana jest umowa (zależnie od stosunku pomiędzy spełnieniem zobowiązania przez Spółkę, a płatnością dokonywaną przez klienta) jako składnik aktywów z tytułu umowy lub zobowiązania z tytułu umowy. Oddzielnie, jako należności z tytułu dostaw i usług prezentowane są wyłącznie bezwarunkowe prawa Spółki do otrzymania wynagrodzenia (np. gdy wystawiono już klientowi faktury lub inny tytuł zobowiązujący prawnie do zapłaty w określonym terminie czasu). Prawa o charakterze warunkowym (innym niż tylko upływ czasu) są prezentowane jako składnik aktywów z tytułu umowy. Jeżeli z tytułu jednej umowy wynika kilka obowiązków, w odniesieniu do których rozpoznano zarówno aktywa jak i zobowiązania z tytułu umowy, to w sprawozdaniu z sytuacji finansowej są one prezentowane w wartości netto. Składnik aktywów z tytułu umowy podlega ujęciu i wycenie zgodnie z wytycznymi MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

Identyfikacja umowy z klientem

Spółka zanim uzna kontrakt jako „umowę z klientem” przeprowadza analizę, czy poniższe określone kryteria łącznie zostały spełnione:

- Umowa między dwiema lub więcej stronami została zawarta w formie pisemnej, ustnej lub innej zgodnej ze zwyczajowymi praktykami handlowymi i została zaakceptowana przez strony;
- Umowa identyfikuje prawa i obowiązki każdej ze stron w zakresie towarów lub usług oraz warunków płatności - kontrakt powinien zawierać jasne zapisy dotyczące momentu przekazania kontroli klientowi nad sprzedanymi dobrami lub wyświadczonymi usługami. W przypadku sprzedaży dóbr, moment przekazania kontroli jest zwykle momentem przekazania dobra klientowi. W przypadku świadczenia usług, szczególnie przez dłuższy okres, moment przekazania kontroli może nie być łatwy do zidentyfikowania. Jeśli moment przekazania kontroli nie został określony w umowie bądź nie jest zdefiniowany praktyką rynkową, wówczas umowa nie spełnia kryterium, ponieważ sprzedawca nie jest w stanie określić czasu rozpoznania przychodu ze sprzedaży. Kontrakt musi precyzować także sposób, kwotę oraz termin płatności;
- Każda ze stron oczekuje wykonania swoich obowiązków wynikających z umowy oraz jest prawdopodobne, że za przekazane dobra lub usługi zostanie otrzymane wynagrodzenie, które Spółka jest w stanie określić. Oceniając prawdopodobieństwo zapłaty na tym etapie Spółka rozważa wyłącznie zdolność kontrahenta oraz jego intencję zapłaty w dacie wymagalności zobowiązania, nie oceniając wysokości kwoty jaką uzyska od kontrahenta (kwota ta może się różnić od wysokości ceny kontraktu np. o późniejsze rabaty, upusty czy inne elementy wynagrodzenia zmiennego).

- Umowa posiada treść ekonomiczną, czyli w rezultacie jej wykonania zmienia się ryzyko, czas oraz kwota przyszłych przepływów pieniężnych Spółki. W przypadku, gdy nie przewiduje się zmiany tych parametrów, jest mało prawdopodobne, że kontrakt posiada treść ekonomiczną. Zmiana wielkości planowanych przepływów pieniężnych nie musi ulegać zmianie tylko poprzez dodatkowe przepływy pieniężne otrzymywane od klienta ale także zmniejszenie wielkości przepływów pieniężnych wychodzących od sprzedawcy, na przykład poprzez otrzymanie od klienta wynagrodzenia w formie niepieniężnej.
- Jest prawdopodobne, że Spółka otrzyma wynagrodzenie, które będzie jej przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi.

Identyfikacja zobowiązań do wykonania świadczenia

W momencie zawarcia umowy Spółka dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić lub grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter.

Dobro lub usługa przyrządzone klientowi są odrębne, jeżeli spełnione są obydwa następujące warunki:

- klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi albo bezpośrednio, albo poprzez powiązanie z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne, oraz
- zobowiązanie Spółki do przekazania dobra lub usługi na rzecz klienta można zidentyfikować jako odrębne w stosunku do innych zobowiązań określonych w umowie.

Spółka rozpoznaje przychód z tytułu umowy z klientem w punkcie czasu w momencie, kiedy przekazuje klientowi kontrolę nad dobrem. Kontrola oznacza zdolność do bezpośredniego rozporządzania składnikiem aktywów i uzyskiwania z niego zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści. Spółka rozważa następujące czynniki świadczące o wykonaniu zobowiązania do wykonania świadczenia:

- bieżące prawo Spółki do zapłaty za składnik aktywów,
- przekazanie klientowi tytułu prawnego do składnika aktywów,
- przekazanie fizycznego posiadania aktywa klientowi,
- przekazanie klientowi istotnego ryzyka i istotnych korzyści,
- przyjęcie przez klienta składnika aktywów.

Ustalenie ceny transakcji

Przy ustalaniu ceny transakcyjnej Spółka uwzględnia nie tylko wynagrodzenie stałe, ale również inne elementy wynagrodzenia jak wynagrodzenie zmienne (tj. kwota wynagrodzenia uwarunkowana wystąpieniem lub nie jakiegoś niepewnego zdarzenia w przyszłości), wynagrodzenie niepieniężne, wynagrodzenie należne klientowi oraz istotny czynnik finansowania. Cena ta nie obejmuje kwot pobranych w imieniu innego podmiotu tj. podatek VAT i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa).

Zmienne wynagrodzenie

Niektóre umowy z klientami mogą zawierać kwoty zmienne wynagrodzenia w związku z udzielaniem upustów, rabatów, zwrotu wynagrodzenia, kredytów, ustępstw cenowych, dodatków, premii za wyniki lub nakładaniem kar.

W wartości ceny transakcyjnej Spółka uwzględnia taką kwotę wynagrodzenia zmiennego, co do której istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi konieczność znacznego odwrócenia ujętego wcześniej przychodu (zasada ostrożności) i dokonuje szacunku stosując jedną z następujących metod, w zależności od tego, która z nich pozwoli dokładniej przewidzieć kwotę wynagrodzenia, do którego jest uprawniona:

- metodę oczekiwanych wartości (sumie iloczynów kwot wynagrodzenia i prawdopodobieństw ich wystąpienia), którą stosuje się w przypadku zawierania dużej liczby podobnych umów, a w danej umowie przewiduje się więcej niż dwa możliwe wyniki;
- metodę wartości najbardziej prawdopodobnej (czyli najbardziej prawdopodobnej kwoty z możliwych) w przypadku gdy umowa ma tylko dwa możliwe wyniki (np. z premią lub bez).

Raz wybrana metoda stosowana jest do danej umowy konsekwentnie. Szacunek aktualizuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Ewentualne korekty rozpoznanego przychodu ujmowane są w okresie, w którym ma miejsce aktualizacja – łączna kwota rozpoznanych przychodów powinna odpowiadać kwocie, która byłaby rozpoznana, gdyby nowe informacje były znane Spółce od początku.

Wynagrodzenie niepieniężne Spółka wycenia w wartości godziwej, a w przypadku braku możliwości jej racjonalnego szacunku, w sposób pośredni przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży przyrzeczonych dóbr lub usług.

Wynagrodzenie płatne klientowi, o ile tylko nie stanowi zapłaty za wyodrębnione dobro lub usługę nabywaną od klienta, powoduje obniżenie ceny transakcyjnej. Obniżenie przychodów następuje w chwili wystąpienia późniejszego z poniższych zdarzeń:

- ujęcie przez Spółkę przychodów z tytułu przekazania powiązanych dóbr lub usług klientowi; oraz
- zapłata lub zobowiązanie się Spółki do zapłaty wynagrodzenia (nawet jeżeli zapłata ta jest uzależniona od wystąpienia niepewnego zdarzenia w przyszłości).

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego mającego miejsce w trakcie trwania umowy Spółka dokonuje aktualizacji swoich szacunków mających wpływ na cenę transakcyjną. Każda zmiana w cenie transakcyjnej jest alokowana do wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia, chyba że wynagrodzenie zmienne dotyczy tylko jednego lub kilku (a nie wszystkich) takich zobowiązań.

Przypisanie ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia

Spółka przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniami Spółki – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Spełnianie zobowiązań do wykonania świadczenia

Jeśli obowiązek świadczenia wypełniany jest w danym punkcie czasu przychód ujmuje się w momencie przekazania kontroli nad produktem, towarem lub usługą (tzn. przekazania możliwości kierowania wykorzystaniem i uzyskiwania praktycznie wszystkich korzyści z tego produktu, towaru lub usługi).

Przesłankami wskazującymi na przekazanie kontroli do klienta są:

- Spółka posiada bieżące prawo do wynagrodzenia,
- klient posiada prawo własności do aktywa,
- klient posiada fizyczne władanie nad aktywem,
- klient przejął istotne ryzyka i korzyści związane z aktywem,
- klient zaakceptował rezultat obowiązku świadczenia.

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ujmują się w wyniku finansowym jednorazowo, w określonym momencie czasu, zgodnym z momentem spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia (w szczególności określanym w oparciu o reguły sprzedaży INCOTERMS).

W odniesieniu do umów dotyczących usług ciągłych, na podstawie których Spółka ma prawo do otrzymania od klienta wynagrodzenia w kwocie, która odpowiada bezpośrednio wartości, jaką dla klienta ma świadczenie dotychczas wykonane, Spółka ujmuje przychód w kwocie, którą ma prawo zafakturować.

Wynagrodzenie zleceniodawcy a wynagrodzenie pośrednika

W przypadku, gdy w dostarczanie dóbr lub usług klientowi zaangażowany jest inny podmiot, Spółka określa czy charakter przyrzeczenia Spółki stanowi zobowiązanie do wykonania świadczenia polegającego na dostarczeniu określonych dóbr lub usług (w tym przypadku Spółka jest zleceniodawcą) czy też na zleceniu innemu podmiotowi dostarczenia tych dóbr lub usług (w tym przypadku Spółka jest pośrednikiem).

Spółka jest zleceniodawcą, jeśli sprawuje kontrolę nad przyrzeczonego dobrem lub usługą przed ich przekazaniem klientowi. Jednostka nie musi jednak działać jako zleceniodawca, jeśli uzyskuje tytuł prawny do produktu tylko chwilowo, zanim zostanie on przeniesiony na klienta. Jednostka występująca w umowie jako zleceniodawca może sama wypełnić zobowiązanie do wykonania świadczenia lub może powierzyć wypełnienie tego zobowiązania lub jego części innemu podmiotowi (np. podwykonawcy) w jej imieniu. W takiej sytuacji Spółka ujmuje przychody w kwocie wynagrodzenia brutto, do którego – zgodnie z jej oczekiwaniami – będzie uprawniona w zamian za przekazane dobra lub usługi.

Spółka działa jako pośrednik, jeśli jej zobowiązanie do wykonania świadczenia polega na zapewnieniu dostarczenia dóbr lub usług przez inny podmiot. W takim przypadku Spółka ujmuje przychody w kwocie jakiegokolwiek opłaty lub prowizji, do której – zgodnie z jej oczekiwaniami – będzie uprawniona w zamian za zapewnienie dostarczenia dóbr lub usług przez inny podmiot.

Istotny komponent finansowania

W przypadku umów z klientami, dla których okres pomiędzy przekazaniem przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi a momentem zapłaty za dobro lub usługę przekracza jeden rok Spółka ocenia, czy umowy zawierają istotny element finansowania. W celu ustalenia ceny transakcyjnej, Spółka koryguje przyrzeczoną kwotę wynagrodzenia o istotny komponent finansowania stosując stopę dyskontową, która zostałaby zastosowana w przypadku zawarcia oddzielnej transakcji finansowania pomiędzy jednostką a jej klientem w momencie zawarcia umowy.

Spółka zdecydowała się nie korygować przyrzeczonej kwoty wynagrodzenia o wpływ istotnego elementu finansowania, jeżeli w momencie zawarcia umowy oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok. Dlatego też, dla krótkoterminowych zaliczek Spółka nie wydziela istotnego elementu finansowania.

Wynagrodzenie niepieniężne

W przypadku umów, w których klient zobowiązał się do zapłaty wynagrodzenia w formie innej niż pieniężna, Spółka w celu ustalenia ceny transakcyjnej wycenia wynagrodzenie niepieniężne (lub przyrzeczenie zapłaty wynagrodzenia niepieniężnego) w wartości godziwej. W sytuacji, gdy Spółka nie może racjonalnie oszacować wartości godziwej wynagrodzenia niepieniężnego, wycenia je pośrednio przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży dóbr lub usług przyrzeczonych klientowi (lub klasie klientów) w zamian za wynagrodzenie.

Gwarancje

Spółka udziela gwarancji na sprzedane produkty, które stanowi zapewnienie klienta, że dany produkt jest zgodny z ustaloną przez strony specyfikacją. Spółka ujmuje takie gwarancje zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Niektóre niestandardowe umowy z klientami mogą zawierać gwarancje rozszerzone. Gwarancje takie stanowią oddzielną usługę – ujmowaną jako zobowiązanie do wykonania świadczenia, do której przypisuje się część ceny transakcyjnej.

Aktywowane koszty doprowadzenia do zawarcia umowy

Spółka ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli spodziewa się, że koszty te odzyska. Dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy to koszty ponoszone przez jednostkę w celu doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem, których jednostka nie poniosłaby, jeżeli umowa nie zostałaby zawarta. Koszty doprowadzenia do zawarcia umowy ponoszone bez względu na to, czy umowa została zawarta, ujmują się jako koszty w momencie ich poniesienia, chyba że koszty te wyraźnie obciążają klienta bez względu na to, czy umowa zostanie zawarta. Spółka ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy jako koszty w momencie ich poniesienia, jeśli okres amortyzacji składnika aktywów, który w przeciwnym razie zostałby ujęty przez Spółkę, wynosi jeden rok lub krócej. Składnik aktywów jest systematycznie amortyzowany, z uwzględnieniem okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi jest powiązany. Spółka dokonuje aktualizacji okresu amortyzacji, aby odzwierciedlić istotną zmianę oczekiwanego okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi powiązany jest składnik aktywów.

Aktywa z tytułu umowy

W ramach aktywów z tytułu umowy Spółka ujmuje prawa do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które przekazała klientowi, jeżeli prawo to jest uzależnione od warunku innego niż upływ czasu (na przykład od przyszłych świadczeń jednostki). Spółka ocenia, czy nie nastąpiła utrata wartości składnika aktywów z tytułu umowy na takiej samej zasadzie jak w przypadku składnika aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9.

Należności

W ramach należności Spółka ujmuje prawa do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które przekazała klientowi, jeżeli prawo to jest bezwarunkowe (jedynym warunkiem wymagalności wynagrodzenia jest upływ określonego czasu). Spółka ujmuje należność zgodnie z MSSF 9. W momencie początkowego ujęcia należności z tytułu umowy wszelkie różnice pomiędzy wyceną należności zgodnie z MSSF 9, a odpowiadającą jej wcześniej ujętą kwotą przychodów Spółka ujmuje jako koszt (strata z tytułu utraty wartości).

Zobowiązania z tytułu umowy

W ramach zobowiązań z tytułu umowy Spółka ujmuje otrzymane lub należne od klienta wynagrodzenie, z którym wiąże się obowiązek przekazania klientowi dóbr lub usług.

Aktywa z tytułu prawa do zwrotu

W ramach aktywów z tytułu prawa do zwrotu Spółka ujmuje prawo do odzyskania produktów od klientów po wywiązaniu się ze zobowiązania do zwrotu zapłaty.

Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia

Spółka ujmuje zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia, jeżeli po jego otrzymaniu oczekuje, że zwróci jego część lub całość klientowi. Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia wycenia się w kwocie otrzymanego wynagrodzenia (lub należności), do którego – zgodnie z oczekiwaniami jednostki – nie jest ona uprawniona (tj. w wysokości kwot nieujętych w cenie transakcyjnej). Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia (oraz odpowiednia zmiana ceny transakcyjnej oraz wynikająca z niej zmiana zobowiązania z tytułu umowy) jest aktualizowane na koniec każdego okresu sprawozdawczego w związku ze zmianami okoliczności.

7.2 Przychody z tytułu dywidend

Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwy organ jednostki wypłacającej dywidendę uchwały o podziale zysku chyba, że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy.

7.3 Przychody z odsetek

Przychody z tytułu odsetek są rozpoznawane w momencie ich naliczenia (przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej), jeżeli ich otrzymanie nie jest wątpliwe.

7.4 Podatki

7.4.1 Podatek dochodowy

Na obowiązkowe obciążenia wyniku składają się: podatek bieżący (CIT) oraz podatek odroczony. Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto z powodu występowania tzw. różnic przejściowych między przychodami w ujęciu księgowym i podatkowym, tj. przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów w innym okresie niż bieżący okres sprawozdawczy) oraz tzw. różnic trwałych wynikających z faktu, iż część z pozycji kosztów i przychodów, ujętych księgowo nigdy nie będzie uwzględniona w rozliczeniu podatkowym. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego ustalane jest z uwzględnieniem wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień kończący okres sprawozdawczy między wartością podatkową aktywów i pasywów a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego ujmowane jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych aktywów podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego jest weryfikowana na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do jego częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów lub zobowiązań zostanie zrealizowany, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień kończący okres sprawozdawczy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień kończący okres sprawozdawczy. Wpływ podatku odroczonego dotyczący pozycji ujmowanych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym poprzez inne całkowite dochody.

Spółka kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ze zobowiązaniami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności z zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

7.4.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy, opłata paliwowa i opłata emisyjna

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego, opłaty paliwowej i opłaty emisyjnej, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług (VAT) zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych (wtedy jest on ujmowany odpowiednio, jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej) oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług (VAT), akcyzy, opłaty paliwowej i opłaty emisyjnej.

Kwota netto podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego, opłaty paliwowej i opłaty emisyjnej możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

7.5 Transakcje w walucie obcej

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w walucie funkcjonalnej Spółki (polski złoty) na dzień ich zawarcia odpowiednio po kursie:

- faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji - w przypadku sprzedaży lub kupna walut,
- średnim ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP”) z dnia poprzedzającego ten dzień - w przypadku zapłaty należności lub zobowiązań, jeżeli nie jest zasadne zastosowanie kursu, o którym mowa w punkcie powyżej, a także w przypadku pozostałych operacji.

Kursem dla faktur zakupu jest średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wystawienia faktury, a dla faktur sprzedaży – średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym datę sprzedaży.

Wszelkie zyski lub straty kursowe powstałe z tytułu przeliczenia są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, z wyjątkiem różnic kursowych traktowanych jako część kosztów finansowania zewnętrznego kapitalizowanych w wartości rzeczowych aktywów trwałych (różnice kursowe od odsetek i prowizji). Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Spółka osobno ustala wynik z tytułu różnic kursowych dla różnic zrealizowanych i niezrealizowanych, prezentując ostatecznie wynik na łącznych różnicach kursowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako zyski lub straty:

- działalności operacyjnej: w odniesieniu do różnic kursowych dotyczących rozliczenia należności i zobowiązań handlowych,
- działalności finansowej: w odniesieniu między innymi do pozycji kredytów i pożyczek, zobowiązań inwestycyjnych, środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień kończący okres sprawozdawczy inwestycji krótkoterminowych (np. udzielonych pożyczek, środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) oraz należności i zobowiązań w walutach obcych zalicza się do kosztów lub przychodów działalności finansowej i operacyjnej.

Dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej zastosowano następujące kursy walut obcych ustalone na podstawie notowań ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski (NBP):

Średni kurs NBP na dzień	31 grudnia 2019 ⁽¹⁾	31 grudnia 2018 ⁽²⁾
USD	3,7977	3,7597
EUR	4,2585	4,3000

⁽¹⁾ Tabela kursów średnich NBP obowiązująca na dzień 31 grudnia 2019 roku.

⁽²⁾ Tabela kursów średnich NBP obowiązująca na dzień 31 grudnia 2018 roku.

7.6 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe, z wyjątkiem gruntów, są wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Wartość początkowa rzeczowych aktywów trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po wprowadzeniu rzeczowych aktywów trwałych do użytkowania, jak koszty napraw, przeglądów, opłaty eksploatacyjne, wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

Rzeczowe aktywa trwałe w momencie ich nabycia zostają podzielone na części składowe będące pozycjami o istotnej wartości, do których można przyporządkować odrębny okres ekonomicznej użyteczności. Częścią składową są również koszty generalnych remontów.

Rzeczowe aktywa trwałe (w tym ich komponenty), z wyjątkiem gruntów, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności, który kształtuje się następująco:

Budynki, budowle	1 rok – 80 lat
Urządzenia techniczne i maszyny	1 rok – 25 lat
Pozostałe	1 rok – 15 lat

Dany składnik rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięty ze sprawozdania z pozycji finansowej po dokonaniu jego zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów) są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Wartość końcowa, okres użytkowania oraz metoda amortyzacji składników aktywów poddawane są corocznej weryfikacji i w razie konieczności korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy są wyceniane w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem, w tym kosztów finansowych, pomniejszonych o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy nie są amortyzowane do momentu osiągnięcia przydatności do użytkowania.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy dotyczą rzeczowych aktywów trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia.

Koszty finansowe aktywowane na rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy obejmują koszty obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu ich sfinansowania zgodnie z zasadami opisanymi w notcie 7.16.

7.7 Aktywa niematerialne

Aktywa niematerialne są rozpoznawane, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości spowodują one wpływ do Spółki korzyści ekonomicznych, które mogą być bezpośrednio powiązane z tymi aktywami. Początkowe ujęcie aktywów niematerialnych następuje według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, jeśli są nabyte w ramach oddzielnej transakcji. Po ujęciu początkowym aktywa niematerialne są wyceniane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Aktywa niematerialne obejmują licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe, nabyte prawa do emisji CO₂ oraz aktywa niematerialne w realizacji.

Aktywa niematerialne, za wyjątkiem wartości firmy, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności. Przewidywany okres użytkowania posiadanych przez Spółkę aktywów niematerialnych wynosi od 2 do 40 lat.

Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych są weryfikowane na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Okresy użytkowania są poddawane corocznej weryfikacji, a w razie potrzeby, korygowane z efektem od początku następującego roku obrotowego.

Nakłady poniesione na aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

7.8 Leasing

Polityka rachunkowości stosowana od 1 stycznia 2019 roku (MSSF 16)

Spółka jako leasingobiorca

Spółka stosuje jednolity model księgowego ujęcia leasingu, który zakłada rozpoznanie przez leasingobiorcę aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązań z tytułu leasingu w odniesieniu do wszystkich umów leasingowych, poza umowami wyłączonymi z zastosowania tj.: leasingów krótkoterminowych oraz leasingów, w odniesieniu do których bazowy składnik aktywów ma niską wartość.

Przez leasing krótkoterminowy rozumie się umowy bez możliwości zakupu składnika aktywów, zawarte na okres krótszy niż 12 miesięcy od momentu rozpoczęcia. W szczególności jako leasing krótkoterminowy Spółka traktuje umowy zawarte na czas nieokreślony z krótkim (do 12 miesięcy) terminem wypowiedzenia, bez znaczących kar dla jednej ze stron.

Poziom istotności zdefiniowany przez Spółkę w celu identyfikacji leasingów niskocennych wynosi 20 tys. zł. Wartość bazowego składnika aktywów wyceniana jest w oparciu o wartość nowego składnika aktywów, bez względu na wiek składnika aktywów objętego leasingiem.

Identyfikacji składnika aktywów dokonuje się zazwyczaj poprzez wyraźne określenie go w umowie. Składnik aktywów można jednak zidentyfikować również w sposób dorozumiany w momencie, w którym składnik aktywów udostępnia się do użytkowania klientowi.

Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązania z tytułu leasingu w momencie rozpoczęcia umowy, w ramach której następuje przeniesienie kontroli nad użytkowaniem określonych aktywów przez pewien okres czasu. Datą rozpoczęcia umowy jest data udostępnienia Spółce jako leasingobiorcy przez leasingodawcę przedmiotu leasingu.

Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania jest początkowo wyceniany według kosztu, który obejmuje:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe,
- wszelkie początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez leasingobiorcę,
- szacunek kosztów, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z demontażem i usunięciem bazowego składnika aktywów lub przeprowadzeniem renowacji miejsca, w którym się znajdował.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w ramach rzeczowych aktywów trwałych. Prawo wieczystego użytkowania gruntów zarówno nabyte odpłatnie, jak i otrzymane nieodpłatnie ujmowane jest analogicznie jak pozostałe umowy leasingu (jako aktywa z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązania z tytułu leasingu). W celu kalkulacji aktywów i zobowiązań dotyczących prawa wieczystego użytkowania Spółka przeprowadza analizę w celu ustalenia przewidywanego horyzontu czasowego korzystania z prawa wieczystego użytkowania. Po ustaleniu planowanego okresu użytkowania aktywa, zobowiązanie z tytułu leasingu kalkulowane jest na zasadach ogólnych. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntów ujmowanego na dzień 31 grudnia 2018 roku, Spółka zreklasifikowała je jako aktywa z tytułu prawa do użytkowania i ujmuje je na bazie wartości określonej przed dniem przejścia na MSSF 16.

Po dacie rozpoczęcia leasingu, składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania wycenia się według kosztu pomniejszonego o łączne odpisy amortyzacyjne (umorzenie) i łączne straty z tytułu utraty wartości. W przypadku wystąpienia modyfikacji umowy leasingowej, wartość aktywa z tytułu prawa do użytkowania korygowana jest odpowiednio do nowej wyceny zobowiązania leasingowego (zgodnie ze zmianami wynikającymi z modyfikacji umowy lub aktualizacji stopy dyskonta).

Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania amortyzowany jest liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ekonomicznego użytkowania danego aktywa. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntów, dla którego obliczenia wysokości aktywów z tytułu prawa do użytkowania aktywów dokonano według formuły renty wieczystej, amortyzacja nie jest naliczana. W odniesieniu do pozostałych praw wieczystego użytkowania gruntów amortyzacja jest naliczana zgodnie z okresem trwania umowy.

W przypadku, gdy umowa leasingowa przenosi na Spółkę tytuł własności danego składnika przed końcem okresu leasingu lub gdy koszt aktywa z tytułu prawa do użytkowania odzwierciedla fakt, że Spółka zrealizuje opcję wykupu wartości końcowej przedmiotu leasingu, Spółka amortyzuje aktywa z tytułu prawa do użytkowania od momentu rozpoczęcia umowy leasingu do końca okresu szacowanego ekonomicznego użytkowania danego aktywa. W innych przypadkach Spółka amortyzuje aktywa z tytułu prawa do użytkowania od daty rozpoczęcia umowy do wcześniejszej z dwóch dat – daty zakończenia okresu ekonomicznego użytkowania aktywa lub daty końca umowy leasingu.

Koszty z tytułu obowiązku wycofania z eksploatacji aktywów trwałych są aktywowane w ramach składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz amortyzowane przez szacowany okres ekonomicznego użytkowania odnośnego składnika aktywów. Wartość godziwa kosztów z tytułu obowiązku wycofania z eksploatacji aktywów trwałych jest szacowana przez Spółkę zgodnie z metodologią określoną w KIMSIF 1.

Zobowiązanie z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wysokości wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie, obejmujące:

- stałe opłaty pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe;
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki, wycenione początkowo z zastosowaniem indeksu lub stawki obowiązujących na datę rozpoczęcia;
- kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej;
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji;
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.

Z opłat leasingowych wyłączone są zmienne opłaty, które uzależnione są od czynników zewnętrznych. Zmienne opłaty leasingowe niezawarte w początkowej wycenie zobowiązania z tytułu leasingu są rozpoznawane bezpośrednio w zysku lub stracie.

Po początkowym ujęciu Spółka wycenia zobowiązania z tytułu leasingu poprzez:

- zwiększenie wartości bilansowej w celu odzwierciedlenia odsetek od zobowiązania z tytułu leasingu,
- zmniejszenie wartości bilansowej w celu uwzględnienia zapłaconych opłat leasingowych oraz
- zaktualizowanie wyceny wartości bilansowej w celu uwzględnienia ponownej oceny lub modyfikacji umowy leasingu, lub w celu uwzględnienia zaktualizowanych zasadniczo stałych opłat leasingowych, w tym podwyżek lub obniżek wynikających ze zmian indeksów w przypadku umów indeksowanych współczynnikami rynkowymi.

Po dacie rozpoczęcia leasingu, o ile koszty nie zostały uwzględnione w wartości bilansowej innego składnika aktywów zgodnie z innymi niż MSSF 16 obowiązującymi standardami, leasingobiorca ujmuje w wyniku zarówno odsetki od zobowiązania z tytułu leasingu jak i zmienne opłaty leasingowe nieuwzględnione w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu w okresie, w którym ma miejsce zdarzenie lub zachodzi warunek, które uruchamiają te płatności.

Płatności leasingowe są dyskontowane przy użyciu stopy procentowej umowy leasingu lub końcowej stopy procentowej Spółki, gdy stopa procentowa umowy leasingu nie jest możliwa w łatwy sposób do wyznaczenia. W celu określenia końcowej stopy procentowej Spółka bierze pod uwagę rodzaj umowy, długość trwania umowy, walutę umowy oraz potencjalną marżę, jaką musiałaby ponieść na rzecz zewnętrznych instytucji finansowych, gdyby chciała zawrzeć taką transakcję na rynku finansowym.

Spółka ustanowiła krańcowe stopy pożyczkowe w podziale na waluty występujące w umowach oraz przy uwzględnieniu ich okresu trwania według przedziałów czasowych zaprezentowanych poniżej:

- umowy krótkoterminowe (12 miesięcy lub mniej),
- umowy na okres od 1 do 2 lat (włącznie),
- umowy na okres od 2 do 5 lat (włącznie),
- umowy na okres od 5 do 10 lat (włącznie),
- umowy na powyżej 10 lat.

Proces ustalenia aktualnej końcowej stopy procentowej obejmuje następujące kroki:

- analiza aktualnej struktury finansowania leasingobiorcy (np. jakie instrumenty dłużne posiada leasingobiorca i jakie są warunki tych instrumentów);
- ustalenie odpowiedniej stopy referencyjnej – przy założeniu konkretnej waluty, warunków gospodarczych i okresu obowiązywania umowy leasingu;
- analiza pozostałych istotnych warunków leasingu, w tym charakter aktywów bazowych.

W celu obliczenia stóp dyskonta na potrzeby MSSF 16 Spółka przyjmuje, że stopa dyskonta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu podlegającego leasingowi.

Spółka zawiera umowy leasingu głównie w oparciu o walutę PLN, dla której przypisała WIBOR dla określonego terminu jako bazową stopę dyskonta.

[Polityka rachunkowości stosowana do 31 grudnia 2018 roku \(MSR 17\)](#)

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z bycia właścicielem przedmiotu leasingu na leasingobiorcę. Wszystkie pozostałe umowy leasingu są traktowane przez Spółkę jako leasing operacyjny.

Spółka jako leasingobiorca

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są traktowane jak aktywa Spółki i są wyceniane w ich wartości godziwej ustalonej na moment ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji zobowiązania z tytułu leasingu finansowego. Płatności leasingowe są podzielone na część odsetkową oraz część kapitałową tak, by stopa odsetek od pozostającego do rozliczenia zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego są odnoszone w sprawozdanie z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

7.9 Udziały, akcje w jednostkach zależnych i współzależnych

Udziały, akcje w jednostkach zależnych i współzależnych wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o utworzone odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

7.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Spółka dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów lub ośrodkowi wypracowującego środki pieniężne, pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z nich jest wyższa. Wartość tę ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej.

Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych składników majątkowych używanych w działalności ujmuje się jako pozostałe koszty.

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów jest zbędny, lub czy powinien zostać zmniejszony. Jeżeli takie przesłanki występują, Spółka szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika niefinansowych aktywów trwałych ujmuje się niezwłocznie jako pozostałe przychody. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową. Spółka dokonuje kompensaty odpowiadających sobie tytułów pozostałych przychodów i kosztów zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” (pkt. 34) i wykazuje w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w wartości netto.

7.11 Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i ceny sprzedaży netto.

Koszty poniesione w celu doprowadzenia składników zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu ujmowane są w następujący sposób:

- materiały i towary – według ceny nabycia ustalonej metodą średniej ważonej,
- produkty gotowe i produkty w toku – według kosztu bezpośrednich materiałów i robocizny oraz uzasadnionej części pośrednich kosztów produkcji, ustalonej przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych, ustalonej metodą średniej ważonej.

Wycena rozchodu zapasów dokonywana jest metodą średniej ważonej.

Cena sprzedaży netto jest to możliwa do uzyskania na dzień kończący okres sprawozdawczy cena sprzedaży bez podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, pomniejszona o rabaty, opusty i tym podobne oraz koszty związane z przystosowaniem składnika do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży.

Grupa LOTOS S.A. stosuje obowiązujące od dnia 7 kwietnia 2007 roku zasady funkcjonowania systemu zapasów obowiązkowych, wprowadzone ustawą z dnia 16 lutego 2007 roku o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. Nr 52, poz. 343, z dnia 23 marca 2007 roku z późniejszymi zmianami). Ustawa, o której mowa powyżej określa zasady tworzenia, utrzymywania oraz finansowania zapasów ropy naftowej i produktów naftowych. Zapasy obowiązkowe obejmują ropę naftową, produkty naftowe (paliwa ciekłe), gaz płynny LPG. Spółka wykazuje zapasy obowiązkowe jako aktywa krótkoterminowe ze względu na rotację w krótkim okresie.

Odpisy aktualizujące wartość produktów lub półproduktów, wynikające z wyceny według cen sprzedaży netto korygują koszt wytworzenia. Odpisy aktualizujące wartość towarów obciążają wartość sprzedanych towarów.

Na dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ustala szacunkowo (na podstawie indywidualnej analizy przydatności zapasów dla celów prowadzonej przez Spółkę działalności gospodarczej) wartość odpisu aktualizującego zapas materiałów zgromadzonych w magazynach. W przypadku obniżki notowań cen ropy i produktów rafineryjnych, Spółka zawiązuje odpis aktualizujący bilansową wartość zapasów z uwagi na różnicę między kosztem wytworzenia, a cenami możliwymi do uzyskania (ang. „net realisable value”) zgodnie z MSR 2. Odpisy aktualizujące wartość zapasów materiałów dokonane w związku z utratą ich wartości, obciążają koszty wytworzenia.

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizacyjnego zapasu – rozwiązanie odpisu, równowartość całości lub części zwiększa wartość składnika zapasów. W przypadku wykorzystania odpisu, ze względu na czystość zapisu i treść ekonomiczną, odwrócenie odpisu znajduje odzwierciedlenie poprzez podstawową działalność operacyjną.

7.12 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe przechowywane do terminu zapadalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Wykazana w sprawozdaniu z przepływu środków pieniężnych pozycja środki pieniężne i ich ekwiwalenty składa się z gotówki w kasie, kredytów w rachunku bieżącym oraz lokat bankowych o terminie zapadalności nie dłuższym niż 3 miesiące, które nie zostały potraktowane jako działalność lokacyjna.

7.13 Kapitały własne

Kapitały własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami Statutu Spółki.

Kapitał podstawowy Grupy LOTOS S.A. jest wykazywany według wartości nominalnej, w wysokości zgodnej ze Statutem Spółki oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

7.14 Kredyty

W momencie początkowego ujęcia wszystkie kredyty bankowe są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem kredytu oraz dyskonta lub premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania. Zyski i straty są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku naliczania odpisu z tytułu utraty wartości.

7.15 Świadczenia pracownicze

7.15.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia

Zgodnie z obowiązującym Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy, Spółka realizuje wypłaty nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych i rentowych oraz odpraw pośmiertnych.

Ponadto, objętym przez Spółkę opieką socjalną pracownikom, emerytom i rencistom, przysługują świadczenia w ramach odrębnego funduszu socjalnego, który tworzony jest zgodnie z obowiązującymi krajowymi przepisami ustawowymi w tym zakresie (Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, ZFŚS).

Według MSR 19 „Świadczenia pracownicze” odprawy emerytalne, rentowe oraz odpisy na fundusz socjalny tytułem przyszłych świadczeń dla pracowników, w związku z programem socjalnym dla emerytów i rencistów, Spółka kwalifikuje jako programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia, natomiast nagrody jubileuszowe, odprawy pośmiertne oraz świadczenia wypłacane obecnym emerytom i rencistom z funduszu socjalnego zaliczane są do pozostałych świadczeń pracowniczych. Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń po okresie zatrudnienia na dzień kończący okres sprawozdawczy jest obliczana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem tzw. metody prognozowanych uprawnień jednostkowych i stanowi zdyskontowaną kwotę przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie jest wymagane celem wywiązania się pracodawcy z zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresach ubiegłych (do dnia kończącego okres sprawozdawczy), określoną dla każdego pracownika indywidualnie, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia (prawdopodobieństwo odejść pracowników), bez uwzględnienia osób, które zostaną w przyszłości przyjęte do pracy.

Wartość zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych obejmuje nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne i rentowe oraz świadczenia z funduszu socjalnego na rzecz emerytów i rencistów, a także kwotę szacowanych wypłat z tytułu odpraw pośmiertnych.

Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne i rentowe są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę lub rentę. Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Wysokość odprawy pośmiertnej uzależniona jest od okresu zatrudnienia zmarłego pracownika, a wypłata przysługuje jego rodzinie, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy.

Kwoty zysków i strat aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia Grupa rozpoznaje w innych całkowitych dochodach.

Pracownikom Spółki przysługuje ponadto prawo do urlopów na warunkach określonych w przepisach Kodeksu pracy. Spółka kalkuluje koszty urlopów pracowniczych memoriałowo, stosując metodę zobowiązań. Wartość szacowanego w ten sposób ekwiwalentu z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych ujmowana jest w księgach Spółki w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników a stanem, jaki wynikałby z proporcjonalnego wykorzystania urlopu w czasie i wykazywana w sprawozdaniu finansowym odpowiednio jako krótkoterminowe lub długoterminowe zobowiązanie z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia.

Zobowiązania z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia obejmują ponadto premie i nagrody, które wynikają z funkcjonujących w Spółce placowych systemów motywacyjnych.

Szczegółowe informacje dotyczące świadczeń pracowniczych zawiera nota 25, gdzie poza ujawnieniami poszczególnych pozycji zobowiązań i kosztów z tytułu świadczeń pracowniczych, przedstawiono założenia aktuarialne, a także analizę wrażliwości szacunków na zmianę tych założeń. Spółka ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych.

7.15.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne

Zgodnie z polską praktyką gospodarczą akcjonariusze jednostek mogą dokonać podziału zysku na cele pracownicze w formie zasilenia funduszu socjalnego oraz na inne fundusze specjalne, jednakże w sprawozdaniu finansowym ta część podziału zysku jest zaliczana do kosztów działalności okresu, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Zgromadzenie Akcjonariuszy.

7.16 Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego ujmuje się jako koszty w okresie, w którym je poniesiono, z wyjątkiem kosztów, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów (w tym różnice kursowe od odsetek i prowizji), które aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. W zakresie, w jakim środki pożyczka się specjalnie w celu pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, którą można aktywować jako część tego składnika aktywów, ustala się jako różnicę między rzeczywistymi kosztami finansowania zewnętrznego poniesionymi z tytułu danej pożyczki lub kredytu w danym okresie, a przychodami z tytułu tymczasowego zainwestowania pożyczonych środków.

W stopniu, w jakim środki pożyczka się bez ściśle określonego celu, a następnie przeznacza na pozyskanie dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być kapitalizowane, ustala się poprzez zastosowanie stopy kapitalizacji do nakładów poniesionych na ten składnik majątku.

7.17 Aktywa i zobowiązania finansowe

Aktywa finansowe

Grupa LOTOS S.A. klasyfikuje aktywa finansowe do następujących kategorii wyceny:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu;
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody;
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Klasyfikacja jest uzależniona od przyjętego przez Spółkę modelu zarządzania aktywami finansowymi oraz warunków umownych przepływów pieniężnych. Grupa LOTOS S.A. dokonuje reklasyfikacji inwestycji w instrumenty dłużne jedynie wówczas gdy zmienia się model zarządzania tymi aktywami.

Spółka dokonuje oceny modelu zarządzania dłużnymi aktywami finansowymi (w tym należnościami handlowymi) według trzech możliwych kryteriów:

- utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych,
- utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych i sprzedaży,
- model inny niż powyższe (efektywnie oznaczający aktywa w celu zbycia).

Wycena na moment początkowego ujęcia

Na moment początkowego ujęcia, Grupa LOTOS S.A. wycenia składnik aktywów finansowych według wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu składnika aktywów finansowych, w przypadku składnika aktywów finansowych, który nie wycenia w wartości godziwej przez wynik finansowy. Koszty transakcji dotyczących aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy są ujmowane w wyniku finansowym.

Zaprzestanie ujmowania

Aktywa finansowe ujmuje się, gdy Spółka staje się stroną postanowień umownych instrumentu. Aktywa finansowe wyłącza się z ksiąg rachunkowych, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z aktywów finansowych wygasły lub zostały przeniesione, a Spółka dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Wycena po początkowym ujęciu

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Instrumenty dłużne utrzymywane w celu ściągnięcia umownych przepływów, które obejmują wyłącznie spłaty kapitału i odsetek („SPPI”), są wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej i wykazuje w pozycji przychody z tytułu odsetek w wyniku finansowym. Odpisy z tytułu utraty wartości ujmuje się zgodnie z zasadą rachunkowości wskazaną w rozdziale 7.18 i prezentuje w pozycji Strata z tytułu utraty wartości aktywów finansowych.

W szczególności, w tej kategorii Spółka klasyfikuje:

- należności handlowe poza portfelem należności podlegających faktoringowi w ramach przyznanego Spółce limitu,
- pożyczki, które spełniają test klasyfikacyjny SPPI i które zgodnie z modelem biznesowym są wykazywane jako „utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych”,
- środki pieniężne i ich ekwiwalenty,
- lokaty, depozyty zabezpieczające, należności inwestycyjne i inne należności.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Instrumenty dłużne, z których przepływy stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek, a które są utrzymywane w celu ściągnięcia umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży, wyceniane są według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zmiany wartości bilansowej są ujmowane przez inne całkowite dochody, za wyjątkiem zysków i strat z tytułu utraty wartości, przychodów z tytułu odsetek oraz różnic kursowych, które ujmuje się w wyniku finansowym. W przypadku zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych łączny zysk lub stratę poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach przenosi się z kapitału własnego do wyniku finansowego i ujmuje jako pozostałe zyski/(straty). Przychody z tytułu odsetek od takich aktywów finansowych wylicza się metodą efektywnej stopy procentowej i ujmuje w pozycji „przychody z tytułu odsetek”. Odpisy z tytułu oczekiwanych strat kredytowych (ang. expected credit losses „ECL”) ujmuje się zgodnie z zasadą rachunkowości dotyczącej utraty wartości aktywów finansowych i prezentuje w pozycji: [Odpis na oczekiwane straty kredytowe](#).

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy

Aktywa, które nie spełniają kryteriów wyceny według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy.

W szczególności Grupa LOTOS S.A. zalicza do kategorii wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy instrumenty dłużne - pożyczki, które nie spełniają testu SPPI (tj. przepływy pieniężne z tych pożyczek nie stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek).

Wartość godziwą należności handlowych podlegających faktoringowi w ramach dostępnego na dzień kończący okres sprawozdawczy limitu, ustala się w oparciu o warunki umowy faktoringowej zawartej z faktorem.

Zysk lub stratę z wyceny inwestycji dłużnych do wartości godziwej ujmuje się w wyniku finansowym i prezentuje w pozycji „Zyski/(straty) z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów finansowych” w okresie, w którym wystąpiły. Zyski/(straty) z wyceny do wartości godziwej zawierają wynikające z umowy otrzymane odsetki od instrumentów finansowych zaliczonych do tej kategorii.

Do instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy Spółka zalicza instrumenty pochodne, które zostały opisane w nocie 7.19.

Instrumenty kapitałowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Udziały w kapitale innych jednostek obejmują instrumenty kapitałowe innych jednostek, które nie dają kontroli, współkontroli ani znaczącego wpływu na te jednostki.

Udziały w innych jednostkach są początkowo ujmowane w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcyjne. W późniejszych okresach są one ujmowane w wartości godziwej. Dla wszystkich posiadanych inwestycji Spółka wybrała opcję prezentowania zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów kapitałowych w innych całkowitych dochodach, ponieważ udziały te nie są utrzymywane w celach uzyskiwania krótkoterminowych zwrotów. W przypadku dokonania takiego wyboru, zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej nie podlegają późniejszej reklasyfikacji do wyniku finansowego w momencie zaprzestania ujmowania inwestycji. Odpisy z tytułu utraty wartości (i odwrócenie odpisów) w odniesieniu do inwestycji kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody nie są prezentowane osobno od innych zmian wartości godziwej.

Dywidendy z takich inwestycji ujmuje się w wyniku finansowym w momencie ustanowienia prawa Spółki do otrzymania płatności.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty transakcyjne, a następnie według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Do instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy Spółka zalicza instrumenty pochodne, które są opisane w nocie 7.19.

Grupa LOTOS S.A. jako zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie klasyfikuje przede wszystkim zobowiązania handlowe, zobowiązania inwestycyjne oraz pozostałe zobowiązania, kredyty i pożyczki, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych. Zobowiązania te wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycjach: Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu, Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, Pozostałe zobowiązania i rezerwy.

Zobowiązania finansowe wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych zobowiązań oraz przeliczenia według kursów obowiązujących na dzień bilansowy ujmuje się w wyniku finansowym, o ile nie odracza się ich w innych całkowitych dochodach, gdy kwalifikują się do uznania za zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

W przypadku modyfikacji warunków umownych zobowiązania finansowego, która nie powoduje zaprzestania ujmowania istniejącego zobowiązania, zysk lub stratę ujmuje się niezwłocznie w wyniku finansowym. Zysk lub stratę oblicza się jako różnicę pomiędzy wartością bieżącą zmodyfikowanych i oryginalnych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem oryginalnej efektywnej stopy procentowej zobowiązania.

7.18 Utrata wartości aktywów finansowych

Grupa LOTOS S.A. na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy dokonuje oceny oczekiwanych strat kredytowych (ang. expected credit losses – „ECL”) związanych z instrumentami dłużnymi wycenianymi według zamortyzowanego kosztu i w wartości godziwej przez inne całkowite dochody niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Grupa LOTOS S.A. stosuje następujące modele wyznaczania odpisów z tytułu utraty wartości:

- model ogólny (podstawowy),
- model uproszczony.

W odniesieniu do krótkoterminowych należności handlowych, które nie mają znaczącego elementu finansowania, Spółka stosuje podejście uproszczone i wycenia odpisy z tytułu utraty wartości w wysokości strat kredytowych oczekiwanych w całym okresie życia należności od momentu jej początkowego ujęcia. Grupa LOTOS S.A. stosuje matrycę odpisów, w której odpisy oblicza się dla należności handlowych zaliczonych do różnych przedziałów wiekowych lub okresów przeterminowania.

Na potrzeby ustalenia oczekiwanych strat kredytowych należności grupuje się na podstawie podobieństwa charakterystyki ryzyka kredytowego. W celu określenia ogólnego współczynnika niewypelnienia zobowiązania przeprowadza się analizę nieściągalności za ostatnie 3 lata. Współczynniki niewypelnienia zobowiązania oblicza się dla następujących przedziałów:

- do 30 dni;
- od 30 do 90 dni;
- od 90 do 180 dni;
- powyżej 180 dni.

W celu określenia współczynnika niewypelnienia zobowiązania dla danego przedziału wiekowania, saldo należności spisanych porównuje się z saldem należności niespłaconych. W kalkulacji uwzględnia się wpływ czynników przyszłych na kwotę strat kredytowych.

Odpis z tytułu utraty wartości oblicza się uwzględniając współczynniki niewypelnienia zobowiązania skorygowane o wpływ czynników przyszłych oraz wysokość salda należności niespłaconych na dzień bilansowy dla każdego przedziału analizy wiekowej.

Należności indywidualnie istotne (powyżej 5% wartości całkowitego salda należności) testuje się indywidualnie.

Należności wewnątrzgrupowe mają inne ryzyko kredytowe niż należności od stron trzecich ze względu na istniejące powiązanie i istnienie kontroli. W przypadku trudności finansowych Grupa LOTOS S.A. zwykle wspiera swoją spółkę zależną, w związku z czym słabe wyniki finansowe i sytuacja finansowa powiązanego podmiotu niekoniecznie muszą oznaczać zwiększone ryzyko kredytowe. W takim przypadku Spółka opiera szacunek utraty wartości na analizie indywidualnej. W innych przypadkach, gdy ilość pozycji jest znacząca, mogą one tworzyć oddzielny portfel należności wewnątrzgrupowych z zastosowaniem analizy portfelowej.

Grupa LOTOS S.A. stosuje trzostopniowy model utraty wartości dla aktywów finansowych innych niż należności handlowe:

- Stopień 1 – salda, dla których ryzyko kredytowe nie wzrosło znacząco od początkowego ujęcia. Oczekiwane straty kredytowe określa się na podstawie prawdopodobieństwa niewypelnienia zobowiązania w ciągu 12 miesięcy (tj. całkowita oczekiwana strata kredytowa pomnożona jest przez prawdopodobieństwo, że strata wystąpi w ciągu następujących 12 miesięcy);
- Stopień 2 – obejmuje salda, dla których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od początkowego ujęcia, ale brak jest obiektywnych przesłanek utraty wartości; oczekiwane straty kredytowe określa się na podstawie prawdopodobieństwa niewypelnienia zobowiązania przez cały umowny okres życia danego aktywa;
- Stopień 3 – obejmuje salda z obiektywną przesłanką utraty wartości.

Należności handlowe zaliczane są do Stopnia 2 lub Stopnia 3:

- Stopień 2 – obejmuje należności handlowe, do których zastosowano podejście uproszczone do oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia należności, za wyjątkiem należności handlowych zaliczonych do Stopnia 3;
- Stopień 3 – obejmuje należności handlowe przeterminowane o ponad 180 lub zidentyfikowane indywidualnie jako nieobsługiwane.

W zakresie w jakim zgodnie z podejściem ogólnym konieczna jest ocena czy nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego, Grupa LOTOS S.A. uwzględnia następujące przesłanki przy dokonaniu tej oceny:

- przeterminowanie co najmniej 30 dni;
- nastąpiły zmiany legislacyjne, technologiczne lub makroekonomiczne, które mają znaczący negatywny wpływ na dłużnika;
- pojawiły się informacje o znaczącym niekorzystnym zdarzeniu dotyczącym pożyczki lub innej pożyczki tego samego dłużnika od innego pożyczkodawcy, np. wypowiedzenie umowy pożyczki, naruszenie jej warunków czy renegecja warunków ze względu na trudności finansowe itp.;
- dłużnik stracił znaczącego klienta lub dostawcę albo doświadczył innych niekorzystnych zmian na swoim rynku.

Aktywa finansowe są spisywane, w całości lub w części, kiedy Spółka wyczerpie praktycznie wszystkie działania w zakresie ścigania i uzna, że nie można już racjonalnie oczekiwać odzyskania należności. Zazwyczaj następuje to, gdy składnik aktywów jest przeterminowany co najmniej 180 dni.

7.19 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne, z których korzysta Spółka w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Ponadto, Spółka w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z ryzykiem cen surowców oraz produktów naftowych korzysta z transakcji full barrel swap oraz commodity swap. Spółka korzysta z transakcji typu futures w celu zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂). Grupa LOTOS S.A. w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą stóp procentowych korzysta z swapów procentowych (IRS) oraz terminowych transakcji stopy procentowej (FRA). Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane w wartości godziwej, zgodnie z hierarchią wartości.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych Spółka klasyfikuje do następujących poziomów (tzw. hierarchia wartości godziwej):

- **Poziom 1:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań.
- **Poziom 2:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku, których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach).
- **Poziom 3:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana za pomocą modeli wyceny, w przypadku, których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

Wartość godziwa swapów towarowych ustalana jest w oparciu o przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między średnią ceną rynkową, a ceną transakcyjną. Do wyznaczenia wartości godziwej zostały przyjęte ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa spotów, forwardów oraz swapów walutowych ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o fixing NBP i krzywą stóp procentowych implikowaną z transakcji fxswap. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o zerokuponową krzywą stóp procentowych opartą o LIBOR 6M lub 3M w zależności od zawartych transakcji. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla, Spółka ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru uprawnień przyznawanych nieodpłatnie w ramach systemu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i zarządza ryzykiem cen uprawnień do emisji notowanych na aktywnym rynku.

Dla celów zabezpieczenia ryzyka cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) Spółka zawiera transakcje futures EUA, CER i ERU. Szacowana wartość godziwa tych instrumentów ustalana jest w oparciu o różnicę między ceną rynkową publikowaną na dzień wyceny przez ICE (Intercontinental Exchange). Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 1.

W razie potrzeby Spółka decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na nabycie uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji. Wycena transakcji futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Spółka wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich otwartych transakcji futures w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Informacje na temat limitu nieodpłatnych uprawnień do emisji dwutlenku węgla dla Spółki oraz opis zarządzania ryzykiem znajdują się w nocie 28.2.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodne instrumenty finansowe prezentowane są odrębnie jako pozycje krótkoterminowe lub długoterminowe z uwzględnieniem przewidywanego okresu realizacji aktywów i zobowiązań. Jeśli ich wartość jest nieistotna ujmowane są w ramach pozostałych aktywów i zobowiązań.

Spółka stosuje rachunkowość zabezpieczeń. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody. Dodatkowe informacje na temat rachunkowości zabezpieczeń znajdują się w nocie 7.20.

7.20 Rachunkowość zabezpieczeń

Spółka skorzystała z możliwości kontynuowania wymogów dotychczasowego standardu MSR 39 od 1 stycznia 2019 roku i nie wdrażania nowych wymogów MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń do momentu, gdy Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości zakończy prace dotyczące tzw. makro hedgingu.

Grupa LOTOS S.A. stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów denominowanych w USD wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych, wysoce prawdopodobnych przychodów ze sprzedaży surowców i produktów naftowych denominowanych w USD narażonych na ryzyko walutowe dla kursu USD/PLN.

Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zagwarantowanie określonego poziomu wartości złotej generowanych przez nią przychodów ze sprzedaży denominowanej w USD. Zabezpieczoną pozycją jest szereg wysoce prawdopodobnych, planowanych transakcji sprzedaży produktów rafineryjnych denominowanych w USD, w szczególności pierwszy wolumen przychodów (do wysokości desygnowanej raty kapitałowej) z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, generowanych w trakcie danego miesiąca kalendarzowego lub w przypadku gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, pierwszy wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. W przypadku desygnowania kolejnego wolumenu przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu kalendarzowym, pozycją zabezpieczaną będzie pierwszy wolumen przychodów ze sprzedaży następujący po uprzednio desygnowanym wolumenie przychodów z tytułu sprzedaży denominowanej w USD w danym miesiącu lub w przypadku gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, kolejny wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. Pozycja zabezpieczana zostanie przypisana odpowiednio do każdego instrumentu zabezpieczającego zgodnie z indywidualnym dokumentem ustanowienia powiązania zabezpieczającego.

Wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń instrumenty zabezpieczające obejmują zobowiązanie do spłaty zaciągniętego kredytu w walucie USD z datami rozliczenia przypadającymi w dniach roboczych określonego miesiąca kalendarzowego zgodnie z harmonogramem spłat rat kapitałowych.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych Spółka odnosi:

- w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie bezpośrednio na inne całkowite dochody,
- w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia zalicza się do pozostałych przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

W momencie ustanowienia zabezpieczenia Spółka formalnie wyznacza i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem. Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest oceniana na moment ustanowienia zabezpieczenia oraz na bieżąco w celu sprawdzenia, czy jest wysoce efektywne we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione.

7.21 Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Spółce ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Spółka spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów po pomniejszeniu o wszelkie zwroty. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe. Utworzone rezerwy zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

7.22 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Spółka wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Spółka ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Spółka ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstające z tytułu zamiany różnice odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, akcyzy i opłaty paliwowej oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub rzeczowych aktywów trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów dokonywane są w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy. Spółka wykazuje bierne rozliczenia międzyokresowe w pozycji pozostałych zobowiązań niefinansowych, bądź w przypadku rozliczeń dotyczących świadczeń pracowniczych w pozycjach zobowiązań wykazywanych w ramach tych świadczeń.

7.23 Dotacje

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana jako przychody przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do sprawozdania z całkowitych dochodów przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

7.24 Zobowiązania i aktywa warunkowe

Zgodnie ze stosowanymi przez Spółkę zasadami określonymi standardem MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” przez zobowiązania warunkowe rozumie się:

- możliwy obowiązek, który powstanie na skutek przeszłych zdarzeń, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki, lub
- obecny obowiązek, który powstaje na skutek przeszłych zdarzeń, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu ponieważ:
  - (i) nie jest prawdopodobne, aby wypełnienie obowiązku spowodowało konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, bądź
  - (ii) kwoty obowiązku (zobowiązania) nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie.

Zobowiązania warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o zobowiązaniu warunkowym, chyba że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest znikome.

Stosując się do zasad MSSF, Spółka definiuje warunkowy składnik aktywów jako możliwy składnik aktywów, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych zdarzeń przyszłych, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki.

Należności warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o należności warunkowej, jeżeli wpływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest prawdopodobny.

Przykładem aktywów i zobowiązań warunkowych są zobowiązania lub należności wynikające z prowadzonych sporów sądowych, których przyszły wynik nie jest przez jednostkę znany, ani w pełni kontrolowany. Spółka przedstawiła informacje na temat prowadzonych spraw sądowych w nocie 30.1 oraz informacje na temat pozostałych zobowiązań warunkowych w nocie 30.2.

7.25 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂) są przez Spółkę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Spółka rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Spółkę przyznanego limitu praw do emisji. Spółka analizuje przyznane limity w okresach rocznych. Zobowiązanie to jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego Spółce limitu. Przychody z tytułu sprzedaży niewykorzystanych przez Spółkę praw do emisji ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w momencie sprzedaży.

Zakupione dodatkowo uprawnienia do emisji wyceniane są w koszcie nabycia pomniejszonym o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości, uwzględniając wartość rezydualną tych praw i prezentowane jako wartości niematerialne.

W przypadku wykorzystania zakupionych praw w celu pokrycia nimi niedoboru zaistniałego na dzień rozliczenia rocznego limitu, wykorzystane prawa według wartości księgowej rozliczane są ze zobowiązaniem wykazanym uprzednio na pokrycie niedoboru.

7.26 Certyfikaty energetyczne

Prawa majątkowe wynikające z certyfikatów energetycznych prezentowane są jako towary.

Zakupione certyfikaty energetyczne ujmuje się w cenie nabycia. Przyznane nieodpłatnie certyfikaty energetyczne ujmuje się jako towary w wartości godziwej, a drugostronnie jako zobowiązania/rozliczenia międzyokresowe przychodów w pozycji [Dotacje](#).

Wartość rozchodów certyfikatów energetycznych wyceniana jest wg ceny średniej ważonej i odnosi się do kosztów operacyjnych proporcjonalnie do ilości sprzedanej i zużytej energii elektrycznej. W przypadku świadectw otrzymanych nieodpłatnie następuje proporcjonalne rozliczenie dotacji i uznanie pozostałych przychodów.

Sprzedaż certyfikatów energetycznych ujmuje się jako sprzedaż towarów i prezentuje w ramach przychodów ze sprzedaży towarów.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości certyfikatów energetycznych dokonywane są na dzień bilansowy i obciążają pozostałe koszty.

W celu zapewnienia współmierności kosztów i przychodów z tytułu zużycia i sprzedaży energii elektrycznej oraz braku nabytych lub przyznaných praw majątkowych tworzona jest rezerwa na certyfikaty energetyczne. Kwota rezerwy obciąża koszty operacyjne.

8. Segmenty działalności

Wyniki segmentów operacyjnych za rok 2019 zostały zaprezentowane w Nocie 8 Dodatkowych informacji i objaśnień do Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za rok 2019, z uwagi na identyfikację segmentów i alokację spółek do poszczególnych segmentów Grupy. Grupa LOTOS S.A. wchodzi w skład segmentu produkcji i handlu. Podstawą oceny wyników działalności jest wynik na działalności operacyjnej na poziomie Spółki.

9. Przychody i koszty

9.1 Przychody ze sprzedaży

Rodzaj dobra lub usługi	2019	2018
Przychody z umów z klientami		
Sprzedaż produktów i usług:	26.064,3	26.254,3
Sprzedaż produktów	25.896,6	26.102,4
Sprzedaż usług	167,7	151,9
Sprzedaż towarów i materiałów	379,9	574,6
Razem przychody z umów z klientami	26.444,2	26.828,9
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(131,2)	(91,6)
Razem przychody ze sprzedaży	26.313,0	26.737,3
- w tym do jednostek powiązanych	16.437,6	15.646,2

Struktura asortymentowa sprzedaży	2019	2018
Benzyny	4.160,2	4.301,6
Benzyna surowa	938,3	1.157,1
Olej napędowy	15.525,6	14.339,9
Lekki olej opałowy	603,3	625,5
Ciężki olej opałowy	1.416,6	1.824,1
Paliwo lotnicze	1.114,2	1.421,7
Paliwo bunkrowe	161,7	183,4
Komponenty do produkcji asfaltów	756,0	891,0
Oleje bazowe	583,9	697,8
Gaz płynny	356,1	385,0
Ropa naftowa	-	320,7
Fracja ksylenowa	235,4	250,4
Gacz parafinowy	140,1	115,4
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	261,5	136,0
Pozostałe towary i materiały	23,6	27,4
Usługi	167,7	151,9
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(131,2)	(91,6)
Razem	26.313,0	26.737,3

Struktura geograficzna sprzedaży	2019	2018
Polska	22.482,0	21.623,2
Belgia	329,9	536,0
Czechy	175,6	258,2
Dania	167,6	257,1
Holandia	1.726,6	2.284,2
Niemcy	141,1	278,1
Szwecja	529,6	528,7
Wielka Brytania	359,4	452,0
Pozostałe kraje	532,4	611,4
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(131,2)	(91,6)
Razem	26.313,0	26.737,3

Głównym odbiorcą, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem Grupy LOTOS S.A. w 2019 roku oraz 2018 roku wynosił ponad 50% była spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.). W obu tych okresach Spółka nie posiadała żadnego innego odbiorcy, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem przekroczył 10%.

9.2 Koszty według rodzaju

	Nota	2019	2018 (dane przekształcone)
Amortyzacja		393,6	367,0
Zużycie materiałów i energii ⁽¹⁾		22.707,4	23.116,0
Usługi obce		1.021,2	968,4
Podatki i opłaty		497,5	479,2
Koszty świadczeń pracowniczych	9.3	294,5	238,4
Pozostałe koszty rodzajowe		93,0	110,3
Wartość sprzedanych towarów i materiałów		349,1	550,3
Razem koszty według rodzaju		25.356,3	25.829,6
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		191,7	(488,7)
Razem		25.548,0	25.340,9
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		24.509,4	24.369,0
Koszty sprzedaży		775,8	747,5
Koszty ogólnego zarządu		262,8	224,4

⁽¹⁾ W tym kwota 66,1 mln zł dodatnich różnic kursowych dotyczących działalności operacyjnej, ujętych w koszcie własnym sprzedaży (w roku 2018: 65,5 mln zł ujemnych różnic kursowych).

9.3 Koszty świadczeń pracowniczych

	Nota	2019	2018
Koszty bieżących wynagrodzeń		220,0	182,3
Koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń pracowniczych		58,8	50,0
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia	25.2	15,7	6,1
Razem koszty świadczeń pracowniczych	9.2	294,5	238,4
Zmiana stanu produktów		1,0	(3,2)
Razem		295,5	235,2
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		121,2	100,1
Koszty sprzedaży		13,9	10,4
Koszty ogólnego zarządu		160,4	124,7

9.4 Pozostałe przychody

	Nota	2019	2018
Dotacje		13,6	8,7
Kary i odszkodowania		1,2	2,6
Pozostałe		0,9	1,2
Razem		15,7	12,5

9.5 Pozostałe koszty

	Nota	2019	2018
			(dane przekształcone)
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		0,3	6,8
Strata z tytułu utraty wartości należności	27.2	30,8	1,9
Darowizny na cele społeczne		0,1	11,3
Rezerwa na ryzyko podatkowe	30.1	-	52,5
Składki członkowskie związane z przynależnością do organizacji branżowych		3,0	1,2
Pozostałe		2,0	6,0
Razem		36,2	79,7

9.6 Przychody finansowe

	Nota	2019	2018
Dywidendy:		313,3	371,8
- od jednostek powiązanych	31.1	310,7	369,7
- od jednostek pozostałych	27.2	2,6	2,1
Odsetki obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej:		29,3	29,7
- od lokat	27.2	24,5	21,2
- od udzielonych pożyczek	27.2; 31.1	3,5	7,6
- pozostałe		1,3	0,9
Aktualizacja wartości pochodnych instrumentów finansowych:		32,2	-
- wycena	27.2	47,8	-
- rozliczenie	27.2	(15,6)	-
Prowizje od pożyczki warunkowej	31.1	1,9	1,8
Pozostałe		-	1,0
Razem		376,7	404,3

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

9.7 Koszty finansowe

	Nota	2019	2018
Odsetki:		96,7	99,4
• odsetki obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej:		94,4	97,0
- od kredytów	27.2	86,4	96,2
- z tytułu leasingu	27.2	7,5	-
- pozostałe		0,5	0,8
• pozostałe odsetki:		2,3	2,4
- koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	25.2	1,8	1,9
- pozostałe		0,5	0,5
Różnice kursowe:		37,3	19,0
- od kredytów	27.2	21,7	28,9
- od udzielonych pożyczek	27.2	3,2	(5,6)
- od prowizji od pożyczki warunkowej		-	(0,4)
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	27.2	12,0	(1,5)
- od środków pieniężnych		0,6	(2,8)
- od zobowiązań inwestycyjnych		(0,2)	0,4
Aktualizacja wartości pochodnych instrumentów finansowych:		-	4,0
- wycena	27.2	-	113,0
- rozliczenie	27.2	-	(109,0)
Prowizje bankowe		27,7	12,6
Rezerwa na ryzyko podatkowe	30.1	4,1	17,1
Pozostałe		0,2	0,2
Razem		166,0	152,3

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

10. Podatek dochodowy

10.1 Obciążenia podatkowe

	Nota	2019	2018
Podatek bieżący		72,1	198,8
Podatek odroczony	10.3	48,8	48,5
Razem podatek dochodowy wykazany w wyniku netto	10.2	120,9	247,3
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach/(stratach) netto, w tym z tytułu:	10.3	19,1	(14,8)
- zabezpieczeń przepływów pieniężnych	21	19,9	(14,8)
- zysków/(strat) aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		(0,8)	-

Obciążenie podatkowe ustalone zostało według stawki równej 19% dla podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym.

10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie zysku przed opodatkowaniem do podstawy opodatkowania

	2019	2018
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	955,2	1.581,2
Podatek dochodowy według stawki 19%	181,5	300,4
Efekt podatkowy otrzymanych dywidend	(59,5)	(70,6)
Efekt podatkowy pozostałych różnic:	(1,1)	17,5
- rezerwa na ryzyko podatkowe	-	13,6
- pozostałe różnice	(1,1)	3,9
Podatek dochodowy	120,9	247,3
Efektywna stawka podatkowa	12,7%	15,6%

10.3 Odroczoney podatek dochodowy

Nota	Sprawozdanie z sytuacji finansowej			Sprawozdanie z całkowitych dochodów	
	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018	1 stycznia 2018	2019	2018
Aktywa z tytułu podatku odroczonego:					
Świadczenia pracownicze	26,2	21,6	19,9	4,6	1,7
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	2,9	5,4	6,0	(2,5)	(0,6)
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	47,8	67,7	52,9	(19,9)	14,8
Pozostałe	41,7	29,3	13,9	12,4	15,4
	118,6	124,0	92,7	(5,4)	31,3
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego:					
Różnice przejściowe dotyczące rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych	411,6	379,9	307,4	31,7	72,5
Różnica z tytułu księgowej i podatkowej wyceny umów leasingu	29,5	-	-	29,5	-
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	0,3	2,6	7,9	(2,3)	(5,3)
Pozostałe	6,0	2,4	4,6	3,6	(2,2)
	447,4	384,9	319,9	62,5	65,0
Obciążenie z tytułu podatku odroczonego wykazane:				(67,9)	(33,7)
- w wyniku netto	10.1			(48,8)	(48,5)
- w innych całkowitych (dochodach)/stratach netto	10.1			(19,1)	14,8
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego	(328,8)	(260,9)	(227,2)		

Przewidywany termin wygaśnięcia dodatnich różnic przejściowych przypada na lata 2020 - 2098.

11. Zysk netto przypadający na jedną akcję

	2019	2018
Zysk netto w mln zł (A)	834,3	1.333,9
Średnia ważona liczba akcji w mln sztuk (B)	184,9	184,9
Zysk netto na jedną akcję (w zł) (A/B)	4,51	7,21

Zysk netto przypadający na jedną akcję dla każdego okresu sprawozdawczego jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto za dany okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Rozwodniony zysk netto na jedną akcję jest równy zyskowi podstawowemu, ponieważ nie występują instrumenty rozwadniające zysk netto na jedną akcję.

12. Dywidendy

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Grupie LOTOS S.A. występowały ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend wynikające z zapisów zawartej w dniu 2 lipca 2019 roku umowy kredytowej związanej z refinansowaniem kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+, o której mowa w nocie 23.1. Umowa kredytowa ogranicza możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A. i uzależnia ją od osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 występowały ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend wynikające z zapisów zawartej w dniu 27 czerwca 2008 roku umowy kredytowej związanej z finansowaniem Programu 10+. Umowa kredytowa ograniczała możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A., a jej wysokość uzależniona była od spełnienia określonych warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych. W 2019 roku Spółka dokonała spłaty zadłużenia związanego z finansowaniem Programu 10+ (patrz nota 23.1). W związku z powyższym na dzień 31 grudnia 2019 roku ww. ograniczenia nie występowały.

W dniu 28 czerwca 2019 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Spółki za rok 2018. Zgodnie z treścią uchwały zysk netto za rok 2018 w wysokości 1.333,9 mln zł został przeznaczony na:

- wypłatę dywidendy - kwota w wysokości 554,6 mln zł,
- kapitał zapasowy – kwota w wysokości 779,3 mln zł.

Dywidenda została wypłacona w dniu 27 września 2019 roku. Wysokość dywidendy przypadająca na jedną akcję wyniosła 3 zł brutto.

13. Rzeczowe aktywa trwałe

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Grunty	328,3	203,6
Budynki, budowle	2.144,8	2.105,6
Urządzenia techniczne i maszyny	2.926,9	3.098,0
Środki transportu, pozostałe	47,9	43,9
Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	259,4	385,3
Razem	5.707,3	5.836,4
w tym:		
Własne	5.401,2	5.836,4
Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	306,1	-

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych

	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Razem
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	205,6	3.497,2	5.409,4	147,2	386,1	9.645,5
Wpływ zmiany polityki rachunkowości	13.1 128,8	3,1	-	0,2	-	132,1
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019	334,4	3.500,3	5.409,4	147,4	386,1	9.777,6
Zakup	-	-	-	10,6	97,7	108,3
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	-	166,1	70,2	0,3	(236,6)	-
Leasing	13.1 0,5	-	-	1,2	-	1,7
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	-	13,0	13,0
Zbycie	-	(0,4)	(6,1)	(0,3)	-	(6,8)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019	334,9	3.666,0	5.473,5	159,2	260,2	9.893,8
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019	2,0	1.391,6	2.311,4	103,3	-	3.808,3
Amortyzacja	4,6	129,9	241,2	8,3	-	384,0
Zbycie	-	(0,3)	(6,0)	(0,3)	-	(6,6)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019	6,6	1.521,2	2.546,6	111,3	-	4.185,7
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019	-	-	-	-	0,8	0,8
Utworzenie	-	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019	-	-	-	-	0,8	0,8
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019	328,3	2.144,8	2.926,9	47,9	259,4	5.707,3
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	205,6	3.341,0	5.283,0	137,1	531,2	9.497,9
Zakup	-	-	-	9,9	123,9	133,8
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy	-	156,4	128,4	1,1	(285,9)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	-	17,4	17,4
Zbycie	-	(0,2)	(2,0)	(0,9)	(0,5)	(3,6)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	205,6	3.497,2	5.409,4	147,2	386,1	9.645,5
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	1,6	1.270,4	2.081,1	101,4	-	3.454,5
Amortyzacja	0,4	121,3	232,3	2,6	-	356,6
Zbycie	-	(0,1)	(2,0)	(0,7)	-	(2,8)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	2,0	1.391,6	2.311,4	103,3	-	3.808,3
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	-	-	-	-	0,8	0,8
Utworzenie	-	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	-	-	-	-	0,8	0,8
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	203,6	2.105,6	3.098,0	43,9	385,3	5.836,4

W 2019 roku Spółka poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 108,3 mln zł głównie na: Projekt EFRA, katalizatory, części zamienne, budowę instalacji Wężła Odzysku Wodoru (WOW) oraz nalewaka kolejowego (w roku 2018: 133,8 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 24,5 mln zł (31 grudnia 2018 roku: 25,5 mln zł).

W 2019 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania zewnętrznego w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 13,0 mln zł (w roku 2018: 17,4 mln zł).

Alokacja amortyzacji	2019	2018
Koszt własny sprzedaży	363,3	330,4
Koszty sprzedaży	9,8	8,9
Koszty ogólnego zarządu	13,7	12,5
Zmiana stanu produktów	(2,8)	4,8
Razem	384,0	356,6

Na dzień 31 grudnia 2019 roku rzeczowe aktywa trwałe Spółki nie były obciążone hipoteką oraz zastawem. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Spółki z tytułu kredytów na finansowanie Programu 10+ wynosiła 5.281,4 mln zł. W 2019 roku Spółka dokonała spłaty tych kredytów, w związku z czym wszystkie hipoteki i zastawy ustanowione na rzeczowych aktywach trwałych zostały wykreślone (patrz nota 23.1).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Spółki dotyczące nakładów na rzeczowe aktywa trwałe wynosiły 61,7 mln zł i związane były głównie z projektem budowy nalewaka kolejowego. Na dzień 31 grudnia 2018 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Spółki dotyczące nakładów na rzeczowe aktywa trwałe wynosiły 67,3 mln zł. Zobowiązania te związane były głównie z projektem instalacji opóźnionego koksowania (tzw. Projekt EFRA), rozbudową Rafinerii o instalację Wężła Odzysku Wodoru (WOW) oraz projektem modernizacji instalacji odparafinowania rozpuszczalnikowego.

13.1 Aktywa z tytułu prawa do użytkowania

Zmiana stanu aktywów z tytułu prawa do użytkowania

	Grunty	Budynki, budowle	Środki transportu, pozostałe	Razem
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	-	-	-	-
Wpływ zmiany polityki rachunkowości	128,8	3,1	0,2	132,1
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019	128,8	3,1	0,2	132,1
Nowe umowy leasingu	-	-	1,2	1,2
Modyfikacje umów leasingowych	0,5	-	-	0,5
Przeklasyfikowanie na aktywa z tytułu prawa do użytkowania	180,0	-	-	180,0
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019	309,3	3,1	1,4	313,8
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019	-	-	-	-
Amortyzacja	4,6	1,0	0,2	5,8
Przeklasyfikowanie na aktywa z tytułu prawa do użytkowania	1,9	-	-	1,9
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019	6,5	1,0	0,2	7,7
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019	302,8	2,1	1,2	306,1

Koszty z tytułu umów leasingu ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów		2019
Amortyzacja	Koszty według rodzaju	5,8
Leasing krótkoterminowy	Koszty według rodzaju: Usługi obce	34,6
Odsetki z tytułu leasingu	Koszty finansowe	7,5
Razem		47,9

Alokacja amortyzacji		2019
Koszt własny sprzedaży		3,8
Koszty sprzedaży		0,7
Koszty ogólnego zarządu		1,3
Razem		5,8

14. Aktywa niematerialne

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Licencje, patenty, znaki towarowe	71,5	65,7
Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	10,2	10,2
Pozostałe	4,6	5,3
Aktywa niematerialne w realizacji	6,6	5,2
Razem	92,9	86,4

Alokacja amortyzacji		2019	2018
Koszt własny sprzedaży		4,0	4,9
Koszty sprzedaży		0,2	0,3
Koszty ogólnego zarządu		5,4	5,1
Zmiana stanu produktów		-	0,1
Razem		9,6	10,4

Na dzień 31 grudnia 2019 roku nie wystąpiły nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Spółki dotyczące nakładów na aktywa niematerialne (31 grudnia 2018 roku: 0,6 mln zł, dotyczyły zakupu licencji do rozbudowy systemu optymalizacji i komponowania benzyn i olejów napędowych).

Zmiana stanu aktywów niematerialnych

	Licencje, patenty, znaki towarowe	Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	Pozostałe	Aktywa niematerialne w realizacji	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019	180,2	10,2	14,9	5,2	210,5
Zakup	-	-	-	15,8	15,8
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	14,7	-	-	(14,7)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	0,3	0,3
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019	194,9	10,2	14,9	6,6	226,6
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019	114,5	-	9,6	-	124,1
Amortyzacja	8,9	-	0,7	-	9,6
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019	123,4	-	10,3	-	133,7
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019	-	-	-	-	-
Utworzenie	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019	-	-	-	-	-
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019	71,5	10,2	4,6	6,6	92,9
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	179,1	16,7	14,1	4,3	214,2
Zakup	-	-	0,1	3,2	3,3
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	1,8	-	0,7	(2,5)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	0,2	0,2
Zbycie	(0,7)	(6,5)	-	-	(7,2)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	180,2	10,2	14,9	5,2	210,5
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	105,4	-	8,9	-	114,3
Amortyzacja	9,7	-	0,7	-	10,4
Zbycie	(0,6)	-	-	-	(0,6)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	114,5	-	9,6	-	124,1
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	-	-	-	-	-
Utworzenie	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	-	-	-	-	-
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	65,7	10,2	5,3	5,2	86,4

15. Udziały i akcje

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Udziały i akcje w jednostkach powiązanych	15.1	2.986,7	2.648,2
- w tym inwestycje we wspólnym przedsięwzięciu ⁽¹⁾	15.1	6,9	6,9
Udziały i akcje w jednostkach pozostałych	27.1; 28.6	6,3	6,3
Razem		2.993,0	2.654,5

⁽¹⁾ Umowa joint venture Grupy LOTOS S.A. z BP Europe SE na prowadzenie działalności w zakresie dostaw paliwa lotniczego w ramach spółki LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o.

Udział w kapitale jednostek pozostałych jest wyceniany w wartości godziwej z ujęciem zysków/strat w innych całkowitych dochodach. Dywidendy otrzymane od jednostek pozostałych zostały ujawnione w notach 9.6 oraz 27.2.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku odpisy aktualizujące udziały i akcje wynosiły 16,6 mln zł, w tym udziały i akcje w jednostkach powiązanych 16,3 mln zł. Odpisy aktualizujące udziały i akcje w jednostkach powiązanych dotyczyły spółki LOTOS Gaz S.A. w likwidacji, której udziały zostały w całości objęte odpisem aktualizującym w 2008 roku.

15.1 Znaczące inwestycje w jednostkach zależnych i wspólnych przedsięwzięciach

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Spółki w kapitale podstawowym	Wartość bilansowa udziałów/akcji	
				31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Inwestycje w jednostkach zależnych					
LOTOS Petrobaltic S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Petrobaltic S.A.)	Gdańsk	Pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	1.049,4	1.049,4
LOTOS Upstream Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Upstream Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność firm centralnych (head offices) i holdingów	100%	1.224,5 ⁽¹⁾	886,0
LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	Sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100%	114,7	114,7
LOTOS Oil Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100%	0,5	0,5
LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż asfaltów	100%	450,1	450,1
LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	Transport kolejowy	100%	0,2	0,2
LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100%	4,0	4,0
LOTOS Lab Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Lab Sp. z o.o.)	Gdańsk	Wykonywanie analiz laboratoryjnych	100%	98,1	98,1
LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona przeciwpożarowa	100%	3,9	3,9
LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona mienia i osób	100%	0,4	0,4
LOTOS Terminale S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.)	Czechowice-Dziedzice	Magazynowanie i dystrybucja paliw	100%	28,2	28,2
LOTOS Infrastruktura S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Infrastruktura S.A.)	Jasło	Magazynowanie i dystrybucja paliw, wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	66,95%	5,8	5,8
Inwestycje we wspólnym przedsięwzięciu					
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	Gdańsk	Handel paliwem lotniczym oraz usługi logistyczne	50%	6,9	6,9

⁽¹⁾ W roku 2019 nastąpiło podwyższenie kapitału zakładowego spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o. na łączną kwotę 338,5 mln zł (w roku 2018: 366,0 mln zł) poprzez ustanowienie 3.385.000 nowych udziałów (w roku 2018: 3.659.950 udziałów) o wartości nominalnej 100 zł każdy. Wszystkie nowe udziały zostały objęte przez Grupę LOTOS S.A. i pokryte wkładem pieniężnym w kwocie 338,5 mln zł. Wydatki z tytułu objęcia nowych udziałów zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji **Nabycie udziałów spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o.**

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku udziały w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. były w całości objęte zastawem finansowym i rejestrowym. Zastawy te zostały ustanowione tytułem zabezpieczenia umowy kredytowej zawartej przez spółkę LOTOS Asphalt Sp. z o.o. i konsorcjum instytucji finansowych, w związku z finansowaniem Projektu EFRA.

Informacje o istotnych transakcjach z podmiotami powiązаныmi zostały ujawnione w nocie 31.1.

16. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Długoterminowe aktywa finansowe:		27,9	6,4
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanim	27.1; 31.1	2,5	-
Depozyt zabezpieczający ICE Futures	27.1	17,1	-
Prowizje od pożyczki warunkowej z LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	27.1; 31.1	8,3	6,4
Krótkoterminowe aktywa finansowe:		2.620,7	1.882,0
Należności z tytułu dostaw i usług	27.1	2.598,0	1.815,4
- w tym od jednostek powiązanych	31.1	1.545,6	1.351,7
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanim	27.1; 31.1	19,5	17,8
Lokaty	27.1	-	33,9
Depozyt na zabezpieczenie gwarancji bankowej	27.1	0,4	0,4
Depozyt zabezpieczający związane z korzystaniem z systemu dystrybucji i przesyłu paliwa gazowego	27.1	1,2	14,0
Pozostałe	27.1	1,6	0,5
Aktywa finansowe		2.648,6	1.884,4
Długoterminowe aktywa niefinansowe		0,9	1,4
Krótkoterminowe aktywa niefinansowe:		79,0	74,3
Pozostałe należności budżetowe inne niż podatek dochodowy		2,1	-
Ubezpieczenia majątkowe i inne		0,9	16,9
Akcyza od przesunięć międzymagazynowych		60,6	49,3
Zaliczki na dostawy i usługi		5,0	0,2
Opłaty za dostęp do specjalistycznych serwisów informacyjnych		1,4	0,6
Opłata z tytułu usług informatycznych		5,8	4,7
Pozostałe		3,2	2,6
Aktywa niefinansowe		79,9	75,7
Razem		2.728,5	1.964,1
w tym:			
część długoterminowa		28,8	7,8
część krótkoterminowa:		2.699,7	1.956,3
- z tytułu dostaw i usług		2.598,0	1.815,4
- pozostałe		101,7	140,9

Na dzień 31 grudnia 2018 roku na pozycję Lokaty składały się lokaty na zabezpieczenie spłaty odsetek od kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+ oraz na refinansowanie i finansowanie zapasów. W związku ze spłatą kredytów na finansowanie Programu 10+ oraz zmianą umowy kredytowej na refinansowanie i finansowanie zapasów, na dzień 31 grudnia 2019 roku lokaty nie stanowiły zabezpieczenia spłaty odsetek od kredytów (patrz nota 23.1).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku należności z tytułu dostaw i usług nie były objęte cesją. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość należności z tytułu dostaw i usług w kwocie 1.346,6 mln zł była objęta cesją z tytułu zabezpieczenia kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+ (patrz nota 23.1). W związku ze spłatą kredytów zabezpieczenie wygasło.

Okres spłaty należności z tytułu dostaw i usług związany z normalnym tokiem sprzedaży wynosi 7- 35 dni.

Charakterystyka instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.17. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 28. Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych została przedstawiona w nocie 28.6. Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 28.3.1. Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 28.4.1.

16.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności

	2019	2018
Stan na początek okresu	26,9	24,8
Utworzenie	38,8	2,2
Wykorzystanie	(0,6)	-
Rozwiązanie	(8,0)	(0,1)
Stan na koniec okresu	57,1	26,9
Analiza wiekowania należności przeterminowanych nieobjętych odpisem aktualizującym	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Do 1 miesiąca	5,0	15,3
Od 1 do 3 miesięcy	0,5	0,9
Od 3 do 6 miesięcy	0,1	7,4
Od 6 miesięcy do 1 roku	0,3	0,6
Powyżej 1 roku	0,8	-
Razem	6,7	24,2

Udział należności z tytułu dostaw i usług największego odbiorcy Spółki, jakim jest spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.) na dzień 31 grudnia 2019 roku nie przekroczył 54% salda tych należności ogółem (31 grudnia 2018: 69%). Na dzień 31 grudnia 2019 roku udział należności z tytułu dostaw i usług kolejnego największego odbiorcy, jakimi były podmioty Grupy Kapitałowej BP wyniósł 20%. Na dzień 31 grudnia 2018 roku udział należności z tytułu dostaw i usług innych odbiorców nie przekroczył 10%.

W ocenie Spółki, w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, z wyjątkiem należności od ww. odbiorcy, nie występuje istotna koncentracja ryzyka kredytowego. Maksymalna ekspozycja Spółki na ryzyko kredytowe na dzień kończący okres sprawozdawczy jest najlepiej reprezentowana przez wartość księgową tych instrumentów.

17. Zapasy

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Wyroby gotowe	1.108,4	1.247,5
Półprodukty i produkty w toku	494,8	518,0
Towary	187,3	116,4
Materiały	2.735,7	2.648,2
Razem	4.526,2	4.530,1

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy LOTOS S.A. z tytułu kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów, o którym mowa w nocie 23.1, wynosiła 4.073,5 mln zł (31 grudnia 2018: 4.082,7 mln zł).

17.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów

	2019	2018
Stan na początek okresu	31,0	2,4
Utworzenie	-	28,7
Rozwiązanie	(29,1)	(0,1)
Stan na koniec okresu	1,9	31,0

Efekt aktualizacji wartości zapasów prezentowany jest w koszcie własnym sprzedaży.

Zapasy wyceniane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących tę wartość do poziomu ceny sprzedaży netto możliwej do realizacji pomniejszonej o koszty sprzedaży, jeśli cena ta jest niższa.

18. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	319,0	1.193,7
Kredyty w rachunku bieżącym	-	(3,0)
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	319,0	1.190,7

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania jednodniowych lokat bankowych. Lokaty krótkoterminowe są zakładane na różne okresy, od jednego dnia do trzech miesięcy, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Spółki na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych dla nich stóp procentowych.

W lipcu 2018 roku Spółka rozpoczęła stosowanie mechanizmu podzielonej płatności („split payment”) w zakresie podatku VAT. Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość środków pieniężnych na wydzielonych rachunkach VAT wynosiła 35,1 mln zł (31 grudnia 2018: 0,9 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku Spółka dysponowała niewykorzystanymi przyznanymi środkami kredytowymi w wysokości 379,8 mln zł (31 grudnia 2018: 749,0 mln zł) związanymi z kredytami obrotowymi w odniesieniu do których wszystkie warunki zawieszające zostały spełnione.

Na dzień 2019 roku środki pieniężne na rachunkach bankowych Spółki nie były obciążone zastawem rejestrowym. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych, na których ustanowiono zastaw rejestrowy wynosiła 225,6 mln zł. Środki te stanowiły zabezpieczenie zobowiązań z tytułu kredytów, które Grupa LOTOS S.A. zaciągnęła w roku 2008 na finansowanie Programu 10+. W roku 2019 Spółka podpisała umowy kredytowe, których celem było zrefinansowanie kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+ i dokonała całkowitej spłaty zobowiązań wynikających z podpisanych w 2008 roku umów kredytowych (patrz nota 23). W związku ze spłatą kredytów na finansowanie Programu 10+ zostały wykreślone wszystkie zastawy rejestrowe, ustanowione jako zabezpieczenie tych kredytów, w tym wspomniany zastaw rejestrowy na rachunkach bankowych.

19. Kapitał podstawowy

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Akcje serii A	78,7	78,7
Akcje serii B	35,0	35,0
Akcje serii C	16,2	16,2
Akcje serii D	55,0	55,0
Razem	184,9	184,9

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku kapitał podstawowy składał się z 184.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł za każdą akcję mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym. Jedna akcja jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu i posiada prawo do dywidendy.

20. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji

Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji obejmuje nadwyżkę ceny emisyjnej akcji serii B, C i D nad ich wartością nominalną z uwzględnieniem kosztów bezpośrednio związanych z emisją akcji.

	Seria B	Seria C	Seria D	Razem
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	980,0	340,8	940,5	2.261,3
Koszty bezpośrednio związane z emisją akcji	(9,0)	(0,4)	(23,6)	(33,0)
Razem	971,0	340,4	916,9	2.228,3

21. Kapitał rezerwy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Kapitał rezerwy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych obejmuje zmiany wyceny kredytów w walutach obcych, wykorzystywanych, jako instrumenty zabezpieczające do zabezpieczenia przepływów pieniężnych z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, pomniejszone o wpływ odroczonego podatku dochodowego.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie ujmują się w kapitale rezerwowym z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych, natomiast część nieefektywną zalicza się do przychodów/kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

	Nota	2019	2018
Stan na początek okresu		(288,2)	(225,2)
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne:	27.2	104,5	(77,8)
- część skuteczna		107,3	(78,7)
- część nieskuteczna ⁽¹⁾		(2,8)	0,9
Podatek dochodowy dotyczący wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	10.1	(19,9)	14,8
Stan na koniec okresu		(203,6)	(288,2)

⁽¹⁾ Część stanowiąca nieefektywne zabezpieczenie ujęta w przychodach/kosztach finansowych.

22. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami Statutu Spółki oraz wyniki bieżącego okresu sprawozdawczego.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend, szerzej opisane w nocie 12.

Ponadto Spółka prezentuje w zyskach zatrzymanych zyski/straty aktuarialne z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia z uwzględnieniem efektu podatkowego, które w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są w pozycji **Inne całkowite dochody/(straty) netto**.

23. Kredyty oraz zobowiązania z tytułu leasingu

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Kredyty:	1.730,7	2.285,9
- kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów	190,1	752,8
- kredyty inwestycyjne	1.540,6	1.948,9
- kredyty obrotowe	-	3,0
- środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	-	(418,8)
Leasing	189,6	-
Razem	1.920,3	2.285,9
w tym:		
część długoterminowa	1.340,2	1.295,6
część krótkoterminowa	580,1	990,3

	Kredyty	Leasing	Razem
31 grudnia 2018	2.285,9	-	2.285,9
Wpływ zmiany polityki rachunkowości	-	132,1	132,1
1 stycznia 2019	2.285,9	132,1	2.418,0
Wydatki netto	(1.030,0)	(7,1)	(1.037,1)
Zapłacone odsetki i prowizje	(95,0)	(1,9)	(96,9)
Nowe umowy leasingu	-	1,3	1,3
Naliczone odsetki i prowizje	104,9	7,5	112,4
Koszty rozliczane w czasie	19,1	-	19,1
Różnice kursowe	30,0	-	30,0
Zmiana stanu kredytów w rachunku bieżącym	(3,0)	-	(3,0)
Zmiana stanu lokat zabezpieczonych na spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	418,8	-	418,8
Pozostałe	-	57,7	57,7
31 grudnia 2019	1.730,7	189,6	1.920,3

	Kredyty	Leasing	Razem
1 stycznia 2018	2.739,7	-	2.739,7
Wydatki netto	(632,5)	-	(632,5)
Zapłacone odsetki i prowizje	(112,5)	-	(112,5)
Naliczone odsetki i prowizje	113,0	-	113,0
Koszty rozliczane w czasie	9,2	-	9,2
Różnice kursowe	224,8	-	224,8
Zmiana stanu kredytów w rachunku bieżącym	2,9	-	2,9
Zmiana stanu lokat zabezpieczonych na spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	(58,7)	-	(58,7)
31 grudnia 2018	2.285,9	-	2.285,9

23.1 Kredyty

Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów

W dniu 3 grudnia 2019 roku podpisany został aneks do umowy na finansowanie i refinansowanie zapasów, zawartej dnia 10 października 2012 roku, skutkujący przedłużeniem okresu obowiązywania umowy do dnia 18 grudnia 2020 roku. Zmianie uległ skład konsorcjum bankowego będącego stroną umowy oraz udział poszczególnych banków w kwocie kredytu. Ponadto usunięto z umowy obowiązek utrzymywania lokat zabezpieczających spłatę odsetek od kredytu.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wykorzystanie kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów, w kwocie nominalnej wynosi 189,9 mln zł (50 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2018 roku była to kwota 751,9 mln zł (200 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth (TCNW) na poziomie nie niższym niż zapisany w umowie kredytowej. Dodatkowo Spółka w ramach ww. umowy kredytowej zobowiązana jest do utrzymywania wartości wskaźnika finansowego określonego jako Loan to Pledged Inventory Value Ratio na poziomie nie wyższym niż określony umową kredytową. Spółka na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Refinansowanie kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+

W dniu 2 lipca 2019 roku Grupa LOTOS S.A. oraz konsorcjum banków, w skład którego weszły:

- ING Bank Śląski S.A.,
- Bank PEKAO S.A.,
- PKO BP S.A.,
- Sumitomo Mitsui Banking Corporation Bank EU AG,
- Intesa Sanpaolo S.p.A,
- Caixabank S.A. (Spółka Akcyjna),
- Industrial and Commercial Bank of China (Europe) S.A.,
- Erste Group Bank AG,

podpisały umowy kredytowe na łączną kwotę 500 mln USD, w celu refinansowania kredytów zaciągniętych w 2008 roku na finansowanie Programu 10+.

Na mocy podpisanych umów konsorcjum banków udzieliło Spółce:

- kredytu terminowego w wysokości 400 mln USD,
- kredytu obrotowego w wysokości 100 mln USD, z możliwością wykorzystania w USD, EUR lub PLN.

Termin spłaty kredytów przypada nie później niż w dniu upływu okresu 5 lat od momentu ich uruchomienia. Oprocentowanie kredytów jest zmienne, oparte o odpowiednie stopy bazowe LIBOR, EURIBOR i WIBOR. Zabezpieczenie kredytu stanowi oświadczenie o poddaniu się egzekucji. Pozostałe warunki zawartych umów kredytowych nie odbiegają od warunków powszechnie stosowanych dla tego typu umów.

W dniu 15 lipca 2019 roku nastąpiło uruchomienie kredytu w wysokości 1.515,6 mln zł (400 mln USD). Jednocześnie, w drodze rozliczeń pomiędzy bankami, środki te zostały w całości przekazane na spłatę zadłużenia wynikającego z umów zawartych w 2008 roku w związku z finansowaniem Programu 10+. Pozostała część zadłużenia związanego z finansowaniem Programu 10+, w wysokości 200,1 mln zł (53,4 mln USD) została spłacona ze środków Grupy LOTOS S.A., co zostało zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej [w pozycji: Wydatki z tytułu spłaty kredytów](#). Ponadto, w związku ze spłatą całości kredytów na finansowanie Programu 10+, zostały zwolnione wszelkie zabezpieczenia ich dotyczące, w tym m.in. zastawy rejestrowe i hipoteki ustanowione na majątku Spółki.

Grupa LOTOS S.A. w ramach powyższych umów kredytowych zobowiązana jest do utrzymywania wskaźników dług netto / EBITDA na poziomie nie wyższym niż zapisany w umowach kredytowych. Spółka na dzień 31 grudnia 2019 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wynikające z powyższych umów kredyty wykorzystane były w kwocie nominalnej 1.519,1 mln zł (400 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2018 roku kredyty inwestycyjne związane z realizacją Programu 10+ wykorzystane były w kwocie nominalnej 1.951,2 mln zł (519 mln USD).

Pozostałe umowy kredytowe

W dniu 5 grudnia 2019 roku Grupa LOTOS S.A. podpisała z bankiem PKO BP S.A. umowę kredytową na kwotę 2,0 mln EUR. Celem umowy jest finansowanie projektu Pure H2, którego przedmiotem jest budowa i uruchomienie infrastruktury do produkcji i sprzedaży wodoru o wysokiej czystości. Termin spłaty kredytu przypada na 23 grudnia 2023 roku. Oprocentowanie kredytu jest zmienne, oparte o stopę EURIBOR 3M. Zabezpieczenie kredytu stanowi oświadczenie o poddaniu się egzekucji. Na dzień 31 grudnia 2019 roku Spółka nie wykazywała zobowiązań z tytułu tego kredytu.

Ponadto, poza wykazanymi w nocy 18 niewykorzystanymi środkami kredytowymi, przyznanymi w formie kredytów w rachunkach bieżących, Spółka ma możliwość korzystania z kredytów obrotowych w łącznej kwocie 150 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2019 roku Spółka nie wykazywała zobowiązań z tego tytułu.

Wpływy i wydatki z tytułu kredytów bankowych

W 2019 roku wydatki z tytułu spłaty kredytów wynosiły 1.030,0 mln zł i dotyczyły kredytów inwestycyjnych (453,9 mln zł) oraz kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów (576,1 mln zł). Powyższa kwota została zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej [w pozycji: Wydatki z tytułu spłaty kredytów](#).

W latach 2018 - 2019 w Spółce nie wystąpiły zdarzenia dotyczące niespłacenia kredytów.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku Spółka miała zaciągnięte kredyty w USD. Oprocentowanie kredytów zaciągniętych w USD jest oparte o LIBOR USD 1M, 3M lub 6M w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku efektywna stopa procentowa kredytów uwzględniająca fakt finansowania w USD kształtuje się na średnim poziomie około 3,18 % (31 grudnia 2018: 4,10 %).

Zabezpieczenie spłaty powyższych kredytów stanowią:

- zastawy rejestrowe na rachunkach bankowych,
- zastawy rejestrowe na zapasach,
- cesje z umów ubezpieczenia zapasów oraz umów na przechowywanie zapasów,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu kredytów na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 28.3.1.
 Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu kredytów na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 28.4.1.
 Analiza wymagalności zobowiązań z tytułu kredytów została przedstawiona w nocie 28.5.

23.2 Zobowiązania z tytułu leasingu

31 grudnia 2019	Minimalne opłaty leasingowe	Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych
Nie dłużej niż jeden rok	66,6	64,7
Od 1 roku do 5 lat	32,7	2,8
Od 5 do 10 lat	38,5	1,5
Od 10 do 30 lat	152,2	9,6
Od 30 do 50 lat	150,9	30,4
Od 50 do 90 lat	140,8	80,6
Razem	581,7	189,6
Minus koszty finansowe	(392,1)	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	189,6	189,6
w tym:		
część długoterminowa		124,9
część krótkoterminowa		64,7

Zobowiązania z tytułu leasingu dotyczą głównie prawa wieczystego użytkowania gruntu.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu leasingu na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 28.4.1, natomiast analiza wymagalności w nocie 28.5.

24. Pochodne instrumenty finansowe

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Długoterminowe aktywa finansowe		0,1	2,1
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		0,1	2,1
Krótkoterminowe aktywa finansowe		24,3	14,1
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		1,5	11,7
Forwardy i spoty walutowe		13,2	-
Swap walutowy		9,6	2,4
Aktywa finansowe	27,1	24,4	16,2
Długoterminowe zobowiązania finansowe		3,0	6,6
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		3,0	6,6
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe		12,4	46,8
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		12,3	15,0
Forwardy i spoty walutowe		-	21,4
Swap procentowy (IRS)		-	6,6
Swap walutowy		0,1	3,8
Zobowiązania finansowe	27,1	15,4	53,4

Charakterystyka pochodnych instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.19. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 28.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych została przedstawiona w nocie 28.1.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 28.3.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 28.4.1.

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych została przedstawiona w nocie 28.5.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe pochodnych instrumentów finansowych (aktywa finansowe) została przedstawiona w nocie 28.6.

24.1 Hierarchia wartości godziwej

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
	Poziom 2	
Aktywa finansowe		
Swap towarowy	1,6	13,8
Forwardy i spoty walutowe	13,2	-
Swap walutowy	9,6	2,4
Razem	24,4	16,2
Zobowiązania finansowe		
Swap towarowy	15,3	21,6
Forwardy i spoty walutowe	-	21,4
Swap procentowy (IRS)	-	6,6
Swap walutowy	0,1	3,8
Razem	15,4	53,4

25. Świadczenia pracownicze

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Długoterminowe zobowiązania	25.1	75,5	60,6
Świadczenia po okresie zatrudnienia	25.1	18,0	13,8
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	25.1	57,5	46,8
Krótkoterminowe zobowiązania		57,7	53,0
Świadczenia po okresie zatrudnienia	25.1	3,6	3,7
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	25.1	5,5	4,5
Zobowiązania z tytułu premii, nagród i niewykorzystanych urlopów		37,6	34,6
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń		11,0	10,2
Razem		133,2	113,6

25.1 Zobowiązania z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych

Grupa LOTOS S.A. wypłaca pracownikom przechodzącym na emeryturę kwoty świadczeń po okresie zatrudnienia zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. W związku, z tym Spółka na podstawie wyceny dokonanej przez profesjonalną firmę aktuarialną lub na podstawie własnych szacunków ujmuje zobowiązanie z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia na poziomie wartości bieżących. Kwotę tego zobowiązania oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu sprawozdawczego przedstawiono poniżej:

	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia		Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia		Razem	
		2019	2018	2019	2018	2019	2018
1 stycznia		17,5	18,3	51,3	49,8	68,8	68,1
Koszty bieżącego zatrudnienia	25.2	1,0	0,9	3,9	3,8	4,9	4,7
Koszty dyskonta	9.7; 25.2	0,4	0,5	1,4	1,4	1,8	1,9
Wypłacone świadczenia		(1,4)	(2,2)	(4,4)	(5,1)	(5,8)	(7,3)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku	25.2	-	-	10,8	1,4	10,8	1,4
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach	25.2	4,1	-	-	-	4,1	-
31 grudnia		21,6	17,5	63,0	51,3	84,6	68,8
w tym:							
część długoterminowa	25	18,0	13,8	57,5	46,8	75,5	60,6
część krótkoterminowa	25	3,6	3,7	5,5	4,5	9,1	8,2

25.2 Łączna kwota kosztów ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

	Nota	2019	2018
Pozycje ujęte w wyniku:		17,5	8,0
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia:	9.3	15,7	6,1
- koszty bieżącego zatrudnienia	25.1	4,9	4,7
- (zyski)/straty aktuarialne	25.1	10,8	1,4
Koszty dyskonta	9.7; 25.1	1,8	1,9
Pozycje ujęte w innych całkowitych (dochodach)/stratach:		4,1	-
(Zyski)/Straty aktuarialne	25.1	4,1	-
Całkowite dochody ogółem		21,6	8,0

25.3 Założenia aktuarialne

Główne założenia przyjęte przez aktuarium	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Stopa dyskontowa (%)	2,00%	3,00%
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)	2,50%	2,50%
Wskaźnik rotacji pracowników (%)	3,35%	3,30%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w kolejnym roku (%)	5,00%	1,30% + 150 zł
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w latach następnych (%)	2,50%	2,50%

- Prawdopodobieństwo odejść pracowników przyjęto na podstawie danych historycznych dotyczących rotacji zatrudnienia w Spółce oraz danych statystycznych dotyczących rynku pracy w Polsce. Wskaźniki rotacji przyjęte przez aktuarium zostały ustalone w podziale 5 kategorii wiekowych w przedziałach dziesięcioletnich. Obecnie, wskaźnik rotacji pracowników jest prezentowany w wartości uśrednionej.
- Umieralność i prawdopodobieństwo dożycia przyjęto zgodnie z Tablicami Trwania Życia 2016, publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, przyjmując, że populacja zatrudnionych w Spółce odpowiada średniej dla Polski pod względem umieralności (31 grudnia 2018: Tablicami Trwania Życia 2016).
- Przyjęto normalny tryb przechodzenia pracowników na emeryturę według szczegółowych zasad zawartych w ustawie emerytalnej, z wyjątkiem tych zatrudnionych, którzy wg informacji dostarczonych przez spółkę spełniają warunki wymagane do przejścia na wcześniejszą emeryturę.
- Do dyskontowania przyszłych wypłat świadczeń przyjęto stopę dyskontową w wysokości 2,0%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym (31 grudnia 2018: 3,0%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym).

25.4 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Wartość kosztów świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy oraz odszkodowań z tytułu zakazu konkurencji w 2019 roku wynosiła łącznie 5,9 mln zł (w 2018 roku: 5,8 mln zł).

25.5 Analiza wrażliwości zmian założeń aktuarialnych na świadczenia pracownicze

Saldo początkowe zobowiązania

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	56,1	18,4	4,6	5,5	84,6
bazowa + 1%	bazowa	61,1	20,5	5,0	6,7	93,3
bazowa - 1%	bazowa	51,5	16,7	4,2	4,7	77,1
bazowa	bazowa + 0,5%	53,7	17,5	4,4	5,1	80,7
bazowa	bazowa - 0,5%	58,5	19,4	4,8	6,1	88,8

Prognozowane na rok 2020 koszty bieżącego zatrudnienia

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	4,7	1,1	0,4	0,3	6,5
bazowa + 1%	bazowa	5,3	1,3	0,4	0,4	7,4
bazowa - 1%	bazowa	4,2	0,9	0,3	0,2	5,6
bazowa	bazowa + 0,5%	4,5	1,0	0,4	0,2	6,1
bazowa	bazowa - 0,5%	5,0	1,2	0,4	0,3	6,9

Prognozowane na rok 2020 koszty dyskonta

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	1,0	0,3	0,1	0,1	1,5
bazowa + 1%	bazowa	1,1	0,3	0,1	0,1	1,6
bazowa - 1%	bazowa	0,9	0,3	0,1	0,1	1,4
bazowa	bazowa + 0,5%	1,2	0,3	0,1	0,1	1,7
bazowa	bazowa - 0,5%	0,8	0,2	0,1	0,1	1,2

Łącznie prognozowane na rok 2020 koszty bieżącego zatrudnienia oraz koszty dyskonta

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	5,7	1,4	0,5	0,4	8,0
bazowa + 1%	bazowa	6,4	1,6	0,5	0,5	9,0
bazowa - 1%	bazowa	5,1	1,2	0,4	0,3	7,0
bazowa	bazowa + 0,5%	5,7	1,3	0,5	0,3	7,8
bazowa	bazowa - 0,5%	5,8	1,4	0,5	0,4	8,1

26. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Długoterminowe zobowiązania finansowe:		13,3	15,4
Zobowiązania wobec Polskiej Fundacji Narodowej	27.1	13,3	15,3
Zobowiązania inwestycyjne	27.1	-	0,1
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe:		2.009,7	1.966,8
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	27.1	1.968,6	1.900,7
- w tym wobec jednostek powiązanych	31.1	281,5	240,8
Zobowiązania inwestycyjne	27.1	35,9	20,6
- w tym wobec jednostek powiązanych	31.1	1,7	1,9
Zobowiązania wobec Polskiej Fundacji Narodowej	27.1	2,5	2,5
Depozyt zabezpieczający ICE Futures	27.1	-	32,7
Zobowiązania wobec Fundacji LOTOS	27.1	1,0	9,1
Pozostałe	27.1	1,7	1,2
Zobowiązania finansowe		2.023,0	1.982,2
Długoterminowe zobowiązania niefinansowe		0,7	0,3
Krótkoterminowe zobowiązania niefinansowe:		1.714,9	1.449,9
Zobowiązania z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)		507,5	415,3
Zobowiązania z tytułu akcyzy i opłaty paliwowej		877,0	785,5
Zobowiązania z tytułu opłaty emisyjnej		55,5	-
Pozostałe zobowiązania budżetowe inne niż podatek dochodowy		47,7	67,2
Dotacje	26.1	20,9	28,5
Rezerwa na pokrycie niedoboru uprawnień do emisji CO ₂	28.2	70,3	40,7
Rezerwa na odpłatę zastępczą (NCW)		29,6	-
Rezerwa na ryzyko podatkowe		83,1	79,0
Rezerwa na opłaty OZE		14,1	18,6
Pozostałe		9,2	15,1
Zobowiązania niefinansowe		1.715,6	1.450,2
Razem		3.738,6	3.432,4
w tym:			
część długoterminowa		14,0	15,7
część krótkoterminowa:		3.724,6	3.416,7
- z tytułu dostaw i usług		1.968,6	1.900,7
- pozostałe		1.756,0	1.516,0

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach w przedziale 14 - 30 dni. Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 1 miesięcznym terminem płatności. Kwota wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniami a należnościami z tytułu podatku od towarów i usług jest płacona właściwym organom podatkowym w okresach miesięcznych. Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresie 14 dni od daty wystawienia noty odsetkowej przez kontrahenta.

Analiza wrażliwości zobowiązań finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 28.3.1.
 Analiza wymagalności zobowiązań finansowych została przedstawiona w nocie 28.5.

26.1 Dotacje

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Stan na początek okresu		28,8	25,8
Dotacje otrzymane w okresie		7,4	11,7
Dotacje rozliczone w czasie		(14,6)	(8,7)
Stan na koniec okresu		21,6	28,8
w tym:			
część długoterminowa		0,7	0,3
część krótkoterminowa	26	20,9	28,5

Dotacje dotyczą głównie nieodpłatnie otrzymanych licencji.

27. Instrumenty finansowe

27.1 Wartość bilansowa

	Nota	MSSF 9										poza MSSF 9		Razem		
		Wycena wg zamortyzowanego kosztu		Wycena wg wartości godziwej przez:				Razem		2019	2018	2019	2018			
		2019	2018	Wynik finansowy		Inne całkowite dochody		2019	2018							
Aktywa finansowe																
Należności z tytułu dostaw i usług	16	2.598,0	1.815,4	-	-	-	-	2.598,0	1.815,4	-	-	2.598,0	1.815,4			
Pochodne instrumenty finansowe	24	-	-	24,4	16,2	-	-	24,4	16,2	-	-	24,4	16,2			
Inwestycje kapitałowe	15	-	-	-	-	6,3	6,3	6,3	6,3	-	-	6,3	6,3			
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	18	319,0	1.193,7	-	-	-	-	319,0	1.193,7	-	-	319,0	1.193,7			
Pozostałe aktywa finansowe:		50,6	73,0	-	-	-	-	50,6	73,0	-	-	50,6	73,0			
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	16	22,0	17,8	-	-	-	-	22,0	17,8	-	-	22,0	17,8			
Lokaty	16	-	33,9	-	-	-	-	-	33,9	-	-	-	33,9			
Depozyty zabezpieczające	16	18,7	14,4	-	-	-	-	18,7	14,4	-	-	18,7	14,4			
Prowizje od pożyczki warunkowej	16	8,3	6,4	-	-	-	-	8,3	6,4	-	-	8,3	6,4			
Pozostałe	16	1,6	0,5	-	-	-	-	1,6	0,5	-	-	1,6	0,5			
Razem		2.967,6	3.082,1	24,4	16,2	6,3	6,3	2.998,3	3.104,6	-	-	2.998,3	3.104,6			
Zobowiązania finansowe																
Kredyty	23	1.730,7	2.285,9	-	-	-	-	1.730,7	2.285,9	-	-	1.730,7	2.285,9			
Zobowiązania z tytułu leasingu	23	-	-	-	-	-	-	-	-	189,6	-	189,6	-			
Pochodne instrumenty finansowe	24	-	-	15,4	53,4	-	-	15,4	53,4	-	-	15,4	53,4			
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	26	1.968,6	1.900,7	-	-	-	-	1.968,6	1.900,7	-	-	1.968,6	1.900,7			
Pozostałe zobowiązania finansowe	26	54,4	81,5	-	-	-	-	54,4	81,5	-	-	54,4	81,5			
Razem		3.753,7	4.268,1	15,4	53,4	-	-	3.769,1	4.321,5	189,6	-	3.958,7	4.321,5			

27.2 Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych

	Nota	MSSF 9										Razem	
		Wycena wg zamortyzowanego kosztu		Wycena wg wartości godziwej przez:				Razem		poza MSSF 9		Razem	
		2019	2018	Wynik finansowy		Inne całkowite dochody		2019	2018	2019	2018	2019	2018
Należności z tytułu dostaw i usług:													
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.2	8,4	22,1	-	-	-	-	8,4	22,1	-	-	8,4	22,1
Zysk/(Strata) z tytułu utraty wartości	9.4; 9.5	0,5	(1,9)	-	-	-	-	0,5	(1,9)	-	-	0,5	(1,9)
Inwestycje kapitałowe:													
Przychody z tytułu dywidend	9.6	-	-	-	-	2,6	2,1	2,6	2,1	-	-	2,6	2,1
Pozostałe aktywa finansowe:													
Przychody z tytułu odsetek od lokat, udzielonych pożyczek i cash pool	9.6	28,0	28,9	-	-	-	-	28,0	28,9	-	-	28,0	28,9
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od pożyczek ujętych w kosztach finansowych	9.7	(3,2)	5,6	-	-	-	-	(3,2)	5,6	-	-	(3,2)	5,6
Strata z tytułu utraty wartości	9.5	(31,3)	-	-	-	-	-	(31,3)	-	-	-	(31,3)	-
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):													
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	9.6; 9.7	-	-	47,8	(113,0)	-	-	47,8	(113,0)	-	-	47,8	(113,0)
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	9.6; 9.7	-	-	(15,6)	109,0	-	-	(15,6)	109,0	-	-	(15,6)	109,0
Kredyty:													
Koszty z tytułu odsetek	9.7	(86,4)	(96,2)	-	-	-	-	(86,4)	(96,2)	-	-	(86,4)	(96,2)
Zyski/(Straty) z tytułu rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych korygujące przychody ze sprzedaży	9.1	(131,2)	(91,6)	-	-	-	-	(131,2)	(91,6)	-	-	(131,2)	(91,6)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od kredytów ujętych w kosztach finansowych	9.7	(21,7)	(28,9)	-	-	-	-	(21,7)	(28,9)	-	-	(21,7)	(28,9)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych ujętych w kosztach finansowych	9.7	(12,0)	1,5	-	-	-	-	(12,0)	1,5	-	-	(12,0)	1,5
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ujęte w innych całkowitych dochodach	21	104,5	(77,8)	-	-	-	-	104,5	(77,8)	-	-	104,5	(77,8)
Zobowiązania z tytułu leasingu:													
Koszty z tytułu odsetek	9.7	-	-	-	-	-	-	-	-	(7,5)	-	(7,5)	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:													
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.2	57,7	(87,6)	-	-	-	-	57,7	(87,6)	-	-	57,7	(87,6)
Razem		(86,7)	(325,9)	32,2	(4,0)	2,6	2,1	(51,9)	(327,8)	(7,5)	-	(59,4)	(327,8)

28. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa LOTOS S.A. narażona jest na ryzyko finansowe obejmujące przede wszystkim:

- ryzyko rynkowe (ryzyko cen surowców i produktów naftowych, ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ryzyko walutowe, ryzyko stóp procentowych),
- ryzyko płynności,
- ryzyko kredytowe związane z transakcjami finansowymi oraz handlowymi.

W ramach struktury organizacyjnej Spółki funkcjonują odpowiednie komórki (Biuro Zarządzania Finansami, Biuro Analiz i Kontroli Ryzyka Finansowego wraz z Zespołem Ryzyka Kredytowego i Dokumentacji Transakcji) podlegające Dyrektorowi ds. Finansowych, który koordynuje oraz sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem finansowym Grupy Kapitałowej LOTOS.

Ponadto powołany przez Zarząd Komitet Ryzyka Cenowego i Tradingu nadzoruje prace nad opracowaniem polityk i procedur oraz monitoruje realizację strategii Grupy Kapitałowej w obszarze swoich kompetencji. W szczególności komitet opiniuje i podejmuje kluczowe inicjatywy z zakresu zarządzania ryzykiem cenowym oraz w działalności tradingowej, przedstawia rekomendacje oraz wnioskuje w zakresie działań wymagających zgody Zarządu.

Dodatkowo, w celu efektywnego zarządzania płynnością, strukturą zadłużenia oraz procesem pozyskiwania finansowania zewnętrznego przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS Zarząd powołał Zespół ds. optymalizacji płynności i koordynacji finansowania.

Podstawowymi celami realizowanymi poprzez zarządzanie ryzykiem finansowym są:

- zwiększenie prawdopodobieństwa realizacji celów budżetowych i strategicznych,
- ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych,
- zapewnienie krótkoterminowej płynności finansowej,
- optymalizacja wartości oczekiwanej przepływów pieniężnych i ryzyka,
- wspieranie procesów operacyjnych, inwestycyjnych i finansowych i budowanie wartości firmy w długim okresie czasu.

W związku z realizacją wymienionych wyżej celów Grupa LOTOS S.A. wdrożyła odpowiednie narzędzia i opracowała szereg dokumentów, zatwierdzonych na odpowiednich szczeblach decyzyjnych, które określają ramy konieczne do efektywnego i bezpiecznego funkcjonowania Spółki w obszarze finansowym, w tym:

- metodologię wyznaczania ekspozycji w poszczególnych kategoriach ryzyk,
- horyzont czasowy zabezpieczania danego ryzyka,
- dopuszczone instrumenty finansowe,
- sposób oceny zarządzania ryzykiem finansowym,
- limity w zarządzaniu ryzykiem,
- sposób raportowania,
- limity kredytowe,
- standardy dokumentacyjne i operacyjne,
- rozdział odpowiedzialności w zakresie wykonywania transakcji, analizy i kontroli ryzyka oraz dokumentacji i rozliczania transakcji pomiędzy różne komórki organizacyjne.

Grupa LOTOS S.A. monitoruje oraz raportuje w sposób ciągły wszystkie ryzyka rynkowe będące przedmiotem zarządzania. Spółka używa płynnych instrumentów pochodnych, które jest w stanie wycenić za pomocą stosowanych powszechnie modeli wyceny. Wycena instrumentów pochodnych odbywa się na podstawie danych rynkowych otrzymywanych od wiarygodnych dostawców. Nie jest dopuszczone otwieranie pozycji w ramach ryzyk, które nie wynikają z podstawowej działalności Spółki.

W związku z refinansowaniem kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu inwestycyjnego 10+ w lipcu 2019 roku jednocześnie rozwiązano dotychczasowe powiązania zabezpieczające i utworzono nowe na bazie nowego finansowania zachowując rodzaj stosowanej rachunkowości zabezpieczeń (zabezpieczenie przepływów pieniężnych) oraz wyznaczając jako pozycję zabezpieczaną przyszłe transakcje sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

28.1 Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

Szczególne znaczenie dla Spółki ma zarządzanie ryzykiem cen surowców i produktów naftowych.

Grupa LOTOS S.A. identyfikuje następujące czynniki tego ryzyka:

- zmienność marży rafinerijnej, rozumianej jako różnica pomiędzy płynnymi indeksami referencyjnego koszyka produktów naftowych (np. paliwa lotniczego, benzyn, olejów napędowych, olejów opałowych) a płynnym indeksem referencyjnego surowca (np. ropa Ural),
- zmienność poziomu cen w zakresie ilości zapasów surowców i produktów odbiegających od wymaganego poziomu zapasów obowiązkowych i operacyjnych,
- zmienność dyferencjałów pomiędzy indeksami referencyjnymi a indeksami używanymi w kontraktach handlowych (np. dyferencjał Brent / Ural czyli różnica pomiędzy różnymi gatunkami ropy),
- stosowanie niestandardowych formuł cenowych w kontraktach handlowych.

W Grupie LOTOS S.A. obowiązuje „Polityka zarządzania ryzykiem cen surowców i produktów naftowych w Grupie LOTOS S.A.” w ramach której zdefiniowano systematykę portfeli transakcyjnych i ich funkcje biznesowe, opisano sposób rozumienia ryzyka i wyznaczania ekspozycji w zakresie portfeli, dopuszczone instrumenty finansowe wraz z ograniczeniami w ich wykorzystywaniu, standardy zawierania transakcji, wytyczne w zakresie kalkulacji wyników na zarządzaniu ryzykiem oraz sposób wyznaczania stosownych limitów. W zakresie objętym niniejszą polityką, Zarząd Grupy LOTOS S.A. ceduje limity transakcyjne na niższe szczeble decyzyjne.

W celu wsparcia realizacji celów przyjętej polityki Spółka użytkuje jeden z wiodących na rynku systemów klasy Energy Trading and Risk Management (Allegro). Na bazie zatwierdzonej polityki Spółka utrzymała możliwość oferowania swoim odbiorcom zakupu produktów naftowych po cenach stałych.

W powiązaniu ze sprzedażą komponentów asfaltowych po cenach stałych, w celu zachowania pierwotnego profilu ryzyka cenowego, w roku 2019 Spółka zawierała swapy towarowe.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	III '2020 - IX '2021	171.422	1,1	(14,3)
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	III '2020 - IX '2021	(15.839)	0,5	(1,0)
Razem				1,6	(15,3)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 171.422 tony w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca 2020 roku do września 2021 roku oraz (15.839) ton w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w tym samym okresie związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	III '2019 - VI '2021	183.433	0,5	(21,5)
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	III '2019 - VI '2021	(17.010)	3,3	(0,1)
Razem				3,8	(21,6)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 183.433 tony w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca 2019 roku do czerwca 2021 roku oraz (17.010) ton w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w tym samym okresie związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w metrach sześciennych w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	Ethanol T2 FOB Rdam Barge Eur/cm	I '2019 - XII '2019	24.300	10,0	-
Razem				10,0	-

Dodatkowo w powiązaniu z zawarciem rocznego kontraktu na zakup Ethanolu, Spółka zawarła w roku 2018 swapy towarowe w celu zabezpieczenia ryzyka zmiany cen.

28.1.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych

Analiza wrażliwości na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku transakcji finansowych narażonych na ryzyko zmiany cen surowców i produktów naftowych przedstawiała się następująco:

	31 grudnia 2019			31 grudnia 2018		
	Wartość	Zmiana procentowa*		Wartość	Zmiana procentowa**	
	bilansowa	+zm. implikowana	-zm. implikowana	bilansowa	+zm. implikowana	-zm. implikowana
Aktywa finansowe	1,6	9,0	(9,0)	13,8	1,5	(1,5)
Zobowiązania finansowe	15,3	(54,9)	54,9	21,6	(62,1)	62,1
Wpływ na wynik		63,9	(63,9)		63,6	(63,6)

*Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku do kalkulacji powyższych odchyień cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2019 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam była to zmiana +/- 45,12%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 22,98%.

**Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku do kalkulacji powyższych odchyień cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2018 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam była to zmiana +/- 37,28%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 38,11%, a dla Ethanol T2 FOB Rdam Barge Eur/cm +/- 16,42%.

Zbadano wpływ zmian cen indeksów bazowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

28.2 Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Zarządzanie ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w Spółce odbywa się w sposób ciągły zgodnie z założeniami strategii zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) zatwierdzonej przez Zarząd Grupy LOTOS S.A. Spółka podejmuje decyzje co do sposobu zbilansowania przyszłych niedoborów lub nadwyżek uprawnień do emisji CO₂ w zależności od sytuacji rynkowej i w ramach ustalonych limitów. W ramach zatwierdzonej strategii i posiadanych limitów Spółka zawiera transakcje finansowe na jednostki:

- EUA - (ang. „Emission Unit Allowance”) oznacza uprawnienie do emisji jednej tony CO₂,
- CER - (ang. „Certified Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Certyfikat redukcji emisji uzyskiwany jest w związku z realizacją inwestycji w krajach rozwijających się, gdzie nie określono limitów emisji CO₂,
- ERU - (ang. „Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Jest to poświadczona jednostka emisji uzyskiwana w związku z realizacją inwestycji w krajach o niższych kosztach redukcji CO₂.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku szacowany niedobór uprawnień w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013-2020 (tzw. III faza) wynosi 1.033.226 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.595.000 ton, Spółka posiada nadwyżkę uprawnień w wysokości 561.774 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku szacowany niedobór uprawnień w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013-2020 (tzw. III faza) wynosi 1.142.876 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.159.000 ton, Spółka posiadała nadwyżkę uprawnień w wysokości 16.124 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla Spółka ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru nieodpłatnych uprawnień przyznawanych w ramach Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU”).

Zaprezentowane poniżej wielkości uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 uwzględniają uprawnienia przyznane według rozporządzeń Rady Ministrów, jak również dodatkowe bezpłatne uprawnienia przyznane przez Komisję Europejską.

Liczba nieodpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 oraz rzeczywista emisja CO₂:

w milionach ton	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU ⁽¹⁾	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,4	12,5
Rzeczywista emisja CO ₂	1,7	1,8	1,9	1,9	1,7	1,9	1,8 ⁽²⁾	-	12,7

⁽¹⁾ Ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ dla Grupy LOTOS S.A. na lata 2013 – 2020, wg Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU”), na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 439) jak również Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 472) zawierających wykaz instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych wraz z przyznaną im liczbą uprawnień do emisji. Ponadto w zestawieniu uwzględniono przydział dodatkowych bezpłatnych uprawnień z rezerwy Komisji Europejskiej w związku ze zwiększeniem zdolności produkcyjnych rafinerii, wynikających z zastosowania gazu ziemnego jako wsadu do produkcji wodoru.

⁽²⁾ Emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami. Dane są weryfikowane zgodnie z art. 59 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku, biorąc pod uwagę limit uprawnień na rok 2019 do przyznania w ramach systemu EU ETS (ang. „European Union Emissions Trading System/Scheme”) oraz wielkość emisji dwutlenku węgla w Spółce występował niedobór przyznanych uprawnień do emisji CO₂. W związku z tym na dzień 31 grudnia 2019 roku Spółka ujęła kwotę 70,3 mln zł zobowiązań z tego tytułu (31 grudnia 2018: 40,7 mln zł.). Wpływ utworzonej rezerwy na wynik operacyjny w kwocie 29,6 mln zł zaprezentowano w koszcie własnym sprzedaży (w roku 2018: 26,3 mln zł).

W razie konieczności, Spółka decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na zakup uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji CO₂. Wycena transakcji planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach/zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Spółka wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich transakcji w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Otwarte na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku transakcje futures EUA, które Spółka uznała za prawdopodobne do rozliczenia poprzez ich fizyczną dostawę na potrzeby własne nie zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień kończący okres sprawozdawczy, a ich wartość godziwą ujęto wyłącznie pozabilansowo.

Poniżej zaprezentowano informacje na temat pozycji transakcyjnej na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2019 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w tonach	Faza	Wycena w wartości godziwej*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2020	1.595.000	III faza	3,3	(1,1)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w tonach	Faza	Wycena w wartości godziwej*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2019 - XII '2020	1.159.000	III faza	50,1	(0,8)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

28.2.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka posiadała kontrakty futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla.

Spółka nie przeprowadza analizy wrażliwości dla wartości godziwej kontraktów futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, które posiada na dzień kończący okres sprawozdawczy, jeśli zamierza dokonać rozliczenia tych transakcji poprzez fizyczną dostawę na potrzeby własne pokrycia niedoborów w ramach systemu ograniczania emisji. W związku z tym nie przeprowadzono analizy wrażliwości posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku instrumentów futures EUA.

28.3 Ryzyko walutowe

W ramach prowadzonej działalności Grupa LOTOS S.A. narażona jest na zmiany kursów walutowych z tytułu:

- handlu surowcami i produktami naftowymi oraz innymi towarami,
- przepływów inwestycyjnych,
- przepływów finansowych w tym lokat i kredytów,
- wyceny instrumentów pochodnych,

indeksowanych do lub denominowanych w walucie innej niż waluta funkcjonalna.

Zarządzanie ryzykiem walutowym w Spółce odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Polityce zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie LOTOS S.A.”. W ramach polityki ekspozycję stanowią istotne pozycje narażone na ryzyko walutowe, które oddziałują na poziom płynności w horyzoncie zarządzania zgodnie z momentem powstawania ryzyka. Centralną miarą ryzyka jest Cash-Flow-at-Risk (CFaR), która obliczana jest na bazie metodologii CorporateMetrics™ zaś podstawowymi limitami jest limit na wielkość CFaR i maksymalny współczynnik zabezpieczenia. Horyzont zarządzania ekspozycją jest związany z cyklem prognozowania budżetu Spółki i w zależności od momentu w roku obejmuje od 3 do 6 kolejnych kwartałów.

Grupa LOTOS S.A. aktywnie zarządza swoją ekspozycją walutową, optymalizując wartość oczekiwaną przepływów pieniężnych i ryzyka w ramach obowiązujących limitów i w zależności od przewidywanego rozwoju sytuacji rynkowej.

Waluta USD jest używana w kwotowaniach cen rynkowych ropy i produktów naftowych. Z tego też względu uznano, że najważniejszą walutą do zaciągania i spłaty długoterminowych kredytów jest USD, ponieważ efektem takiego działania będzie zmniejszenie strukturalnie długiej pozycji i w konsekwencji strategicznego ryzyka walutowego.

Strukturalnie Grupa LOTOS S.A. posiada długą ekspozycję w USD (zyskuje w przypadku wzrostu kursu USD/PLN) ze względu na to, iż wpływy zależne od kursu USD (głównie z tytułu sprzedaży produktów naftowych) przewyższają odpowiednie wypływy (np. z tytułu zakupu ropy, spłaty kredytu).

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2019 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w mln)	Wycena w wartości godziwej	
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	I ' 2020	USD/PLN	20,8	-	-
Spot walutowy	Sprzedaż	I ' 2020	EUR/PLN	(0,1)	-	-
Forward walutowy	Kupno	VI ' 2020	EUR/USD	17,0	0,3	-
Forward walutowy	Sprzedaż	I-IV ' 2020	USD/PLN	(130,0)	12,9	-
SWAP walutowy	Kupno	I-III ' 2020	EUR/USD	70,0	0,6	-
SWAP walutowy	Sprzedaż	I-IV ' 2020	USD/PLN	(225,4)	8,5	-
SWAP walutowy	Sprzedaż	I-III ' 2020	EUR/PLN	(19,5)	0,5	-
Razem					22,8	-

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w mln)	Wycena w wartości godziwej	
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Sprzedaż	I ' 2019	EUR/PLN	(1,6)	-	-
Forward walutowy	Kupno	I ' 2019	USD/PLN	11,5	-	(0,4)
Forward walutowy	Kupno	I-XII ' 2019	EUR/USD	100,0	-	(13,7)
Forward walutowy	Sprzedaż	I-VI ' 2019	USD/PLN	(110,0)	-	(7,3)
SWAP walutowy	Kupno	V ' 2019	EUR/USD	19,0	-	(0,6)
SWAP walutowy	Kupno	I ' 2019	EUR/PLN	60,0	0,1	-
SWAP walutowy	Sprzedaż	I-VII ' 2019	USD/PLN	(249,9)	2,3	(3,2)
Razem					2,4	(25,2)

28.3.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursu USD dla wybranych instrumentów finansowych

	Nota	USD przeliczone na PLN	
		31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Aktywa finansowe			
Należności z tytułu dostaw i usług		48,7	185,1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		3,0	11,3
Pozostałe aktywa finansowe - lokaty		-	9,0
Pozostałe aktywa finansowe - pożyczki udzielone jednostkom powiązanym		0,7	2,6
Pozostałe aktywa finansowe - prowizje od pożyczki warunkowej		2,2	8,3
Razem		54,6	207,3
Zobowiązania finansowe			
Kredyty	23	455,7	1.730,7
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług		373,5	1.418,5
Pozostałe zobowiązania finansowe		3,4	13,1
Razem		832,6	3.162,3

Poza wymienionymi wyżej instrumentami finansowymi Spółka może posiadać także wyrażone w walutach obcych pochodne instrumenty finansowe takie jak: swapy towarowe, swapy procentowe, a także spoty, forwardy i swapy walutowe. Spółka stosuje odpowiednie metody ustalania wartości godziwej dla poszczególnych rodzajów instrumentów pochodnych, które jednocześnie determinują technikę ustalenia wpływu zmiany kursów walut na wartość tych instrumentów (metody wyceny pochodnych instrumentów finansowych szerzej opisano w nocie 7.19). Zamieszczone poniżej tabele z analizą wrażliwości instrumentów finansowych na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku prezentują także wpływ zmiany kursów walut na wartość bilansową instrumentów pochodnych.

	Zmiana kursu USD - wpływ na wynik roku			
	+7,088%	-7,088%	+9,950%	-9,950%
	2019	2018		
Aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	13,1	(13,1)	23,0	(23,0)
Pochodne instrumenty finansowe	(115,9)	115,9	(43,0)	43,0
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	0,8	(0,8)	24,6	(24,6)
Pozostałe aktywa finansowe - lokaty	-	-	3,4	(3,4)
Pozostałe aktywa finansowe - pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	0,2	(0,2)	-	-
Pozostałe aktywa finansowe - prowizje od pożyczek warunkowych	0,6	(0,6)	0,6	(0,6)
Razem aktywa finansowe	(101,2)	101,2	8,6	(8,6)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	15,0 ⁽¹⁾	(15,0)	35,2 ⁽²⁾	(35,2)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	100,5	(100,5)	139,9	(139,9)
Pochodne instrumenty finansowe	1,1	(1,1)	140,6	(140,6)
Pozostałe zobowiązania finansowe	0,9	(0,9)	0,1	(0,1)
Razem zobowiązania finansowe	117,5	(117,5)	315,8	(315,8)
Razem	(218,7)	218,7	(307,2)	307,2

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 7,088% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (107,7) 107,7 mln zł.

⁽²⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (194,1) 194,1 mln zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% wyniósłby 1,9 (1,9) mln zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie rocznej implikowanej zmienności kursów walut z dnia 31 grudnia 2019 roku wynoszącej 7,088% dla kursu USD/PLN publikowanej przez Reuters (31 grudnia 2018: 9,950%). Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu istotnych instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku i dla danych porównywalnych.

28.4 Ryzyko stopy procentowej

Grupa LOTOS S.A. narażona jest na ryzyko zmienności przepływów pieniężnych z tytułu zmian stóp procentowych wynikające z posiadanych aktywów oraz pasywów dla których przychody oraz koszty odsetkowe są uzależnione od zmiennych stóp procentowych, w szczególności z tytułu przewidywanego harmonogramu spłat kredytów oraz wysokości odsetek ustalanych na podstawie zmiennej stopy LIBOR USD. Spółka zarządza ryzykiem stopy procentowej w ramach przyznaných limitów przy wykorzystaniu swapów stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku Grupa LOTOS S.A. nie posiadała otwartych transakcji na stopę procentową.

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w mln USD)	Spółka otrzymuje	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap procentowy (IRS)	I '2015 - I '2019	200	Libor 3M	-	(6,6)
			Razem	-	(6,6)

28.4.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych

31 grudnia 2019	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,37%	-0,37%
Aktywa finansowe				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	18	319,0	1,2	(1,2)
Pozostałe aktywa finansowe:		39,5	0,2	(0,2)
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanym	16	22,0	0,1	(0,1)
Depozyt zabezpieczający		17,5	0,1	(0,1)
Razem		358,5	1,4	(1,4)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	23	1.730,7	6,4	(6,4)
Leasing	23	189,6	0,5	(0,5)
Razem		1.920,3	6,9	(6,9)

31 grudnia 2018	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,26%	-0,26%
Aktywa finansowe				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	18	1.193,7	3,1	(3,1)
Pozostałe aktywa finansowe:		52,1	0,1	(0,1)
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanym	16	17,8	0,0	(0,0)
Lokaty	16	33,9	0,1	(0,1)
Depozyt zabezpieczający		0,4	0,0	(0,0)
Razem		1.245,8	3,2	(3,2)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	23	2.285,9	4,6 ⁽¹⁾	(4,6) ⁽¹⁾
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	24	6,6	-	-
Depozyt zabezpieczający	26	32,7	0,1	(0,1)
Razem		2.325,2	4,7	(4,7)

⁽¹⁾ Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

⁽²⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywą stóp procentowych o odpowiednio +/- 0,26% powstaje w momencie obliczania i dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o odpowiednio 0,26% zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,26%).

Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku. Zbadano wpływ zmian stóp procentowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut. W przypadku instrumentów pochodnych posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku w analizie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej Spółka zastosowała przesunięcie krzywej stóp procentowych o roczną zmienność historyczną z dnia odpowiednio 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku, wyciągniętą na podstawie publikowanych przez Reuters danych o historycznej zmienności dla oprocentowania IRS z 1-letnim okresem wygaśnięcia.

28.5 Ryzyko płynności

Proces zarządzania ryzykiem płynności przez Spółkę polega na monitorowaniu prognozowanych przepływów pieniężnych oraz portfela aktywów i zobowiązań finansowych, a następnie dopasowywaniu ich zapadalności, analizie kapitału obrotowego i optymalizacji przepływów w ramach Grupy Kapitałowej. Proces ten wymaga ścisłej współpracy z jednostkami funkcjonującymi w różnych obszarach biznesowych w celu bezpiecznej i efektywnej alokacji posiadanej płynności.

Większość krajowych podmiotów zależnych w ramach Grupy Kapitałowej jest uczestnikiem cash-poolingu rzeczywistego. Struktura podmiotów jest na bieżąco zarządzana przez Grupę LOTOS S.A. pod kątem optymalizacji płynności i salda odsetek.

Płynność w horyzoncie budżetowym monitorowana jest w przekroju Grupy Kapitałowej na bieżąco w ramach zarządzania ryzykiem finansowym. Płynność w okresie średnio i długoterminowym monitorowana jest w ramach procesu planowania, który wspomaga tworzenie wieloletniej strategii finansowej.

W obszarze ryzyka finansowego obok aktywnego zarządzania ryzykiem rynkowym, Spółka stosuje następujące zasady w zakresie płynności:

- brak depozytów zabezpieczających w handlu instrumentami pochodnymi na rynku pozagiełdowym,
- ograniczenie możliwości wcześniejszego rozwiązania transakcji finansowych,
- limity w zakresie mało płynnych kasowych instrumentów finansowych,
- limity ryzyka kredytowego dla partnerów transakcji finansowych i handlowych,
- zapewnienie odpowiedniej dostępności zdywersyfikowanych źródeł finansowania o odpowiedniej strukturze i jakości,
- procesy kontroli wewnętrznej oraz efektywność organizacyjna zapewniająca szybkie działanie w warunkach awaryjnych.

Analiza wymagalności zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiała się następująco:

Analiza wymagalności zobowiązań finansowych		Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
	Nota							
31 grudnia 2019								
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	23	1.730,7	1.867,0	388,5	174,1	672,0	632,4	-
Leasing	23	189,6	581,7	65,8	0,8	9,3	23,4	482,4
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	26	1.968,6	2.040,7	2.040,7	-	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	26	54,4	54,5	41,2	-	2,0	8,9	2,4
Razem		3.943,3	4.543,9	2.536,2	174,9	683,3	664,7	484,8
31 grudnia 2018								
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	23	2.282,9	2.861,4	301,2	1.196,5	625,5	738,2	-
Kredyty w rachunku bieżącym	23	3,0	3,0	3,0	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	26	1.900,7	1.900,7	1.900,7	-	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	26	81,5	81,5	66,1	-	6,2	6,8	2,4
Razem		4.268,1	4.846,6	2.271,0	1.196,5	631,7	745,0	2,4
Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych								
		Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
	Nota							
31 grudnia 2019								
Swap towarowy	24	(13,7)	(13,9)	(2,8)	(8,1)	(3,0)	-	-
Forwardy i spoty walutowe		13,2	13,2	13,2	-	-	-	-
Swap walutowy		9,5	9,5	9,5	-	-	-	-
Razem		9,0	8,8	19,9	(8,1)	(3,0)	-	-
31 grudnia 2018								
Swap towarowy	24	(7,8)	(8,4)	3,3	(6,9)	(4,7)	(0,1)	-
Forwardy i spoty walutowe		(21,4)	(21,6)	(15,7)	(5,9)	-	-	-
Swap walutowy		(1,4)	(1,4)	(1,4)	-	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(6,6)	(6,6)	(6,6)	-	-	-	-
Razem		(37,2)	(38,0)	(20,4)	(12,8)	(4,7)	(0,1)	-

* Wartość bilansowa (dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych minus ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych) prezentuje wartość godziwą pochodnych instrumentów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (z wyłączeniem futures na uprawnienia do emisji CO₂ zakupionych z zamiarem rozliczenia).

28.6 Ryzyko kredytowe

Zarządzanie ryzykiem kredytowym partnerów transakcji finansowych polega na kontroli wiarygodności finansowej obecnych i potencjalnych partnerów tych transakcji oraz na monitorowaniu ekspozycji kredytowej w stosunku do przyznaných limitów. Na ekspozycję kredytową składają się depozyty bankowe, stany środków na rachunkach bankowych, wycena instrumentów pochodnych oraz wystawione zabezpieczenia.

Partnerzy transakcji muszą posiadać odpowiedni rating przyznany przez wiodące agencje ratingowe, bądź posiadać gwarancje instytucji spełniających wymóg minimalnego akceptowalnego ratingu. Spółka zawiera transakcje finansowe z renomowanymi firmami o dobrej zdolności kredytowej oraz stosuje dywersyfikację instytucji, z którymi współpracuje.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji finansowych Grupy LOTOS S.A. nie przekraczała wartości 399,0 mln zł (3,86% kapitałów własnych Spółki), z kolei na dzień 31 grudnia 2018 roku była to kwota 542,7 mln zł (5,44% kapitałów własnych Spółki).

W zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów transakcji handlowych Spółka poddaje wszystkich klientów, którzy wnioskuje o przyznanie limitów kredytowych procedurom weryfikacji ich wiarygodności finansowej i w zależności od jej oceny przyznawane są odpowiednie limity. W 2016 roku Spółka zakończyła prace nad modelem ratingowym, który wspiera proces przyznawania limitów partnerom handlowym. Spółka określa wytyczne w zakresie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów handlowych w celu utrzymywania odpowiednich standardów w zakresie analizy kredytowej oraz bezpieczeństwa operacyjnego procesu w przekroju całej Grupy Kapitałowej.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji handlowych Spółki nie przekraczała wartości 531,0 mln zł (5,14% kapitałów własnych Spółki), z kolei na dzień 31 grudnia 2018 roku była to kwota 116,4 mln zł (1,17% kapitałów własnych Spółki).

Miarą ryzyka kredytowego jest kwota maksymalnego narażenia na ryzyko dla poszczególnych klas aktywów finansowych. Wartości księgowe aktywów finansowych reprezentują maksymalną ekspozycję kredytową.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Udziały i akcje	15	6,3	6,3
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa)	24	24,4	16,2
Należności z tytułu dostaw i usług	16	2.598,0	1.815,4
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	18	319,0	1.193,7
Pozostałe aktywa finansowe:	16	50,6	73,0
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym		22,0	17,8
Lokaty		-	33,9
Depozyty zabezpieczające		18,7	14,4
Prowizje od pożyczki warunkowej		8,3	6,4
Pozostałe		1,6	0,5
Razem		2.998,3	3.104,6

W ocenie Zarządu, ryzyko zagrożonych aktywów finansowych jest odzwierciedlone poprzez dokonanie odpisów aktualizujących ich wartość. Informacje na temat wartości odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w nocie 16.1.

Analiza pod kątem koncentracji ryzyka kredytowego w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług została przedstawiona w nocie 16.1. Analiza wiekowania należności przeterminowanych, w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, została przedstawiona w nocie 16.1.

29. Zarządzanie kapitałem

Celem polityki finansowej Grupy LOTOS S.A. jest zapewnienie długoterminowej płynności przy jednoczesnym stosowaniu odpowiedniej dźwigni finansowej, wspomagającej realizację celu nadrzędnego, jakim jest maksymalizacja stopy zwrotu na kapitale przynależnym akcjonariuszom.

Realizacja powyższego celu dokonuje się poprzez dążenie do osiągnięcia pożądanej struktury finansowania. Grupa LOTOS S.A. monitoruje strukturę finansowania stosując wskaźnik relacji długu do kapitału własnego, który jest liczony jako stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego.

Do zadłużenia netto Spółka wlicza kredyty oraz zobowiązania z tytułu leasingu pomniejszone o środki pieniężne i ich ekwiwalenty.

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty	23	1.215,3	1.295,6
Leasing	23	124,9	-
Razem		1.340,2	1.295,6
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty	23	515,4	990,3
Leasing	23	64,7	-
Razem		580,1	990,3
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	18	(319,0)	(1.193,7)
Zadłużenie netto		1.601,3	1.092,2
Kapitał własny razem		10.339,3	9.978,3
Stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego		0,15	0,11

30. Zobowiązania i aktywa warunkowe

30.1 Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach

Rozliczenia podatkowe

W roku 2015 rozliczenia Spółki w zakresie podatku od towarów i usług (VAT) za rok 2010 były przedmiotem postępowania kontrolnego prowadzonego przez organ kontroli skarbowej. W dniu 23 czerwca 2015 roku Spółka otrzymała w ramach prowadzonego postępowania protokół z badania ksiąg podatkowych, do którego złożyła zastrzeżenia. W dniu 30 września 2015 roku Spółka otrzymała decyzję wydaną przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, w której to organ skarbowy określił wysokość zobowiązania w podatku od towarów i usług (VAT) za okres styczeń – grudzień 2010 roku oraz wykazał zaległości w kwocie 48,4 mln zł. Przedstawione w decyzji zarzuty przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej Spółka uznała za całkowicie nieuzasadnione i w związku z tym w dniu 14 października 2015 roku złożyła do Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku odwołanie od ww. decyzji. Dyrektor Izby Skarbowej w Gdańsku utrzymał w mocy decyzję Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, a wniesiona w dniu 8 czerwca 2016 roku przez Spółkę skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego została oddalona. W dniu 25 sierpnia 2016 roku Spółka złożyła skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie. W dniu 17 kwietnia 2019 roku Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę Spółki od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku.

Ponadto na dzień 31 grudnia 2019 roku Spółka wykazuje rezerwę na ryzyko podatkowe utworzoną w związku z innymi prowadzonymi kontrolami dotyczącymi podatku od towarów i usług (VAT), patrz nota 26.

30.2 Pozostałe zobowiązania warunkowe

Od dnia kończącego poprzedni rok finansowy, tj. 31 grudnia 2018 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie wystąpiły zmiany w zakresie pozostałych istotnych zobowiązań warunkowych Spółki, z wyjątkiem poręczeń udzielonych spółkom zależnym, o których mowa w notce 31.1.

31. Informacje o podmiotach powiązanych

31.1 Informacje o istotnych transakcjach z jednostkami powiązanymi, w których Grupa LOTOS S.A. posiada udziały i akcje

	Nota	2019	2018
Jednostki zależne			
Sprzedaż	9.1	15.955,8	15.020,5
Zakupy		1.771,7	1.434,1
Zakupy rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		14,3	26,7
Otrzymane dywidendy	9.6	308,9	367,8
Przychody z tytułu odsetek od udzielonych pożyczek	9.6	3,5	7,6
Prowizje od pożyczki warunkowej	9.6	1,9	1,8
Wspólne przedsięwzięcia			
Sprzedaż	9.1	481,8	625,7
Otrzymane dywidendy	9.6	1,8	1,9
		31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Jednostki zależne			
Należności z tytułu dostaw i usług	16	1.507,3	1.329,1
Należności z tytułu pożyczek	16	22,0	17,8
Prowizje od pożyczki warunkowej	16	8,3	6,4
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania		340,4	242,7
Wspólne przedsięwzięcia			
Należności z tytułu dostaw i usług	16	38,3	22,6

Na dzień 31 grudnia 2019 roku należności z tytułu dostaw i usług od podmiotów powiązanych nie były objęte cesją (31 grudnia 2018: 1.346,6 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2019 oraz 31 grudnia 2018 roku obowiązywały poręczenia udzielone:

- spółce B8 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC spółka komandytowo - akcyjna („B8”) na rzecz obligatariusza: Bank Gospodarstwa Krajowego S.A. w związku z programem emisji obligacji spółki B8 do maksymalnej kwoty 91,5 mln USD,
- spółce LOTOS Kolej Sp. z o.o. z tytułu zabezpieczenia środków finansowych w kwocie 51,8 mln zł na zakup nowoczesnego taboru do obsługi połączeń intermodalnych.

W 2019 roku Spółka udzieliła zabezpieczenia w postaci cesji wierzytelności na zabezpieczenie wierzytelności finansujących wynikających z umowy pożyczki z dnia 20 lutego 2019 roku zawartej pomiędzy Grupą LOTOS S.A. i LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz ewentualnych przyszłych umów pożyczek. Na dzień 31 grudnia 2019 roku ww. pożyczka została spłacona.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku udziały Grupy LOTOS S.A. w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. były w całości objęte zastawem finansowym i rejestrowym. Zastawy te zostały ustanowione tytułem zabezpieczenia umowy kredytowej zawartej przez spółkę LOTOS Asphalt Sp. z o.o. i konsorcjum instytucji finansowych, w związku z finansowaniem Projektu EFRA. Zabezpieczeniem powyższej umowy kredytowej spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. jest również oświadczenie Grupy LOTOS S.A. o poddaniu się egzekucji oraz cesja praw z umowy pożyczki zawartej w czerwcu 2015 roku pomiędzy Grupą LOTOS S.A. (pożyczkodawca) a spółką LOTOS Asphalt Sp. z o.o. (pożyczkobiorca). Powyższa umowa dotyczy pożyczki odnawialnej, warunkowej do kwoty 53 mln USD z terminem spłaty do dnia 17 stycznia 2026 roku. Zabezpieczenie pożyczki stanowi weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową. Oprocentowanie pożyczki w skali roku jest zmienne, określone w oparciu o stawkę LIBOR 6M USD powiększoną o marżę. Przeznaczeniem pożyczki jest zapewnienie finansowania Projektu EFRA na wypadek niewypracowania przez spółkę LOTOS Asphalt Sp. z o.o. środków własnych w zakładanej wysokości, a także zapewnienie spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. płynności finansowej.

W roku 2019 Spółka udzieliła pożyczki spółkom: LOTOS Exploration & Production Norge AS, LOTOS Upstream Sp. z o.o. oraz SPV Petro Sp. z o.o. w wysokości odpowiednio 90,0 mln zł, 10,8 mln zł oraz 2,5 mln zł (w roku 2018 spółce LOTOS Upstream Sp. z o.o. w wysokości 7,5 mln zł). Wydatki z tytułu udzielonych pożyczek zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji [Pożyczki udzielone podmiotom powiązanym](#).

W roku 2019 spółki: LOTOS Exploration & Production Norge AS oraz LOTOS Upstream Sp. z o.o. spłaciły pożyczki udzielone w kwocie odpowiednio 86,8 mln zł oraz 8,8 mln zł (w roku 2018 spółka LOTOS Petrobaltic S.A. spłaciła pożyczkę udzieloną w latach poprzednich w kwocie 171,7 mln zł). Spłata pożyczek została zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji [Spłata pożyczek udzielonych podmiotom powiązanym](#).

Poniżej przedstawiono informacje na temat udzielonych przez Grupę LOTOS S.A. pożyczek jednostkom powiązanym według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku:

Jednostka powiązana	Kwota pożyczki według umowy		Termin spłaty pożyczki	Zabezpieczenie	Warunki finansowe (warunki oprocentowania)
	PLN (mln)	Waluta (mln)			
Energobaltic Sp. z o.o.	10,0	-	31.03.2020	hipoteka oraz weksel własny "in blanco" z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową	oprocentowanie pożyczki w skali roku jest zmienne, określone w oparciu o stawkę WIBOR 6M powiększoną o marżę
LOTOS Upstream Sp. z o.o.	9,6	-	30.06.2020	weksel własny "in blanco" z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową	oprocentowanie pożyczki w skali roku jest zmienne, określone w oparciu o stawkę WIBOR 3M powiększoną o marżę
SPV Petro sp. z o.o.	2,5	0,7 USD	31.12.2022	weksel własny "in blanco" z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową oraz zabezpieczenie na aktywach trwałych	oprocentowanie pożyczki w skali roku jest zmienne, określone w oparciu o stawkę WIBOR 1M powiększoną o marżę

Ponadto w roku 2019 Grupa LOTOS S.A. wniosła wkłady pieniężne z tytułu objęcia nowych udziałów (podwyższenie kapitału) w spółce LOTOS Upstream Sp. z o.o. w kwocie 338,5 mln zł, patrz nota 15.1 (w roku 2018 w kwocie 366,0 mln zł). Wydatki z tytułu objęcia nowych udziałów zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji [Nabycie udziałów spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o.](#)

31.2 Podmiot sprawujący kontrolę nad Spółką

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku Skarb Państwa był właścicielem 53,19% akcji Grupy LOTOS S.A. W latach 2018 i 2019 nie wystąpiły istotne transakcje pomiędzy Grupą LOTOS S.A. a Skarbem Państwa.

31.3 Transakcje z jednostkami powiązanymi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ

W roku 2019 oraz 2018 Grupa LOTOS S.A. przeprowadziła transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez Skarb Państwa, których łączna wartość była istotna. Transakcje były przeprowadzone na zasadach rynkowych i związane były z bieżącą działalnością operacyjną Spółki. Transakcje dotyczyły głównie zakupu i sprzedaży paliw, zakupu ropy naftowej, gazu ziemnego oraz usług transportowych.

	2019	2018
Sprzedaż	472,3	519,6
Zakupy	1.428,1	1.751,3
	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Należności	51,6	2,8
Zobowiązania	191,0	188,2

Ponadto, na dzień 31 grudnia 2019 roku Spółka wykazuje zobowiązania z tytułu kredytów wobec banków, nad którymi Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ na łączną kwotę 305,5 mln zł (PKO BP S.A. i PEKAO S.A.) (31 grudnia 2018 roku: 601,7 mln zł).

31.4 Wynagrodzenie głównej kadry kierowniczej

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki	2019	2018
Zarząd		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia):	6,42	3,08
Jarosław Wittstock	0,81	0,16
Marian Krzemiński	0,22	-
Jarosław Kawula	1,42	0,69
Zofia Paryła	0,24	-
Mateusz Bonca ⁽¹⁾	1,63	0,71
Patryk Demski ⁽²⁾	0,97	0,37
Robert Sobków ⁽³⁾	0,75	0,35
Marcin Jastrzębski ⁽⁴⁾	0,38	0,59
Mariusz Machajewski ⁽⁵⁾	-	0,09
Piotr Ciach	-	0,12
Rada Nadzorcza		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia):	0,66	0,60
Piotr Ciach	0,08	0,07
Dariusz Figura	0,08	0,08
Mariusz Golecki	0,07	0,08
Beata Kozłowska-Chyła	0,10	0,10
Katarzyna Lewandowska	0,08	0,08
Adam Lewandowski	0,08	0,08
Grzegorz Rybicki	0,08	0,03
Agnieszka Szklarczyk-Mierzwa	0,09	0,08
Razem ⁽⁶⁾	7,08	3,68
w tym wypłacone wynagrodzenie zmienne:	2,17	-
Zarząd		
Jarosław Wittstock	0,12	-
Jarosław Kawula	0,73	-
Mateusz Bonca	0,70	-
Patryk Demski	0,24	-
Marcin Jastrzębski	0,38	-

Pozostałe świadczenia pracownicze	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Zarząd		
Krótkoterminowe zobowiązania tytułu wynagrodzenia zmiennego ⁽⁷⁾ :	2,87 ⁽⁸⁾	3,26
Jarosław Wittstock	0,51	0,17
Marian Krzemiński	0,22	-
Jarosław Kawula	0,51	1,01
Zofia Paryła	0,22	-
Mateusz Bonca	0,50	0,90
Patryk Demski	0,27	0,30
Robert Sobków	0,47	0,30
Marcin Jastrzębski	-	0,58
Mariusz Machajewski	0,17	-
Razem	2,87	3,26

⁽¹⁾ W tym wypłacona w 2019 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług zarządzania.

⁽²⁾ W tym wypłacona w 2019 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług zarządzania i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽³⁾ W tym wypłacona w 2019 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług zarządzania i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽⁴⁾ W tym wypłacona w 2018 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług zarządzania i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽⁵⁾ Wypłacone odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji w 2018 roku.

⁽⁶⁾ Wartość wynagrodzenia uwzględnia zmiany w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki.

⁽⁷⁾ Zgodnie z ustawą o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami. Wypłata wynagrodzenia zmiennego uzależniona jest od realizacji celów postawionych przed członkami Zarządu oraz wymaga zgody Rady Nadzorczej.

⁽⁸⁾ Kwota uwzględnia niewypłacone krótkoterminowe zobowiązania z tytułu wynagrodzenia zmiennego za 2018 rok.

W latach 2018 - 2019 Spółka nie zawierała żadnych znaczących transakcji z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, nie udzielała wymienionym osobom żadnych pożyczek, zaliczek, gwarancji, ani nie zawierała żadnych innych umów o charakterze nierynkowym, bądź o istotnym wpływie na niniejsze sprawozdanie finansowe.

W latach 2018 - 2019, na podstawie złożonych oświadczeń członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki, Spółka nie uzyskała wiedzy o transakcjach zawartych przez ich małżonków, krewnych lub powinowatych w linii prostej do drugiego stopnia lub związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kuratel, bądź z innymi osobami, z którymi mają osobiste powiązania ze Spółką lub z podmiotem Grupy Kapitałowej LOTOS.

Wynagrodzenie wypłacone głównej kadry kierowniczej (za wyjątkiem członków Zarządu Spółki)	2019	2018
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	24,4	23,3
- wypłacona nagroda roczna	3,7 ⁽¹⁾	3,8 ⁽²⁾
- wypłacona nagroda jubileuszowa	0,4	0,4
Pozostałe świadczenia pracownicze	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	6,2	5,0
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej	5,4	5,5
Razem	11,6	10,5

⁽¹⁾ Wypłacone w 2019 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2018.

⁽²⁾ Wypłacone w 2018 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2017.

W roku 2019 i 2018 Spółka nie udzielała pożyczek członkom głównej kadry kierowniczej.

31.5 Transakcje z podmiotami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki

W 2019 roku Grupa LOTOS S.A. nie przeprowadzała istotnych transakcji ze stronami powiązаныmi poprzez członków Zarządu bądź Rady Nadzorczej.

W 2018 roku Grupa LOTOS S.A. przeprowadzała transakcje ze stronami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki. Transakcje te związane były z bieżącą działalnością operacyjną Spółki i dotyczyły głównie zakupu ubezpieczeń cywilno-prawnych i majątkowych w kwocie 21,5 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2018 roku saldo z tytułu nierozliczonych transakcji ze stronami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki wynosiło 1,0 mln zł.

Wszystkie transakcje z podmiotami powiązаныmi przez członków Zarządu bądź Rady Nadzorczej były przeprowadzane na zasadach rynkowych.

32. Sprawozdanie finansowe wg rodzajów działalności energetycznej – wybrane pozycje

Grupa LOTOS S.A. jako przedsiębiorstwo energetyczne, zgodnie z art.44 Ustawy z dnia 26 lipca 2013 roku o zmianie ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r. poz.984) wyodrębnia trzy rodzaje działalności energetycznej, dla których, ewidencjonuje odrębnie przychody i koszty oraz zyski i straty a także pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej.

Działalność energetyczna Spółki, zgodnie z przyznanymi koncesjami, obejmuje:

- obrót paliwami gazowymi,
- dystrybucję paliw gazowych,
- wytwarzanie energii w postaci ciepła,
- przesyłanie energii w postaci ciepła,
- przesyłanie energii elektrycznej,
- obrót energią elektryczną.

Przychody ze sprzedaży i koszty sprzedanych produktów z działalności energetycznej przypisane są bezpośrednio do poszczególnych rodzajów tej działalności, natomiast koszty ogólnozakładowe, pozostałe koszty i przychody operacyjne oraz koszty i przychody finansowe są alokowane odpowiednimi kluczami podziałowymi. Koszty dzielone są proporcjonalnie do kosztu sprzedanych produktów, a przychody odpowiednio do przychodów netto ze sprzedaży.

Pozycje bilansowe przypisane są bezpośrednio do rodzajów działalności lub wyliczone kluczami podziałowymi.

Rzeczowe aktywa trwałe i aktywa niematerialne odnoszą się bezpośrednio do majątku, wykorzystywanego do produkcji lub przesyłu energii i paliw gazowych. Ich wartość została przypisana do rodzajów działalności energetycznej przy wykorzystaniu wskaźnika ilości sprzedanej energii do ilości energii wyprodukowanej oraz ilości sprzedanych paliw gazowych do ilości zakupionych paliw gazowych.

Aktywa lub rezerwy z tytułu podatku odroczonego obejmują podatek odroczonego z tytułu rezerw pracowniczych oraz różnicy amortyzacji podatkowej i bilansowej majątku, wykorzystywanego do produkcji energii. Pozycje te zostały przypisane do rodzajów działalności w oparciu o podany wyżej wskaźnik ilościowy.

Zapasy przypisane działalności energetycznej obejmują materiały. Kluczem podziału ich wartości jest stosunek kosztu sprzedanych produktów z działalności energetycznej do kosztu sprzedanych produktów ogółem.

Należności przypisane są bezpośrednio do poszczególnych rodzajów działalności na podstawie faktur sprzedaży.

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty zostały przypisane do rodzajów działalności energetycznej proporcjonalnie do przychodów ze sprzedaży z tej działalności.

W pozycji Zyski zatrzymane prezentowane są wyniki z rodzajów działalności wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, skumulowane wyniki z lat ubiegłych oraz elementy bilansujące pozycje aktywów i pasywów.

Świadczenie pracownicze oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy zostały przypisane do rodzajów działalności w oparciu o wskaźnik ilościowy energii sprzedanej do wyprodukowanej oraz wskaźnik ilościowy sprzedanych paliw gazowych do zakupionych paliw gazowych.

Kluczem podziałowym dla zobowiązań z tytułu dostaw i usług jest stosunek kosztu sprzedanych produktów z działalności energetycznej do kosztu sprzedanych produktów ogółem.

Spółka za rok 2019 oraz porównywalny rok 2018 nie osiągnęła przychodów z tytułu wykonywania prawa własności do sieci przesyłowej.

Sporządzone odrębnie sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok 2019 oraz sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2019 roku według rodzajów działalności energetycznej wraz z wybranymi notami dodatkowymi przedstawiono poniżej.

	Nota	2019	2018 (dane przekształcone)
Przychody ze sprzedaży	9.1	26.313,0	26.737,3
- z działalności podstawowej		26.215,2	26.714,0
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		63,0	13,7
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		5,5	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		10,6	3,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		1,2	0,4
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4,9	2,4
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		12,6	3,7
Koszt własny sprzedaży	9.2	(24.509,4)	(24.369,0)
- z działalności podstawowej		(24.416,5)	(24.348,7)
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		(60,6)	(12,0)
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		(5,1)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(11,7)	(2,9)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(1,9)	(0,3)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		(3,5)	(0,6)
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(10,1)	(4,5)
Zysk/(Strata) na sprzedaży		1.803,6	2.368,3
- z działalności podstawowej		1.798,7	2.365,3
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		2,4	1,7
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,4	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(1,1)	0,2
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(0,7)	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1,4	1,8
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		2,5	(0,8)
Koszty sprzedaży	9.2	(775,8)	(747,5)
- z działalności podstawowej		(775,8)	(747,5)
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Koszty ogólnego zarządu	9.2	(262,8)	(224,4)
- z działalności podstawowej		(261,9)	(224,2)
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		(0,6)	(0,1)
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		(0,1)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(0,1)	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(0,1)	(0,1)
Pozostałe przychody operacyjne	9.4	15,7	12,5
- z działalności podstawowej		15,7	12,5
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe koszty operacyjne	9.5	(36,2)	(79,7)
- z działalności podstawowej		(36,2)	(79,7)
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zysk (Strata) operacyjna		744,5	1.329,2
- z działalności podstawowej		740,5	1.326,4
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		1,8	1,6
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,3	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(1,2)	0,2
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(0,7)	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1,4	1,8
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		2,4	(0,9)
Przychody finansowe	9.6	376,7	404,3
- z działalności podstawowej		375,3	404,1
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		0,8	0,2
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,1	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,2	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		0,2	-
Koszty finansowe	9.7	(166,0)	(152,3)
- z działalności podstawowej		(165,4)	(152,2)
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		(0,4)	(0,1)
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(0,1)	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(0,1)	-

Nota	2019	2018 (dane przekształcone)	
Zysk (Strata) przed opodatkowaniem	955,2	1.581,2	
- z działalności podstawowej	950,4	1.578,3	
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi	2,2	1,7	
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych	0,4	-	
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła	(1,1)	0,2	
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła	(0,7)	0,1	
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej	1,5	1,8	
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną	2,5	(0,9)	
Podatek dochodowy	10.1 (120,9)	(247,3)	
- z działalności podstawowej	(119,5)	(246,6)	
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi	(0,4)	(0,3)	
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych	(0,1)	-	
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła	-	-	
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła	-	-	
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej	(0,4)	(0,4)	
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną	(0,5)	-	
Zysk (Strata) netto	834,3	1.333,9	
- z działalności podstawowej	830,9	1.331,7	
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi	1,8	1,4	
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych	0,3	-	
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła	(1,1)	0,2	
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła	(0,7)	0,1	
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej	1,1	1,4	
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną	2,0	(0,9)	
AKTYWA	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	13	5.707,3	5.836,4
- działalność podstawowa		5.685,4	5.829,8
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		2,3	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		4,6	1,3
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		3,6	1,1
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		11,4	4,2
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Aktywa niematerialne	14	92,9	86,4
- działalność podstawowa		92,9	86,4
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Udziały i akcje	15	2.993,0	2.654,5
Aktywa z tytułu podatku odroczonego		-	-
- działalność podstawowa		-	-
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pochodne instrumenty finansowe	24	0,1	2,1
Pozostałe aktywa długoterminowe	16	28,8	7,8
Aktywa trwałe razem		8.822,1	8.587,2
- działalność podstawowa		8.800,2	8.580,6
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		2,3	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		4,6	1,3
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		3,6	1,1
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		11,4	4,2
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Aktywa obrotowe			
Zapasy	17	4.526,2	4.530,1
- działalność podstawowa		4.526,1	4.529,6
- w tym zapasy obowiązkowe		3.026,6	2.874,2
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,4
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Należności z tytułu dostaw i usług	16	2.598,0	1.815,4
- działalność podstawowa		2.585,1	1.809,7
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		6,0	4,5
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,6	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		3,2	0,6
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		0,4	0,1
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,7	0,2
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		2,0	0,3
Należności z tytułu podatku dochodowego		84,3	-
Pochodne instrumenty finansowe	24	24,3	14,1
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	16	101,7	140,9
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	18	319,0	1.193,7
- działalność podstawowa		310,5	1.192,4
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		6,6	0,6
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,5	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,2	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		1,1	0,5
Aktywa obrotowe razem		7.653,5	7.694,2
- działalność podstawowa		7.632,0	7.686,7
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		12,6	5,1
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		1,1	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		3,4	1,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		0,4	0,1
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,9	0,4
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		3,1	0,8
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży (lub grupy do zbycia)		-	-
Aktywa razem		16.475,6	16.281,4
- działalność podstawowa		16.432,2	16.267,3
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		12,6	5,1
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		3,4	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		8,0	2,4
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		4,0	1,2
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		12,3	4,6
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		3,1	0,8
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	19	184,9	184,9
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	20	2.228,3	2.228,3
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	21	(203,6)	(288,2)
Zyski zatrzymane	22	8.129,7	7.853,3
- działalność podstawowa		8.102,6	7.844,6
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		0,9	0,8
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		2,5	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		7,5	2,3
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		4,0	1,2
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		11,4	4,4
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		0,8	-
Kapitał własny razem		10.339,3	9.978,3
- działalność podstawowa		10.312,2	9.969,6
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		0,9	0,8
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		2,5	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		7,5	2,3
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		4,0	1,2
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		11,4	4,4
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		0,8	-
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty oraz zobowiązania z tytułu leasingu	23	1.340,2	1.295,6
Pochodne instrumenty finansowe	24	3,0	6,6
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	10.3	328,8	260,9
- działalność podstawowa		328,2	260,8
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,5	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Świadczenia pracownicze	25	75,5	60,6
- działalność podstawowa		75,3	60,6
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,2	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	26	14,0	15,7
Zobowiązania długoterminowe razem		1.761,5	1.639,4
- działalność podstawowa		1.760,7	1.639,3
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,3	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,5	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty i zobowiązania z tytułu leasingu	23	580,1	990,3
Pochodne instrumenty finansowe	24	12,4	46,8
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	26	1.968,6	1.900,7
- działalność podstawowa		1.953,0	1.895,4
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		11,7	4,3
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,9	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		0,2	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,4	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		2,3	0,8
Świadczenia pracownicze	25	57,7	53,0
- działalność podstawowa		57,7	53,0
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe zobowiązania i rezerwy		1.756,0	1.672,9
- działalność podstawowa		1.756,0	1.672,9
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zobowiązania krótkoterminowe razem		4.374,8	4.663,7
- działalność podstawowa		4.359,2	4.658,4
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		11,7	4,3
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,9	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,1	0,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		0,2	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,4	0,1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		2,3	0,8
Zobowiązania razem		6.136,3	6.303,1
- działalność podstawowa		6.119,9	6.297,7
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		11,7	4,3
- działalność w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,9	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		0,4	0,1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		0,2	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,9	0,2
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		2,3	0,8
Kapitał własny i zobowiązania razem		16.475,6	16.281,4
- działalność podstawowa		16.432,1	16.267,3
- działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi		12,6	5,1
- działalność w zakresie dystrybucji paliwami gazowymi		3,4	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		7,9	2,4
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		4,2	1,2
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		12,3	4,6
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		3,1	0,8

32.1 Przychody i koszty

32.1.1 Przychody ze sprzedaży

	Nota	2019	2018
Sprzedaż produktów	9.1	25.896,6	26.102,4
Sprzedaż usług	9.1	167,7	151,9
- w zakresie wytwarzania ciepła		10,6	3,1
- w zakresie przesyłu ciepła		1,2	0,4
- w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4,9	2,4
- w zakresie dystrybucji paliw gazowych		5,5	-
- pozostałych		145,5	146,0
Sprzedaż produktów i usług razem	9.1	26.064,3	26.254,3
Sprzedaż towarów i materiałów			
- paliwa gazowe		63,0	13,7
- energia elektryczna		12,6	3,7
- pozostałe towary i materiały		304,3	557,2
Sprzedaż towarów i materiałów razem	9.1	379,9	574,6
Razem przychody z umów z klientami		26.444,2	26.828,9
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	9.1	(131,2)	(91,6)
Razem przychody ze sprzedaży	9.1	26.313,0	26.737,3
- w tym do jednostek powiązanych	9.1	16.437,6	15.646,2

32.1.2 Koszty według rodzaju

	Nota	2019	2018 (dane przekształcone)
Amortyzacja	9.2	393,6	367,0
- z działalności podstawowej		392,1	366,5
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,2	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,3	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,2	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,8	0,3
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zużycie materiałów i energii	9.2	22.707,4	23.116,0
- z działalności podstawowej		22.698,8	23.113,2
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		8,3	2,7
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,3	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Usługi obce	9.2	1.021,2	968,4
- z działalności podstawowej		1.009,6	968,1
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		0,2	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		4,8	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		3,0	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		1,3	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		2,3	0,2
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Podatki i opłaty	9.2	497,5	479,2
- z działalności podstawowej		497,3	479,2
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,1	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,1	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Koszty świadczeń pracowniczych	9.2: 9.3	294,5	238,4
- z działalności podstawowej		293,4	238,1
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		0,4	0,1
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		0,1	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		0,2	0,1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		0,1	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		0,2	0,1
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		0,1	-
Pozostałe koszty rodzajowe	9.2	93,0	110,3
- z działalności podstawowej		93,0	110,3
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	9.2	349,1	550,3
- z działalności podstawowej		278,4	533,8
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		60,6	12,0
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		10,1	4,5
Razem koszty według rodzaju	9.2	25.356,3	25.829,6
- z działalności podstawowej		25.262,6	25.809,2
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		61,2	12,1
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		5,2	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		11,8	2,9
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		1,9	0,3
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		3,4	0,6
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		10,2	4,5
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		191,7	(488,7)
Razem	9.2	25.548,0	25.340,9
- z działalności podstawowej		25.454,3	25.320,5
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		61,2	12,1
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		5,2	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		11,8	2,9
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		1,9	0,3
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		3,4	0,6
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		10,2	4,5

32.1.3 Pozostałe przychody operacyjne

	Nota	2019	2018
Pozostałe przychody operacyjne	9.4	15,7	12,5
- z działalności podstawowej		15,7	12,5
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-

32.1.4 Pozostałe koszty operacyjne

	Nota	2019	2018 (dane przekształcone)
Pozostałe koszty operacyjne	9.5	36,2	79,7
- z działalności podstawowej		36,2	79,7
- z działalności w zakresie obrotu paliwami gazowymi		-	-
- z działalności w zakresie dystrybucji paliw gazowych		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-

ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 9 marca 2020 roku.

Podpisy członków Zarządu oraz osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych Grupy LOTOS S.A.

Prezes Zarządu

Paweł Jan Majewski

Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji

Marian Krzemiński

Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu

Jarosław Kawula

Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych

Jarosław Wittstock

Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych

Zofia Paryła

Dyrektor Centrum Finansowo-Księgowego - Główny Księgowy

Tomasz Południowski